

Bostads- pärm

Skötselanvisning

Här finner du utförlig information, instruktioner och skötselanvisningar till din nya bostad. För att garantin ska gälla är det viktigt att skötselanvisning för respektive produkt följs. Typ och kulör på exempelvis kakel och tapeter beror på vilka inredningsval du har gjort och anges därför inte här. För information om garantier och felanmälan, se under rubrik Felanmälan.

1. Värme och sanitet

- 1.1 Rumstemperatur i bostaden
- 1.2 Kök och badrum
- 1.3 Blandare, avstängning av vatten och varmvattenmätning

2. EI

- 2.1 Elektricitet och jordfelsbrytare
- 2.2 TV, telefon och dator
- 2.3 Komfortgolvvärme i våtrum
- 2.4 Brandvarnare
- 2.5 Kodlås
- 2.6 Motorvärmare

3. Ventilation

- 3.1 Ventilation

4. Vitvaror

- 4.1 Spiskåpa
- 4.2 Spishäll och ugn
- 4.3 Kylskåp och frys
- 4.4 Diskmaskin
- 4.5 Mikrovågsugn
- 4.6 Tvättmaskin och torktumlare

5. Golv, väggar och tak

- 5.1 Kakel och klinker
- 5.2 Parkettgolv
- 5.3 Tapeter och målade ytor
- 5.4 Att sätta upp saker på väggen / i taket

6. Inredning

- 6.1 Köksinredning
- 6.2 Dörrar och garderober
- 6.3 Fönster och fönsterbänkar
- 6.4 Lås, nycklar och posthantering

7. Yttre miljö

- 7.1 Fasaden
- 7.2 Balkong, uteplats och terrass

8. Leverantörsregister

9. Felanmälan

- 9.1 Garantier och rutiner för felanmälan i din bostad
- 9.2 Felanmälan år 1-2

1. Värme och sanitet

1.1 Rumstemperatur i bostaden

Uppvärmning

Huset har en central frånluftsvärmepump. Frånluften från lägenheterna passerar genom en värmeväxlare som är ansluten till en värmepump. I systemet tas alltså husets varma frånluft tillvara och används för att värma vatten till radiatorkretsen och tappvarmvatten. Härifrån leds uppvärmt vatten ut till respektive lägenhet och husets radiatorkrets.

När den återvunna värmen inte räcker till kompletteras systemet med fjärrvärme.

Radiatorerna har även en termostatventil som känner av rummets temperatur. Det är viktigt att den inte täcks över för att känselkroppen ska kunna känna av rätt temperatur. När temperaturen i rummet nått upp till den förinställda temperaturen stänger termostaten tillförseln av varmt radiatorvatten. När detta inträffar blir radiatorn varm upptill och kall nedtill, för att sedan övergå till helt kall, vilket är fullt normalt.

Filter

Bakom radiatorerna i sov- och vardagsrum finns ett luftfilter där uteluften renas. Skötselanvisningar för filtret finns under avsnitt "Ventilation".

Kalla radiatorer

Är radiatorn kall, trots att termostatventilen är öppen och rummet fortfarande känns kallt, kan det bero på luft i radiatorkretsen. Vid uppvärmning av kallt vatten frigörs syre. Ibland måste man därför tömma radiatorerna på överflödigt luft så att inte vattencirkulationen i radiatorkretsen hindras. Det kallas att man luftar radiatorerna.

Luftning bör ske i samråd med föreningens fastighetsskötare så att denne kan svara för påfyllning av vatten i värmesystemet. När vatten fylls på tillförs återigen en mängd syresatt vatten, vilket i sin tur innebär att det efter ett tag är dags för en luftning igen. Om alla boende i ett flerbostadshus luftar sina radiatorer på samma gång kommer mängden vatten i systemet att minska kraftigt. Vattentrycket (främst i de översta lägenheterna) kan då sjunka ordentligt med kalla radiatorer och störande brusljud som följd.

Vanliga frågor som rör rumstemperaturen

Vistelsezon

Vistelsezonen i rummet begränsas av två horisontella plan, ett på 0,1 meter höjd över golvet ett annat på 2,0 meter höjd över golvet, samt vertikala plan 0,6 meter från yttervägg eller annan yttre begränsning, dock vid fönster och dörr 1,0 meter.

Hur varmt ska det vara i min bostad?

Den dimensionerade rumstemperaturen vintertid är 21°C i vistelsezonen. Varje grads ökning av inomhustemperaturen ger en ökning av energianvändningen med cirka fem procent. Temperaturhöjningen medför en ökad driftkostnad.

När sätts värmen igång?

Värmesystemet anpassar framledningstemperaturen till radiatorerna efter rådande utomhustemperatur. Er fastighetsskötare anpassar inställningen av framledningstemperaturen efter de lokala förutsättningarna för varje byggnad. Beroende på förutsättningarna sätts värmen igång när utomhustemperaturen går ner till emellan 15°C och 18°C.

Det har varit kallt ute länge varför är då inte radiatorn särskilt varm?

Framledningstemperaturen till radiatorerna håller olika temperaturer beroende på vad det är för utomhustemperatur. Är det exempelvis 10°C ute så är framledningstemperaturen 30°C. Då upplevs radiatorns yta som ljummen men den är tillräckligt varm för att lägenhetens rumstemperatur i vistelsezonen skall hålla 21°C.

I din bostad tillförs bostadens friskluft genom tilluftsdon som är placerade bakom radiatorerna. Tilluftsdonen har ett filter som filtrerar uteluften. Radiatorn värmer upp den tillförda uteluften samtidigt som luften har en avkylande effekt på radiators yta. Detta kan kännas vid den nedre delen av radiators yta och gör även att golvet precis under tilluftsdonet kan upplevas kallt, vilket är helt normalt. Rengör filtret till tilluftsdonet en gång i kvartalet enligt skötselanvisning under rubrik Ventilation.

Det är kallt ute men min radiator är ändå sval, varför då?

Radiatortermostaten känner av när rummet når rätt inomhustemperatur och stänger då automatiskt av radiators yta. Radiators yta kan därför upplevas som kall när det är 21°C i rummet.

Hur gör jag för att mäta inomhustemperaturen i min bostad?

Du mäter rumstemperaturen i lägenheten i mitten av rummet på en meters höjd över golvet. Att mäta vid en yttervägg eller vid en fönsterbänk ger ett felaktigt mätresultat.

Vad gör jag om inomhustemperaturen är lägre än 21°C och radiators yta trots det är kall?

Är den uppmätta inomhustemperaturen lägre än 21°C så kontrollera först hur det är möblerat vid radiatorerna. Det är viktigt att radiatortermostaten och radiators yta inte skymms av möbler eller täcks över med gardiner eller elementskydd. Möbler framför radiators yta hindrar värmen från att sprida sig i rummet, vilket gör att radiatortermostaten avläser en högre rumstemperatur än det är i rummet och radiators yta stängs av.

JMs rutin om fel uppstår i någon enskild radiator eller i värmesystemet

Din fastighetsskötare kommer och mäter inomhustemperaturen i lägenhetens vistelsezon. Skulle temperaturen vara lägre än 21°C kontrolleras det att tilluftsdonen vid fönstren är öppna och rätt monterade samt att inga möbler står framför radiatoren eller radiatortermostaten. Det kontrolleras även att det inte är luft i radiatoren eller att radiatortermostaten har hakat upp sig på grund av smuts. Skulle det fortfarande vara för låg rumstemperatur i lägenheten tittar man på eventuella åtgärder i de centrala delarna av värmesystemet för att komma tillrätta med problemet.

Exempel på radiatortermostat

Är radiatortermostaten fullt öppen ger det en temperatur på 21°C i rummet. Önskas en lägre temperatur går det att sänka efter eget tycke.

DRIFT- OCH SKÖTSELINSTRUKTIONER

KORADO KOMPAKTRADIATORER OCH KONVEKTORER

Funktion

Radiatorerna är utformade för att värma rumsluften till önskad rumstemperatur. Radiatorn är konstruerad dels av vattenkanaler av stål, genom vilka värmeledningsvattnet cirkulerar, dels av konvektionsplåtar där luften cirkulerar. Temperaturen på vattnet fram till radiatorn (tillopp) anpassas oftast automatiskt till rådande utetemperatur med hjälp av en reglercentral och en reglerventil. Värmeledningsvattnet genom radiatorn är också oftast reglerat med någon form av temperaturstyrd ventil s k termostatventil. Ventilen är alltid monterad på radiatorns tilloppsledning och har till uppgift att öppna och stänga för värmeledningsvattnet beroende på värmebehovet i rummet.

Radiatorn kan därför variera i temperatur från rum till rum allt efter det enskilda rummets värmebehov.

Ljudproblem

Ljudproblem i en värmeanläggning beror oftast på för höga pumptryck. Därför bör man i samband med ljudproblem först kontrollera och eventuellt åtgärda detta.

Termostatventilen

Oftast är radiatorn försedd med radiatorkoppel, termostatventil, handratt eller termostat samt fördelare. Termostaten reglerar radiatorn så att den avger önskad värme. Termostaten stänger för värmeledningsvattnet när inställd temperatur råder i rummet. När rumstemperaturen sjunker, öppnar termostaten åter för det varma vattnet så att radiatorn kan värma rumsluften. Termostaten känner av temperaturen just där den sitter. Det är därför av största vikt att den placeras så att den kan känna den relevanta rumstemperaturen i rummet. Döljs termostaten bakom en skärm eller tung gardin känner den säkerligen en felaktig temperatur som inte råder i rummet i övrigt.

Försvåra inte luftcirkulationen runt termostaten genom att möblera eller hänga täta gardiner framför.

Fördelare

Fördelaren ansluter tillopps- och returledningar till radiatorn och har avstängningsventil för dessa kretsar. Detta är praktiskt om radiatorn ska demonteras i samband med tapetsering eller ommålning. Demontera täckmuttern på fördelaren, skruva in avstängningskäglan försiktigt till stopp. Radiatorn kan nu tömmas på vatten och lyftas av från konsolerna.

Bottenplugg

Radiatorn är i sitt ena nedre hörn försedd med bottenplugg eller avtappningskran. Bottenpluggen ska normalt inte röras. Om radiatorn är försedd med avtappningskran kan denna användas i samband med att radiatorn ska demonteras. Stäng radiatorns tillopps- och returledning och montera en slang över avtappningens pip. Dra slangen till lämpligt

avtappningsställe och öppna avtappningskranen med en luftningsnyckel. Öppna även avluftningsventilen så att vattnet fortare rinner ur radiatorn.

Avluftning

När anläggningen tas i drift ska all luft avlägsnas ur värmeledningen. Det kan även senare finnas ytterligare luft i anläggningen vilket försämrar eller hindrar vattencirkulationen. Detta kan höras som ett bubblande ljud i radiatorn. Luften samlas oftast i anläggningens högsta punkter. På varje radiator sitter därför en avluftningsventil placerad i något av de övre hörnen. Vid avluftning öppnas ventilen försiktigt. Sätt ett uppsamlingskärl under avluftningsventilens pip och öppna försiktigt ventilen med en luftskruvsnyckel eller skruvmejsel. Den luft som finns i radiatorn strömmar ut och till slut kommer enbart vatten. Stäng då ventilen. Livslängden på värmeanläggningen är starkt beroende av att ingen syresättning av värmeledningsvattnet förekommer. Om trycket sjunker under drift och påfyllning sker ofta, skall systemet snarast kontrolleras av fackman.

Vädring

Vädra snabbt men effektivt. Tvärdrag i fem till tio minuter är bästa tekniken för effektiv vädring med lägsta energiförlust.

Rengöring

Radiatorn ska hållas ren för bästa funktion. Rengöring ska utföras på ytor så att luften fritt kan röra sig i och omkring radiatorn. Damm och smuts kan samlas bakom radiatorn och dess konvektionsplåtar. Gör rent med hjälp av dammsugare och en smal bortse. Radiatorns lack har ett mycket gott motstånd mot slag och stötar. För rengöring används mjuk borste och dammsugare. **Vid rengöring får inga typer av lösningsmedel användas.**

1.2 Kök och badrum

Toalettstol, handfat och badkar

Toalettstol och handfat måste rengöras regelbundet. Använd toalettborste och rengöringsmedel när du rengör toalettstolen. För handfat och badkar används en mjuk borste, t ex en diskborste. Tänk på att starkare rengöringsmedel ofta är skadliga för miljön och polerande medel förstör ytskiktet på porslinet. Tänk på att endast toalettpapper kan spolas ner i wc-stolen, eftersom det löser upp sig vid kontakt med vatten. Om du spolar ner exempelvis pappershanddukar kan det bli stopp i systemet. Porslinet i handfat och wc-stol tål inte alltför höga temperaturer. Att tömma vatten varmare än 60°C i en wc-stol kan orsaka sprickor i porslinet. Smörj även alla rörliga delar på duschväggarnas gångjärn en till två gånger per år.

Avlopp och vattenlås

Avloppsrören i kök och badrum har ett vattenlås för att förhindra dålig lukt från avloppet. Vattenlås och golvbrunn rengörs enligt leverantörens anvisningar en gång i kvartalet. Var noga med att sätta tillbaka golvbrunnensinsatsen enligt anvisningarna för att undvika lukt. Om vattenlåsen torkar ut (t.ex. när du är bortrest) kan dålig lukt uppstå. Spola då rikligt med vatten i golvbrunn, wc, handfat och köksvask. Om lukten inte försvinner efter några timmar kan det vara något fel i systemet. Håll inte stekfett i köksavloppet eftersom avloppsrören då sätts igen. Stekfettet torkas upp med exempelvis hushållspapper och kastas i soporna.

Handdukstork

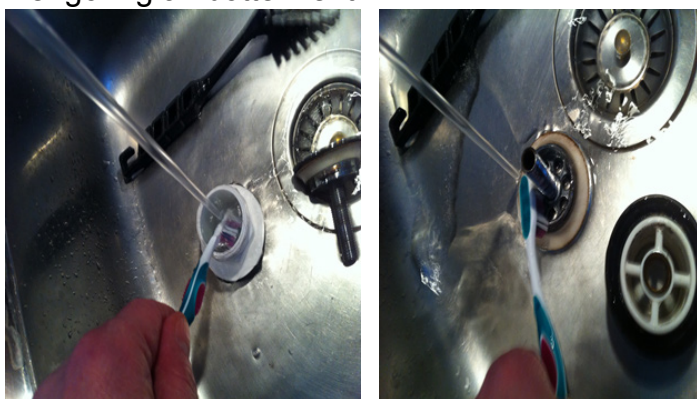
För att ta bort smuts, kalkfläckar och avlagringar från din handdukstork, räcker det för det mesta att torka med ett mildt rengöringsmedel som du sedan torkar bort med fuktig trasa. Torrtorka med trasa eller frottéhandduk. Tänk på att kromade eller färgade ytor samt ytor av metall lätt skadas av syra, stålull och rengöringsmedel med ammoniak eller slipmedel.

Mer utförliga skötselanvisningar för ditt kök och badrum finner du i leverantörernas anvisningar.

Skötsel av bräddavlopp samt bottenventil i tvättställ. Demontera bottenventilen.

Rengöring av bottenventil.

Rengör och återmontera.

Spruta på rikligt med en blandning av ättikspit och citronsyra.

Vedlikehold av rustfritt stål
Vedligeholdelse af rustfri produkter
Skötselanvisning för rostfritt stål
Terästuotteiden hoito

Maintenance of stainless steel
Pflege der Edelstahlprodukten
Mantenimiento del acero inoxidable
Konservacja wyrobów ze stali nierdzewnej

intra
SCANDINAVIAN DESIGN

NO Bruksanvisning for Intra-produkter i rustfritt stål

Vi gratulerer med ditt kjøp av et Intraprodukt som er produsert i henhold til de høyeste kvalitetskrav. Flere av våre produkter leveres helt eller delvis dekket med en plastfolie. Denne folien beskytter under transporten. For produktet tas i bruk må denne folien fjernes.

For at ditt Intra-produkt i AISI304 rustfritt stål skal beholde sin opprinnelige kvalitet og utseende anbefaler vi regelmessig rengjøring. Tørk alltid av produktene etter bruk med oppvaskmiddel og rent vann. Skyll nøy og tørk. Glem ikke å rengjøre alle løse deler, f.eks. avløpsrist.

Pass på følgende

- La ikke vann eller annen væske tørke inn. Dette for å unngå at et grått belegg bygger seg opp på overflaten.
- Selv om rustfritt stål tåler hard behandling, vil det lett få riper av skarpe gjenstander. Når produktet er nytt vil dette synes godt, men etter en tids bruk vil det utjevnes uten at stålet mister sin glans.
- Bruk aldri skurepulver eller stålull på rustfritt stål. I tillegg til at det riper opp stålet vil stålull etterlate seg små partikler som kan utvikle seg til rustflekker som over tid kan angripe stålet.
- Kloroppløsninger må ikke være i kontakt med rustfritt stål over lengre tid.
- Sølvpuss setter flekker som ikke kan fjernes.
- Enkelte matvarer inneholder syrer eller andre stoffer som angriper rustfritt stål, dette gjelder for eksempel juice, salt, sennep, majones osv. Fjern omgående søl fra slike matvarer.

Misfarging

Vanskelige flekker kan skyldes urent vann eller rester fra væsker som brukes i matlagingen. De kan fjernes med spesielle poleringsmidler for rustfritt stål. Vi anbefaler bruk av Intra Shining Kit. Matte partier kan også få tilbake sin glans gjennom polering med kritt på en myk klut.

DK Standard vaske

Tillykke med Deres nye vask. Vedligeholdelsen av en rustfri køkkenvask er let, når blot man følger disse enkle råd.

- Daglig rengjøring. Efter brug renses der med sulfo på en fugtig klud eller børste, og der skylles efter med rent vand. Til vanskelige aflejringer og fastbrændt fedtstof, kan der anvendes en nylon svamp sammen med et polere- eller all round rengøringsmiddel. Anvend aldrig ståluld.
- Kalkafsætninger. Kalk fjernes med et afkalkningsmiddel. Lad det virke i højst i 3 minutter. Skyl efter og aftør med en klud.
- Andet. Hvis rustpletter opstår, er det ikke det rustfrie materiale der rustet (lignende mærker kan ses på glas og porcelæn), men det er sandsynligvis rester af "almindeligt stål", f.eks. stålstøv fra skærpning af knive, støbejerns gryder og vandrør, der rustet. Disse mærker er overfladiske og vil ikke beskadige vasken.

Mærkerne kan let fjernes med en fugtig klud og et allround rengøringsmiddel. Af og til kan det være nødvendigt at anvende et pudsemiddel til rustfrit stål, for at give vasken det oprindelige udseende tilbage. Her kan anvendes Intra Shining Kit. De mest almindelige beglemidler og bakteriedræbende opløsninger i husholdningen indeholder klor. Betjeningsvejledningen for disse produkter skal altid følges, og vasken skal altid skylles grundigt med rent vand umiddelbart efter brug. Langtidskontakt mellem disse midler og vasken skal undgås, da der kan opstå tæring og misfarging i vasken. Det samme gælder for syreholdige midler.

Gode råd

Brug aldrig ståluld, skuresvamp, skurecreme eller lignende, da det risiker den polerede overflade. Kemiske afkalkningsmidler må aldrig sidde på overfladen i mere end 3 min., ideo overfladen sættes mat og sortfarging kan opstå. Polering af overfladen kan evt. udføres med et ikke ridsende middel.

SE Skötselavvisning för Intra-produkter i rustfritt stål

Vi gratulerar till ditt köp av en Intra-produkt, som är producerad enligt högsta kvalitetskrav. Flera av våra produkter levereras helt eller delvis täckta med en plastfolie. Denna folie skyddar under transporten. Innan produkten tas i bruk tas denna folie bort.

För att din Intra-produkt i AISI304 rostfritt stål ska behålla sin ursprungliga kvalitet rekommenderar vi regelbunden rengöring. Torka alltid av diskbänken efter användning med diskmedel och rent vatten. Skölj noga och torka. Glöm inte att också rengöra alla lösa delar, t.ex. avloppsgallar.

Tänk på följande

- Låt inte vatten eller andra vätskor torka in, för att undvika att en grå beläggning bildas på ytan.
- Även om rostfritt stål tål hård behandling kan vassa föremål lätt repa materialet. Efter en tids användning utjämnas dessa repor utan att produkten mister sin glans.
- Använd aldrig skurpulver eller stålull för att rengöra ytan. Förutom repor kan även rostangrepp bildas.
- Undvik att klorlösningar kommer i kontakt med rostfritt stål.
- Silver polish kan lämna fläckar som inte kan tas bort.
- Matvaror som innehåller syror eller andra ämnen som kan angripa rostfritt stål måste snabbt torkas bort (t.ex. juice, salt, senap, majonnäs).

Missfärgning

Skulle fläckar bli kvar, trots regelbunden rengöring, kan de bero på orent vatten eller rester från vätskor som använts vid matlagning. Svåra fläckar kan avlägsnas med hjälp av speciella polermedel för rostfritt stål. Vi rekommenderar användning av Intra Shining Kit. Polering med krita på en mjuk trasa kan få matta partier blanka igen.

FI Teräksisten Intra-pesupöytien ja -altaiden hoito

Tämä Intra-tuote on huolella ja ensiluokkaisista raaka-aineista valmistettu. Monet terästuotteemme ovat valmistuksen jälkeen joko kokonaan tai osittain muovikalvo peittämää. Muovikalvo suojaaa naarmuuntumiselta kuljetuksen aikana, mutta kalvo täytyy poistaa ennen tuotteen käyttöönottoa.

Jotta tämä AISI304 ruostumattomasta teräksestä valmistettu tuote pysyy laadultaan alkupeäisen kaltaisena suosittelemme, että se aina käytön jälkeen puhdistetaan pesuaineella ja puhtaalla vedellä sekä huolellisesti huudellaan ja kuivataan. Muista puhdistaa kaikki irto-osat, esimerkiksi pohjasiivii.

Seuraamalla näitä ohjeita sinulle on hankkimastasi tuotteesta eniten iloa

- Älä jätä vettä tai muita nesteitä kuivumaan teräspinnalle. Näin vältät pinnan harmaantumisen.
- Vaikka teräs kestää kovaakin käsittelyä, terävät esineet voivat helposti naarmuttaa pintaa. Naarmut ovat näkyvämpiä uudella pinnalla. Jäljet tasoittuvat jonkin ajan kuluuua, tuotteen menettämää iältään.
- Älä koskaan käytä hankausjauhetta tai teräsvillaa pinnan puhdistukseen. Nämä naarmuttavat ja voivat aiheuttaa ruostetahrojen tarttumisen pintaan.
- Vältä klooriyhdisteiden joutumista teräspinnalle.
- Hopean kiillotusaine jättää teräkseen lähtemättömän jäljen.
- Hapoa sisältävät ruoka- ja jotkut muut aineet kuten hedenämeheit, suolaliuokset, sinappi, majoneesi jne. täytyy välittömästi poistaa teräspinnalta.

Värjäytymät

Tiukasti teräkseen kiinnittvät tahrat johtuvat usein veden epäpuhtauksista tai joistakin kotitaloudessa käytettävistä aineista. Tällaiset jäljet poistetaan erityisellä teräksen puhdistusaineella. Me suosittelemme Intra Shining Kit -aineen käyttöä. Tummentumat saadaan kirkastumaan hankaamalla teräspintaa pehmeällä kankaalla, johon on hierottu liitua.

GB Maintenance of Intra products in stainless steel

Congratulations on your purchase of an Intra product that has been produced with care and to a high quality. Many of our products are supplied with a plastic film. This film protects the product during the transport and has to be removed before use.

To keep the original quality of your Intra product in AISI304 stainless steel, we recommend regular cleaning. Use washing up liquid and clean water to clean the product after use. Rinse carefully and dry. Don't forget to clean all loose parts, e.g. the drain grating.

Please have the following in mind

- Don't let water or other liquids dry on the product. In this way you avoid that a grey coating builds up on the steel.

- Stainless steel can stand hard treatment but sharp objects can easily scratch the surface. These scratches are more visible when the product is new. After a period of use these marks will be smoothed out, without the product losing its lustre.
- Never use scouring powder or steel wool to clean the surface. Apart from the risk of scratches, there is also a risk that rust stains will attack the steel.
- Avoid Chlorine based solutions coming into contact with the stainless steel.
- Silver polish leaves spots that cannot be removed.
- Food-stuffs that contain acid or other substances must quickly be removed (e.g. juices, salt, mustard, mayonnaise).

Discoloration

More stubborn spots are often caused by impurities in the water or household substances. These can be removed with special polish agents for stainless steel. We recommend the use of Intra Shining Kit. Dull spots can become lustrous again if rubbed with chalk on a soft cloth.

DE Pflege der Intra Edelstahl-Produkte

Wir gratulieren Ihnen zum Erwerb eines Intra Produkts, das mit Sorgfalt hergestellt wurde und von erstklassiger Qualität ist. Viele unserer Produkte werden teilweise oder komplett mit einer Plastikfolie überzogen. Diese Folie schützt während des Transportes, muss aber vor Gebrauch des Produktes entfernt werden.

Um die ursprüngliche Qualität des Intra Produktes in AISI304 Edelstahl zu erhalten, empfehlen wir regelmäßige Reinigung. Benützen Sie bitte Reinigungsmittel und klares Wasser um das Produkte nach Gebrauch zu reinigen. Mit klarem Wasser nachspülen und trocken reiben. Vergessen Sie bitte nicht, auch alle losen Teile wie das Ablaufgitter zu säubern.

Bitte vermeiden Sie

- Lassen Sie Wasser nicht auf der Spüle trocknen.
- Auch wenn Edelstahl sehr widerstandsfähig ist, können scharfe Gegenstände die Oberfläche verkratzen. Diese Kratzer sind auf einem neuen Produkt sehr deutlich. Im Laufe der Zeit werden sie schwächer, ohne dass das Produkt seinen Glanz verliert.
- Benutzen Sie niemals Scheuermittel oder Stahlwolle zum Reinigen der Oberfläche. Abgesehen von Kratzern besteht Rostgefahr.
- Vermeiden Sie chlorhaltige Lösungsmittel.
- Silberputzmittel kann sehr hartnäckige Flecken hinterlassen.
- Lebensmittel, die Säure o.ä. enthalten, müssen schnellstmöglich entfernt werden (z.B. Saft, Salz, Senf, Mayonnaise).

Verfärbung

Hartnäckige Flecken entstehen oft durch verunreinigtes Wasser oder andere Substanzen, die im Haushalt verwendet werden. Diese können mit einem speziellen

Edelstahl-Poliermittel entfernt werden. Wir empfehlen Intra Poliermittel. Matte Stellen bekommen wieder Glanz durch Verreiben von Kreide mit einem weichen Tuch.

ES Mantenimiento de los productos Intra en acero inoxidable

Le felicitamos por la compra de un producto Intra, realizado con cuidado y materiales de primera calidad en acero inoxidable AISI304. Muchos de nuestros productos se suministran enteramente o en parte cubiertos por una capa de plástico. Esta capa proporciona protección durante el transporte, pero debe ser retirada antes de usar el fregadero.

Para su limpieza recomendamos usar un jabón neutro, aclararlo con paños húmedos y secarlo con paños suaves.

Por favor, evite lo siguiente

- No deje agua u otros líquidos secarse en el fregadero. En caso de que ocurra, evite que una capa gris se acumule en el acero.
- Aunque el acero inoxidable puede aguantar un duro trato, objetos afilados pueden fácilmente dañar la superficie. Estos arañazos en muchas ocasiones visibles cuando el fregadero es nuevo, se alisan después de un período de uso sin que el fregadero pierda su brillo.
- Nunca utilice polvos, estropajos o productos abrasivos para limpiar la superficie. A parte de los arañazos existe el riesgo de que una mancha de óxido pueda atacar el acero.
- Evite que las soluciones salinas tengan contacto con el acero.
- El esmalte de la plata deja manchas que no pueden ser retiradas.
- Las materias orgánicas que contienen ácidos u otras sustancias similares deben ser retiradas rápidamente (zumos, sal mayonesa, mostaza...).

Decoloración

Muchas manchas son debidas en ocasiones a impurezas en el agua. Estas manchas pueden ser retiradas con el uso de una cera especial para acero inoxidable. Retirar la cera con un paño suave después de su uso.

PL Czyszczenie i konserwacja zlewozmywaków Intra ze stali nierdzewnej

Gratulujemy zakupu zlewozmywaka Intra, wyprodukowanego z dbałością z najwyższej jakości stali nierdzewnej AISI304. Nasze produkty dostarczane są częściowo lub całkowicie pokryte plastikową folią ochronną. Zabezpiecza ona zlewozmywak podczas transportu, jednak należy ją usunąć przed pierwszym użyciem.

Aby zachować pierwotną jakość zlewozmywaka Intra ze stali szlachetnej AISI304, zalecamy jego systematyczne czyszczenie. Po każdym użyciu należy usunąć zabrudzenia, stosując płyn do mycia naczyń, starannie spłukać czystą wodą i wytrzeć do sucha miękką szmatką. Trzeba pamiętać także o wyczyszczeniu wszystkich luźnych części, np. kratki odpływowej.

Należy pamiętać, aby

- Nie pozwolić, aby woda ani inne płyny wysychały na powierzchni zlewozmywaka. W ten sposób unikną Państwo wytworzenia się szarego nalotu na stali nierdzewnej.
- Mimo że stal nierdzewna jest materiałem niezwykle trwałym, ostre przedmioty mogą łatwo uszkodzić jej powierzchnię. Zadrapania są bardziej widoczne na nowym produkcie. Z czasem stają się mniej wyraźne, zaś powierzchnia stalowa nie traci swego połysku.
- Nigdy nie używać agresywnych środków czyszczących lub stałowych druciaków do czyszczenia powierzchni ze stali nierdzewnej. Istnieje ryzyko zarysowania powierzchni oraz powstania rdzawych plam.
- Nie dopuścić do kontaktu roztworu chloru ze stalą.
- Środek do czyszczenia srebra może pozostawić plamy, których nie da się usunąć.
- Resztki jedzenia zawierające kwasy lub inne substancje żrące (np. soki, sól, musztarda, majonez itp.) należy natychmiast usunąć z powierzchni ze stali nierdzewnej.

Przebarwienia

Mocne przebarwienia są często spowodowane zanieczyszczeniami wody lub powstają na skutek używania niewłaściwych środków czyszczących. Można je usunąć specjalnymi środkami do czyszczenia stali nierdzewnej. Zalecamy stosowanie środka polerskiego Intra Shining Kit, dostępnego w sklepach i studiach kuchennych. Matowa powierzchnia zlewozmywaka ponownie stanie się błyszcząca, jeśli zostanie wypolerowana miękką gąbką z dodatkiem specjalnego środka polerskiego.

The Intra Group
07

EN 13310:2003

Kitchen sink made of stainless steel

Cleanability	Pass
Load resistance	Pass
Durability	Pass

intra
SCANDINAVIAN DESIGN

www.intra-teka.com

A COMPANY OF THE **teka**-GROUP

Skötselanvisningar

Tack för att du valde Aspen

Vi hoppas att du blir nöjd med din nya badrumsinredning. Som alltid har vi gjort vårt bästa för att den ska hålla i många, många år. Även för ögats slitage. Badrummet är hemmets mest påfrestande miljö, åtminstone för inredningen. Därför behöver badrumsmöbler lite extra vård och omtanke. Ge dem det, och de kommer att vara till glädje och nytta i decennier.

Porslin och trä

Badrumsmöbler från Aspen består i huvudsak av två material: porslin och trä. Porslin är ett naturmaterial av lera, fältspat och kvarts som har blandats och gjutits i formar. De slutliga konturerna sätts alltid för hand. Därför blir ytan inte helt slät och kanterna inte spikraka. Det ger tvättstället en känsla av levande hantverk. Våra trämöbler är klarlackade för att träets naturliga färg ska framträda. Trä mognar efter hand och får sin slutliga färg efter ungefär ett år. Naturliga färgskiftningar förekommer alltid. Det är det som ger möbeln dess karaktär.

Hur du sköter porslins- och träytor

Porslinstvättställ rengör du med en lätt fuktad trasa och ett mildt rengöringsmedel. Svarta streck kan uppstå när porslinet kommer i kontakt med metallföremål. Du kan ta bort strecken med ett keramiskt suddgummi. Luckor och stommar rengör du, precis som porslinet, med en lätt fuktad trasa och ett mildt rengöringsmedel. Vatten och stänk bör omedelbart torkas bort med en torr trasa.

Hur du sköter glas- och metallytor

Till speglar och glasytor använder du glasputsmedel och trasa. Till aluminiumytor använder du en lätt fuktad trasa och en mild diskmedelsblandning (1/8). Kromade ytor rengör du med en lätt fuktad trasa.

Tio års garanti

Omkring 90 % av vår produktion sker i Norden. Det säkerställer att vi kan leva upp till våra högt ställda miljö- och kvalitetskrav. Dessutom monteras och packas alla möbler i vår fabrik i Jönköping och då gör vi alltid en noggrann kvalitetskontroll. Delar av vårt sortiment är Svanenmärkt och vi arbetar hela tiden för att förbättra miljön både i och utanför badrummet. För alla våra möbler lämnar vi tio års garanti mot tillverkningsfel.

Drift- och Skötselanvisning

Purus Golvbrunnar - allmän

Till bostadsinnehavaren

Denna bostad är utrustad med Purus golvbrunn från Purus AB. Purus egna golvbrunnssilar är märkta med namnet PURUS. Alla Purus golvbrunnar av plast, gjutjärn och rostfritt stål har en urtagbar vattenlåsinsats som gör det enkelt att hålla rent.

Purus följer branschens regler för säker vatteninstallation.

Våra golvbrunnar är typgodkända enligt europanormen för golvbrunnar, SS-EN 1253.

Typogodkännandet gäller både för installation med klinker och plastmatta.

Drift- och Skötselanvisning för Purus golvbrunnar

PURUS

Plastmatta

Kontrollera att mattanslutningen är korrekt utförd. Lyft bort silen och ta tag i klämringen med fingrarna. Går det att lyfta klämringen är något fel. Kontrollera då att fjädern fungerar ordentligt och att klämringen blir nedtryckt i botten av sätet med texten uppåt.

Normalskötsel - allmän

Golvbrunnen bör rengöras regelbundet för att fungera på bästa sätt. Intervallet beror på hur ofta brunnen används och på vattnets smutshalt. Purus golvbrunnar är självrensande. Vid uttorkning kan beläggning uppstå i vattenlåsinsatsen. Gör rent med bakteriedödande medel (t.ex. maskindiskmedel) och skölj ordentligt efteråt. Bakteriedödande medel fungerar även förebyggande mot beläggningar och odörer. Undvik att repa ytan.

Tips: För bättre hygien – spola fem sekunder med kallt vatten i brunnen efter dusch.

Demontering

- Ta bort golvbrunnssil
- Rengör ev. silkorg
- Lyft upp vattenlås med lyftbygeln och rengör vattenlåset (vattenlås Tyr och Ran i plast och Center i rostfritt stål är delbart för att underlätta rengöring)

Återmontering

- Sätt tillbaka vattenlåset, smörj in o-ring med tvållösning för enklare montage
- Se till att vattenlåset sitter i sitt bottenläge –fyll på vatten i låset
- Montera ev. silkorg och golvbrunnssil

PURUS golvbrunnar kan kompletteras med luktspärr/bakvattenlås NOOD, RSK nr: 713 84 48, 713 84 33.

Golvbrunnar Plast

Alla Purus plastbrunnar har urtagbara vattenlåsinsatser. Fäll upp bygeln och drag upp insatsen. Eventuell kärvhet beror på hur länge insatsen har suttit orörd. När insatsen är urtagen kan hela brunnen göras ren. Dela insatsen genom att dra isär över- och underdel. Rengör delarna och sätt ihop insatsen igen. När insatsen sätts tillbaka är det viktigt att tätningsringen verkligen sitter i sitt spår. Avloppsluft kan annars tränga upp genom springan. Fukta tätningsringen med tvållösning så går montaget lättare.

Golvbrunnar Gjutjärn

Alla Purus gjutjärnsbrunnar är belagda invändigt för att undvika korrosion. För gjutna brunnar med urtagbar vattenlåsinsats gäller samma instruktion som för plastbrunnar.

Golvbrunnar Special

Purus specialbrunnar har i allmänhet ingen renspropp. För att komma åt för rengöring måste insatsen demonteras. Var försiktig vid demontering och återmontering så att inte delarna skadas.

Drift- och Skötselanvisning för Purus golvbrunnar

Golvbrunnar Rostfritt stål

Normalskötsel - Rostfria golvbrunnar

Strö något torrt pulverformigt rengöringsmedel, t.ex. diskpulver eller milt skurpulver på ytan. Gnid pulvret lätt mot stålytan med en fuktad putsduk eller svamp. Avlägsna rengöringsmedlet noggrant med kallt vatten, torrtorka stålytan med en torr mjuk putsduk. I de fall missfärgningar uppkommer efter torkningar är detta indikation på att ytan inte har blivit ren, varför behandling måste upprepas. Vid kraftigt nedsmutsad yta kan flera behandlingar erfordras.

Anm. Ytan bör ej sköljas med varmt vatten då missfärgningar på grund av indunstning då lätt uppkommer. **Låt ej den rostfria ytan självtorka.**

Avlägsnandet av kalkbeläggningar

Kalkbeläggningar som uppkommer genom vattnets indunstning på materialytan kan avlägsnas med någon av följande lösningar.

- Ättiksprit (den i handeln förkommande)
- 10 % ättiksprit
- Utspädd salpetersyra (en del HNO₃ tillsättes 4 delar vatten)

Anm. Vid behandling med salpetersyra bör god ventilation ombesörjas. För övrigt gäller samma föreskrifter som för handhavandet av starka syror. Efter behandlingen med någon av ovanstående lösningar sköljs ytan noggrant med kallt vatten varefter torrtorkning med mjuk putsduk görs. Använd skyddshandskar.

Avlägsnandet av rostbeläggningar

Rostbeläggningar som ej har stått kvar längre tid på den rostfria ytan, kan normalt avlägsnas genom användandet av ett milt skurpulver. Det torra skurpulvret gnides lätt mot stålytan med en fuktad putsduk varefter sköljning med kallt vatten och torrtorkning med mjuk putsduk görs.

Har rostbeläggningar tillåtit att under en längre tid intorka på det rostfria materialet inträffar vanligen en viss inbränning av korrosionsprodukterna i den rostfria ytan och resulterar i kvarstående missfärgningar efter det att rosten avlägsnats enligt ovan.

I sådana fall rekommenderas alternativt borstning med torra nylonfiberborstar eller avrostning med utspädd salpetersyra HNO₃, utspädd med 4 delar vatten. Sköljning och torkning enligt ovan.

Purus golvbrunnar är typgodkända enligt europanormen för golvbrunnar, SS-EN 1253. Får installeras i alla typer av våtrum.

Purus är certifierad enligt ISO 9001.

Vår ständiga produktutveckling kan medföra ändringar i utförande, design och konstruktion, vilket vi förbehåller oss rätten till.

PURUS AB
info@purus.se
www.purus.se

PURUS

1.3 Blandare, avstängning av vatten och varmvattenmätning

I bostadens badrum och kök finns blandare där varm- och kallvatten blandas i en kran. Vattenflödet i blandarna är begränsat till maximalt 12 liter per minut för att undvika onödig vattenåtgång. I ett flerbostadshus kan det ibland bli långa ledningsdragningar, varför det kan dröja en stund innan vattnet uppnår önskad temperatur. Av säkerhetsskäl har varmvattnet en inställd maxtemperatur.

Rengöring

Förkromade ytor rengörs regelbundet och lättast med flytande rengöringsmedel eller tvållösning. Kalkfläckar kan avlägsnas med utspädd hushållsättika som torkas bort med en fuktig trasa. För att undvika repor på förkromade ytor, använd aldrig skurmedel, stålull eller rengöringsmedel med polerfunktion. Undvik även sura och alkoholhaltiga rengöringsmedel.

Skvallerrör

Från schakten finns ett "skvallerrör" som mynnar ut i badrum eller wc. Syftet med röret är att snabbt upptäcka eventuellt läckage i schakten och förhindra omfattande och dyra saneringsarbeten efter läckage. Om det kommer vatten ur skvallerröret måste vattnet i fastigheten omedelbart stängas av och felanmälan göras.

Avstängning av vatten

Om bostaden råkar ut för ett vattenläckage ska du omgående stänga av vattnet! Detsamma gäller när arbete utförs på blandare eller andra vattenanslutningar. Huvudavstängningsventiler för hela trapphuset finns på varm- och kallvattenrören i källaren. I din bostad finns det avstängningsventiler för vatten, placerade i vattenfördelarskåp i anslutning till bad- eller duschrum.

Individuell varmvattenmätning

I varje lägenhet är en varmvattenmätare monterad i rörschaktet. Vattenförbrukningen kan läsas av direkt på dess räkneverk. Vattenmätarna är dessutom utrustade för trådlös avläsning till ett i fastigheten uppbyggt mätvärdesinsamlingssystem. Det avlästa mätvärdet blir underlag för utdebitering av varje lägenhets varmvattenförbrukning och kostnad. Mätningen startar från det att man har flyttat in i sin lägenhet.

Round

Round T
Objektblandare
från Tapwell

Drift & Underhåll
Operation & Maintenance
Drift & Vedlikehold
Käyttö- ja hoito-ohje

Denna produkt är anpassad till Branschregler Saker Vatteninstallation. Tapwell garanterar produktens funktion om branschreglerna och produktens monteringsanvisning följs.

Tapwell AB
Renstiernas gata 31
SE-116 31 Stockholm
Sweden

Phone +46 8 652 38 00
Fax +46 8 651 38 01
info@roundt.se
www.roundt.se

Svenska

Frysrisk

Blandare som är monterade i ouppvärmda utrymmen eller i fastighet (t.ex. fritidshus) där frysrisk föreligger ska, efter det att ledningssystemet stängts av och urtappats, öppnas och tömmas på vatten.

Underhåll

Rengöring av blandarens ytbehandling ska göras med mjuk trasa och ljummet vatten, eventuellt med tvållösning. Ytan ska inte utsättas för basiska, sura, kalklösande eller slipande rengöringsmedel. Strålsamlare, duschsilar, keramiska packningar, termostater m.m. skall regelbundet kalkas av genom att läggas i ättiksbad ca 2 tim. Skölj därefter i rent vatten.

English

Freeze damage risks

When device is kept in an unheated property e.g. holiday home – turn water off and drain the pipes as well as the mixer. Open the mixer to make sure it is empty of water.

Cleaning

For cleaning surfaces with a chrome or stainless steel finish, use neutral or slightly alkaline liquid detergent and a soft cloth. Suitable detergents include soap solutions and washing-up liquid. Do not use organic solvents, alcohol-based detergents or corrosive or abrasive detergents. Aerator, showerhead, ceramic cartridges, thermostat etc. shall be decalcified on a regular basis in vinegar for two hours and then cleaned with water.

Norsk

Frostrisiko

Armaturer som monteres i ikke oppvarmede rom (f.eks. fritidshus) der risiko for frost er tilstede skal-, etter at rørsystemet er tømt, åpnes og tømmes for vann.

Vedlikehold

Rengjøring av armaturets overflate skal gjøres med en myk klut og lunkent vann, evt. med såpe. Overflaten skal ikke utsettes for basiske, sure eller slipende rengjøringsmidler. Perlatorer, dusjsiler, keramiske pakninger, termostater mm. skal jevnlig avkalkes ved å legges i eddiksbad i ca. 2 timer. Skyll etterpå i rent vann.

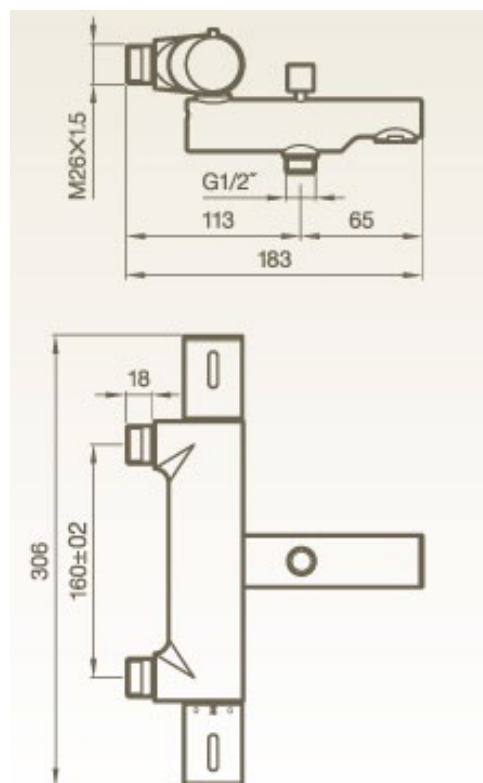
Suomeksi

Jäätymisvaara

Lämmittämättömiin kohteisiin (kesäasunnot yms) asennettuihin hanoihin liittyy jäätymisriski. Vesijärjestelmän sulkemisen jälkeen tulee hanat irroittaa putkistosta ja tyhjentää huolellisesti vedestä.

Puhtaanapito

Puhdista hanan ulkopinta pehmeällä pyyhkeellä, haalealla vedellä ja tarvittaessa miedolla saippualliuoksella. Hanaa ei tule puhdistaa emäksisillä, happamilla, kalkkia irrottavilla eikä hiovilla puhdistusaineilla. Poresuuttimille, suihkusiivilöille, keraamisille tiivisteille ja termostaateille tulee säännöllisesti suorittaa kalkinpoisto liuottamalla osia noin 2 tuntia etikkaliuoksessa ja huuhdella ne sen jälkeen huolellisesti puhtaalla vedellä.

RT 022

Termostatblandare

RSK nr 8342692

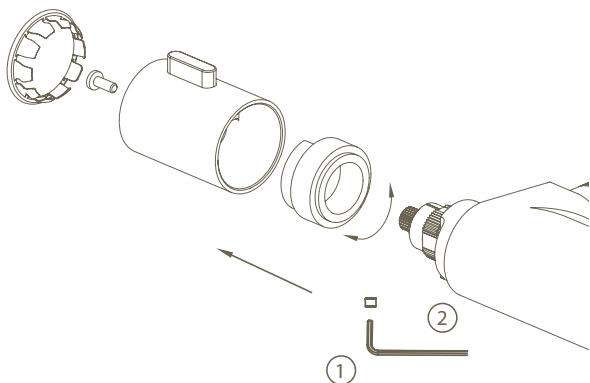
Termostatsinsats: 9417591

Insats vred: XVIT001

Felsökning Troubleshooting Feilsøking Vianetsintä

C

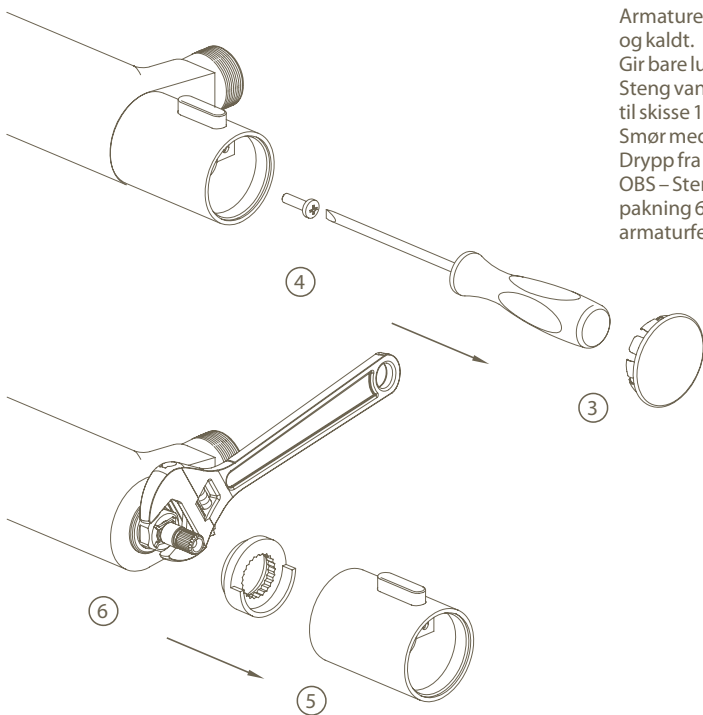
Svenska

Ger endast kallt eller varmt vatten
Blandaren är felkopplad kontrollera att
varmvatten är kopplat till vänster och
kallvatten till höger sett framifrån.
Ger endast ljummet vatten [_Bild C](#)
OBS – Stäng av inkommande vatten.
Byt termostat 2 enligt skiss 1–2 med
insexnyckel 3 mm. Smörj vid behov med
armaturfett.
Dropp vid piputlopp eller dusch [_Bild D](#)
OBS – Stäng av inkommande vatten.
Byt keramisk packning 6 enligt skiss 3–6.
Smörj vid behov med armaturfett.

English

The mixer only emits cold or hot water
The mixer is incorrectly connected. First
turn off the incoming water. Hot water
should be connected on the left-hand side
and the cold on the right when facing the
mixer.
The mixer only emits lukewarmly water
[_Picture C](#)
First turn off the incoming water. Replace
thermostatic 2 in order 1–2 with Allen key
3 mm. Lubricate with grease if needed.
The bath spout/shower outlet leaks
when the mixer is closed [_Picture D](#)
First turn off the incoming water. Replace
ceramic cartridge 6 in order 3–6. Lubricate
with grease if needed.

D

Norsk

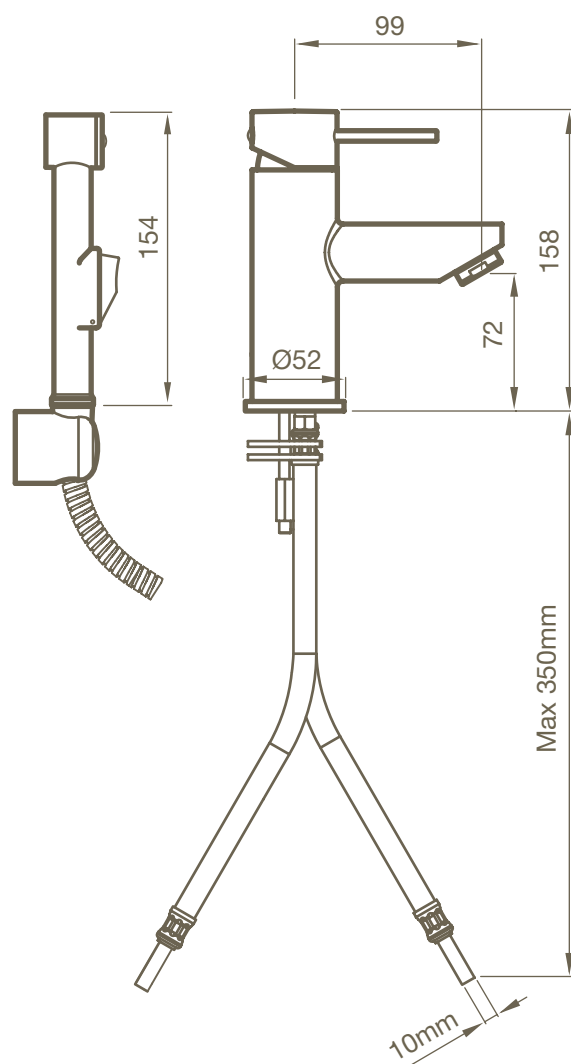
Gir bare kaldt eller varmt vann
Armaturet er feilkoblet. Bytt om varmt
og kaldt.
Gir bare lunkent vann [_Bilde C](#)
Steng vanntilførsel. Bytt termostat iht.
til skisse 1–2 umbrakonøkkel 3 mm.
Smør med armaturfett ved behov.
Drypp fra tut eller dusj [_Bilde D](#)
OBS – Steng vanntilførsel. Bytt keramisk
pakning 6 iht skisse 3–6. Smør med
armaturfett ved behov.

Suomeksi

Hanasta tulee vain kylmää tai
lämmintä vettä
Hana on virheellisesti liitetty tulovesijoh -
toihin. Lämmin vesi kytketään edestäpäin
katsottuna vasempaan ja kylmä vesi oikeaan
liittimeen.
Hanasta tulee vain haaleaa vettä [_Kuva C](#)
HUOM. – Sulje tulovedet. Vaihda termosta -
atti 2 ohjeen kohtien 1–2 mukaisesti 3 mm
kuusiokoloavaimella. Voitele tarvittaessa
hanarasvalla.
Vuotoa juoksuputkesta tai suihkusiivilästä
[_Kuva D](#)
HUOM. – Sulje tulovedet. Vaihda keraaminen
käyttöventtiili 6 piirroksen kohtien 3–6 mukai -
sesti. Voitele tarvittaessa hanarasvalla.

Drift & Underhåll
Operation & Maintenance
Drift & Vedlikehold
Käyttö- ja hoito-ohje

RT 069

Tvättställsblandare bidé

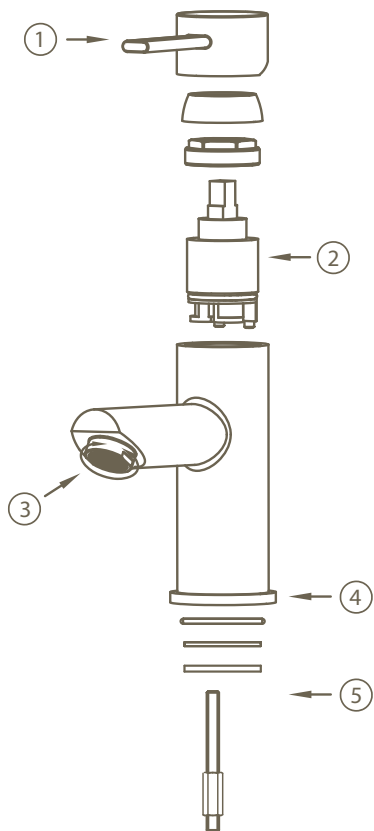
Artnr 9417726

Perlator: ZAER 002

Keramisk packning: XA91210

Sprängskiss Explosion drawing Sprengskisse Mittakuva

A

Svenska

1. Komplet flödesvred
2. Keramisk insats
3. Komplet perlator
4. Bricka
5. Komplet monteringsatts

English

1. Complete handle
2. Cartridge
3. Complete aerator
4. Base
5. Complete mounting kit

Norsk

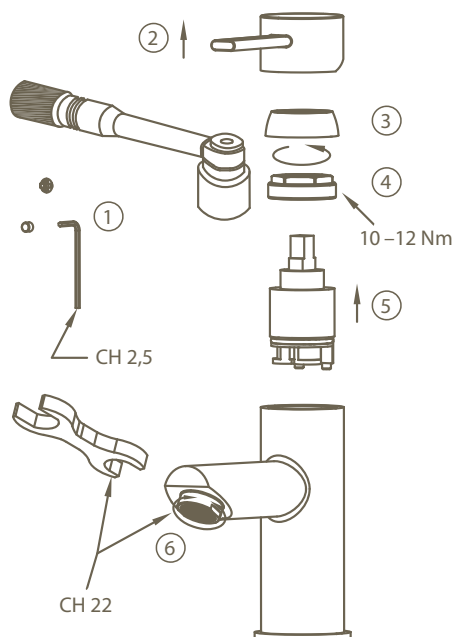
1. Komplet håndtak
2. Keramisk innmat
3. Komplet perlator
4. Sokkelbrikke
5. Komplet monteringssett

Suomeksi

1. Veden ja lampötilan säätövipu
2. Keraaminen kasetti
3. Pore
4. Asennuslevy
5. Asennussarja

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

B

Svenska

Läckage ur pip Bild B
Stäng av vattnet fram till blandaren.
Byt keramisk insats 5 enligt 1–5.
Smörj med armaturfett runt o-ring
vid behov.
Dåligt tryck Bild B
Ta loss och rengör perlator 6.

English

Leakage from spout Picture B
Shut off the incoming water.
Replace
the entire cartridge 5 in order 1–5.
Grease its O-ring if so required.
Poor flow Picture B
Unscrew and clean aerator 6.

Norsk

Lekkasje ut av tut Bilde B.
Steng vanntilførselen. Bytt keramisk
pakning 5 ihht. 1–5. Smør med
armaturfett rundt O-ring ved behov.
Lekkasje rundt feste til tut Bilde B.
Ta ut og rengjør perlator 6.

Suomeksi

Vuotoa juoksuputkesta Kuva B
Sulje hanan tulovedet. Vaihda keraa-
minen säätökasetti 5 ohjeen kohtien
1–5 mukaisesti. Voitele o-renkaat
tarvittaessa hanarasvalla.
Heikko vedenpaine Kuva B
Irroita ja puhdista poresuutin 6.

Drift & Underhåll
Operation & Maintenance
Drift & Vedlikehold
Käyttö- ja hoito-ohje

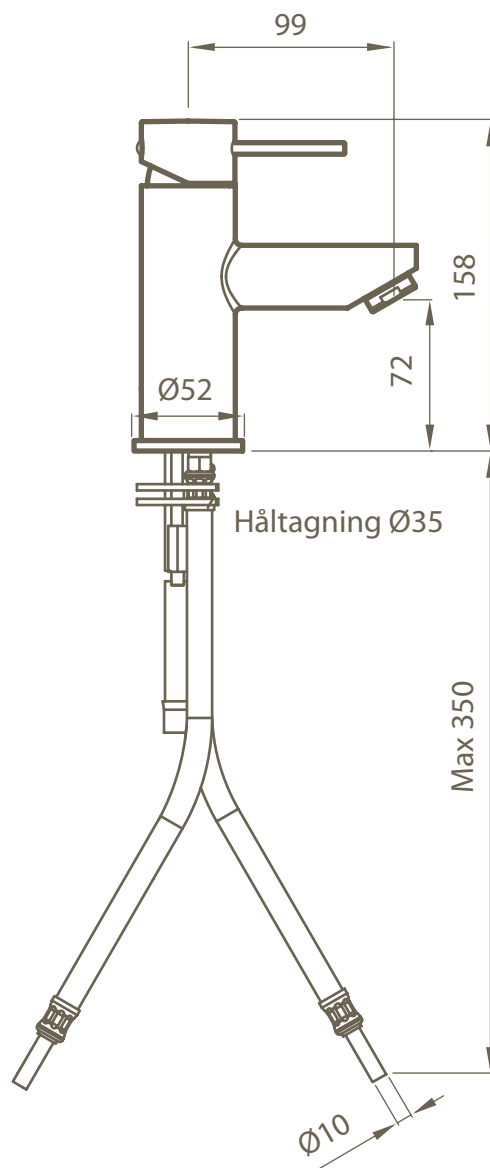
RT071

Tvättställsblandare

RSK nr 8327328

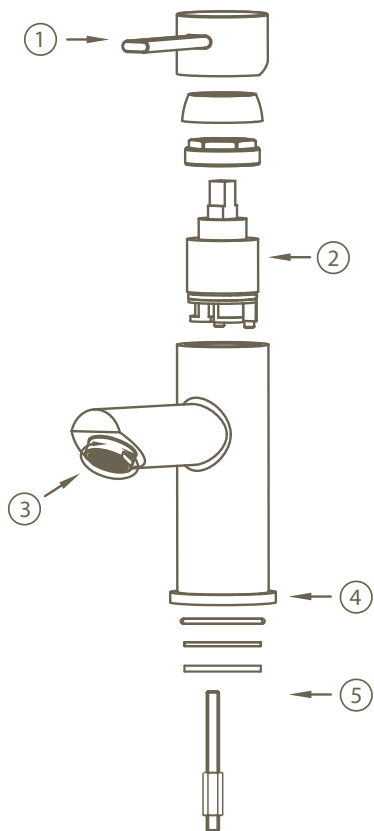
Perlator: ZAER002

Keramisk packning: XA91210

Sprängskiss Explosion drawing Sprengskisse Mittakuva

A

Svenska

1. Komplet flödesvred
2. Keramisk insats
3. Komplet perlator
4. Bricka
5. Komplet monteringsatts

English

1. Complete handle
2. Cartridge
3. Complete aerator
4. Base
5. Complete mounting kit

Norsk

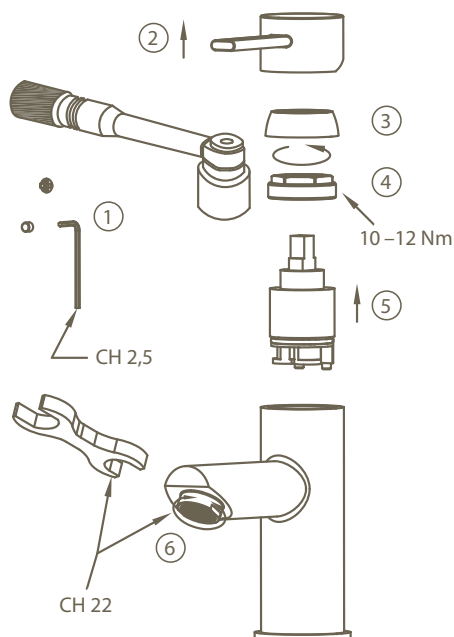
1. Komplet håndtak
2. Keramisk innmat
3. Komplet perlator
4. Sokkelbrikke
5. Komplet monteringssett

Suomeksi

1. Veden ja lampötilan säätövipu
2. Keraaminen kasetti
3. Pore
4. Asennuslevy
5. Asennussarja

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

B

Svenska

Läckage ur pip [Bild B](#)
Stäng av vattnet fram till blandaren.
Byt keramisk insats 5 enligt 1–5.
Smörj med armaturfett runt o-ring
vid behov.
Dåligt tryck [Bild B](#)
Ta loss och rengör perlator 6.

English

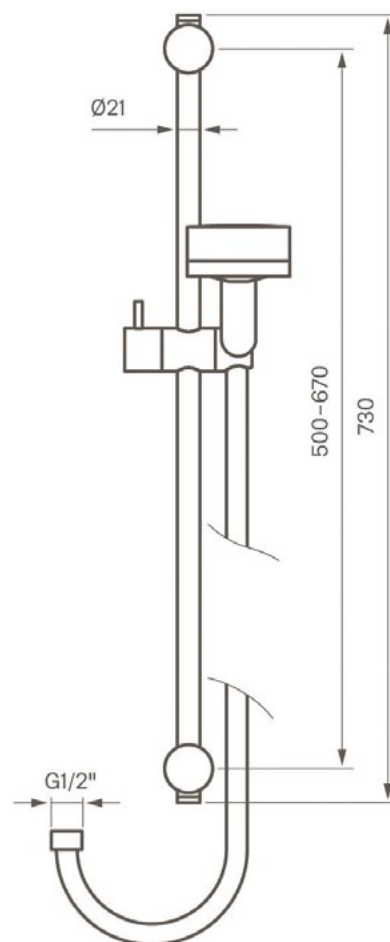
Leakage from spout [Picture B](#)
Shut off the incoming water.
Replace
the entire cartridge 5 in order 1–5.
Grease its O-ring if so required.
Poor flow [Picture B](#)
Unscrew and clean aerator 6.

Norsk

Lekkasje ut av tut [Bilde B](#).
Steng vanntilførselen. Bytt keramisk
pakning 5 ihht. 1–5. Smør med
armaturfett rundt O-ring ved behov.
Lekkasje rundt feste til tut [Bilde B](#).
Ta ut og rengjør perlator 6.

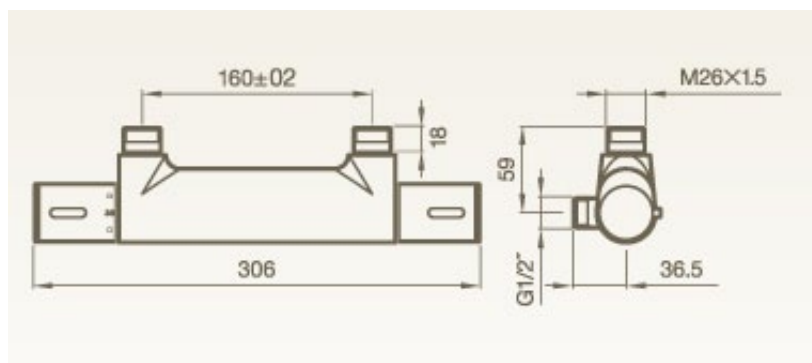
Suomeksi

Vuotoa juoksuputkesta [Kuva B](#)
Sulje hanan tulovedet. Vaihda keraa-
minen säätökasetti 5 ohjeen kohtien
1–5 mukaisesti. Voitele o-renkaat
tarvittaessa hanarasvalla.
Heikko vedenpaine [Kuva B](#)
Irroita ja puhdista poresuutin 6.

RT 105

Duschset free fixation
RSKnr 8191059
Handdusch: ZDOC070
Glidfäste: ZSAL173

RT 168

Termostatblandare

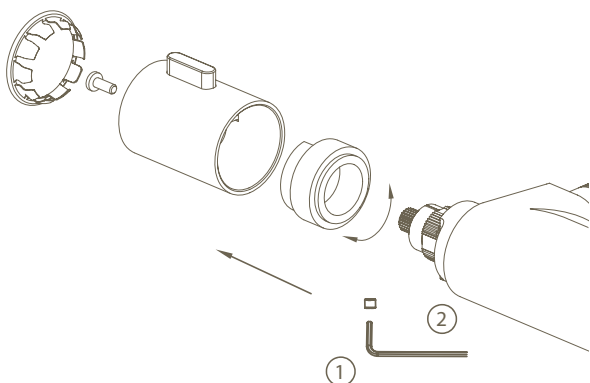
RSK nr 8343278

Termostatinsats: 9417591

Insats vred: XVIT001

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

C

Svenska

Ger endast kallt eller varmt vatten
Blandaren är felkopplad kontrollera att
varmvatten är kopplat till vänster och
kallvatten till höger sett framifrån.
Ger endast ljummet vatten [_Bild C](#)
OBS – Stäng av inkommande vatten.
Byt termostat 2 enligt skiss 1–2 med
insexnyckel 3 mm. Smörj vid behov med
armaturfett.
Dropp vid piputlopp eller dusch [_Bild D](#)
OBS – Stäng av inkommande vatten.
Byt keramisk packning 6 enligt skiss 3–6.
Smörj vid behov med armaturfett.

English

The mixer only emits cold or hot water
The mixer is incorrectly connected. First
turn off the incoming water. Hot water
should be connected on the left-hand side
and the cold on the right when facing the
mixer.

The mixer only emits lukewarmly water

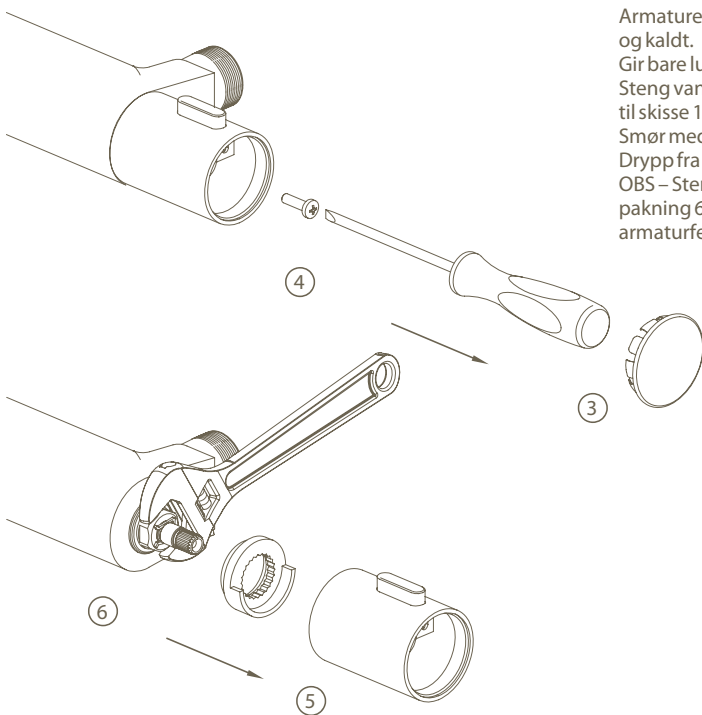
[_Picture C](#)

First turn off the incoming water. Replace
thermostatic 2 in order 1–2 with Allen key
3 mm. Lubricate with grease if needed.

The bath spout/shower outlet leaks
when the mixer is closed [_Picture D](#)

First turn off the incoming water. Replace
ceramic cartridge 6 in order 3–6. Lubricate
with grease if needed.

D

Norsk

Gir bare kaldt eller varmt vann
Armaturet er feilkoblet. Bytt om varmt
og kaldt.
Gir bare lunkent vann [_Bilde C](#)
Steng vanntilførsel. Bytt termostat iht.
til skisse 1–2 umbrakonøkkel 3 mm.
Smør med armaturfett ved behov.
Drypp fra tut eller dusj [_Bilde D](#)
OBS – Steng vanntilførsel. Bytt keramisk
pakning 6 iht skisse 3–6. Smør med
armaturfett ved behov.

Suomeksi

Hanasta tulee vain kylmää tai
lämmintä vettä

Hana on virheellisesti liitetty tulovesijoh-
toihin. Lämmin vesi kytketään edestäpäin
katsottuna vasempaan ja kylmä vesi oikeaan
liittimeen.

Hanasta tulee vain haaleaa vettä [_Kuva C](#)

HUOM. – Sulje tulovedet. Vaihda termosta-
atti 2 ohjeen kohtien 1–2 mukaisesti 3 mm
kuusiokoloavaimella. Voitele tarvittaessa
hanarasvalla.

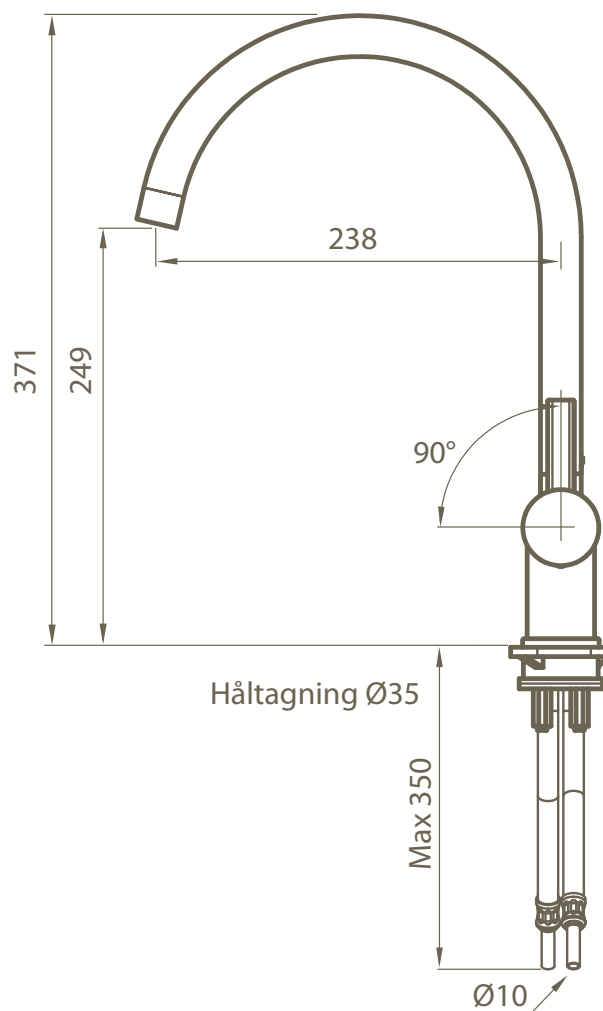
Vuotoa juoksuputkesta tai suihkusiivilästä
[_Kuva D](#)

HUOM. – Sulje tulovedet. Vaihda keraaminen
käyttöventtiili 6 piirroksen kohtien 3–6 mukai-
sesti. Voitele tarvittaessa hanarasvalla.

Drift & Underhåll
Operation & Maintenance
Drift & Vedlikehold
Käyttö- ja hoito-ohje

RT 180

Köksblandare

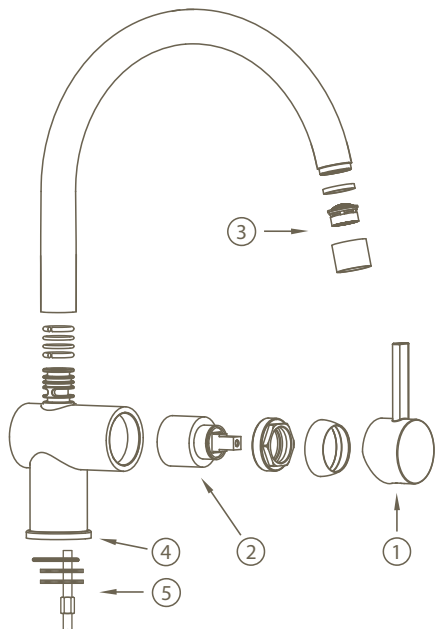
RSK nr 8309060

Perlator: ZAER24-8

Keramisk packning: ZA91245

Sprängskiss Explosion drawing Sprengskisse Mittakuva

A

Svenska

1. Komplet flödesvred
2. Keramisk insats
3. Komplet perlator
4. Bricka
5. Komplet monteringssats

English

1. Complete handle
2. Cartridge
3. Complete aerator
4. Base
5. Complete mounting kit

Norsk

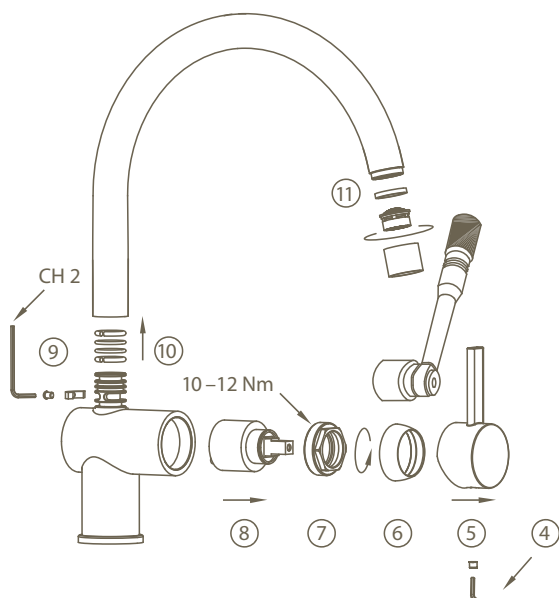
1. Komplet håndtak
2. Keramisk innmat
3. Komplet perlator
4. Sokkelbrikke
5. Komplet monteringssett

Suomeksi

1. Veden ja lampötilan säätövipu
2. Keraaminen kasetti
3. Pore
4. Asennuslevy
5. Asennussarja

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

B

Svenska

- Läckage ur pip [Bild B](#)
Stäng av vattnet fram till blandaren.
Utför enligt 4–8. Byt keramisk insats 8.
Smörj med armaturfett runt o-ring vid behov.
Läckage vid pipinfästning [Bild B](#)
Utför enligt 9–10. Byt o-ringar, smörj med armaturfett.
Läckage vid diskavstängning [Bild A](#)
Utför enligt 1–3. Byt keramisk insats 3.
Dåligt tryck [Bild B](#)
Ta loss och rengör perlator 11.

English

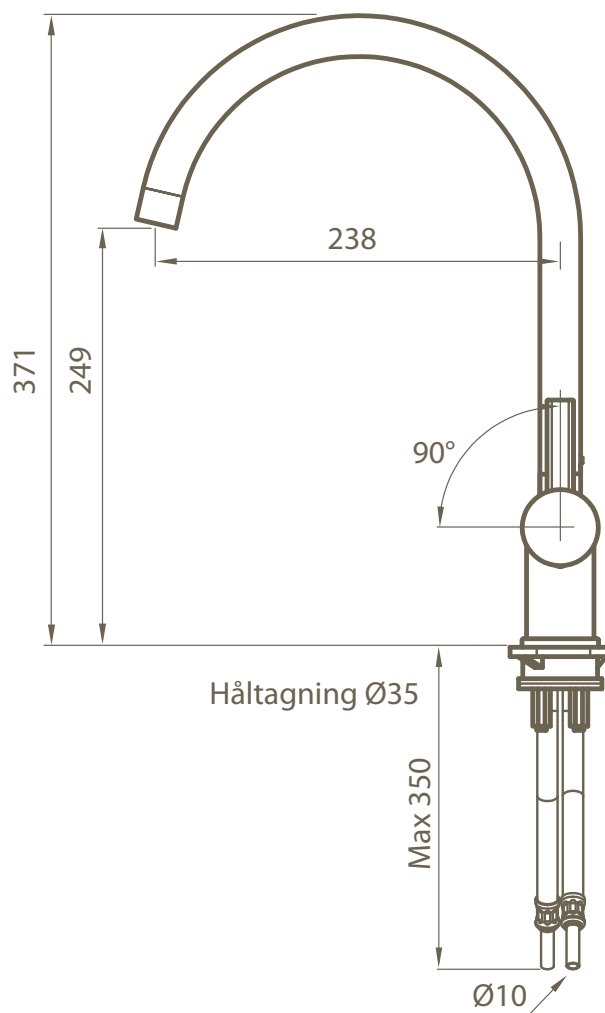
- Leakage from spout [Picture B](#)
Shut off the incoming water. Replace the entire ceramic cartridge 4–8.
Grease its O-ring if so required.
Leak at spout connection [Picture B](#)
Execute step 9–10. Replace the O-rings.
Lubricate with grease.
Leakage from dishwasher connection [Picture A](#)
Execute step 1–3. Replace cartridge 3.
Poor flow [Picture B](#)
Unscrew and clean the aerator 11.

Norsk

- Lekkasje ut av tut [Bilde B](#)
Steng vanntilførselen. Utfør ihht. 4–8.
Bytt keramisk pakning 8. Smør med armaturfett rundt O-ring ved behov.
Lekkasje rundt feste til tut [Bilde B](#).
Utfør ihht. 9–10. Bytt O-ringer, smør med armaturfett.
Lekkasje ved oppvaskmaskinstenging [Bilde A](#).
Utfør ihht. 1–3. Bytt keramisk innsats 3.
Dårlig trykk [Bilde B](#).
Ta ut og rengjør perlator 11.

Suomeksi

- Vuotoa juoksuputkesta [Kuva B](#)
Sulje hanan tulovedet. Toimi ohjeen kohtien 4–8 järjestyksessä. Vaihda keraaminen säätökasetti 8. Voitele o-rengas hanarasvalla tarvittaessa.
Vuotoa juoksuputken liitoksesta [Kuva B](#)
Toimi kohtien 9–10 mukaisesti. Vaihda o-renkaat ja voitele ne hanarasvalla.
Vuotoa pesukoneliitännästä [Kuva A](#)
Toimi kohtie 1–3 mukaisesti. Vaihda keraaminen käyttöventtiili 3.
Heikko vedenpaine [Kuva B](#)
Irroita ja puhdista poresuutin 11.

RT 184

Köksblandare med diskmaskinsavstängning

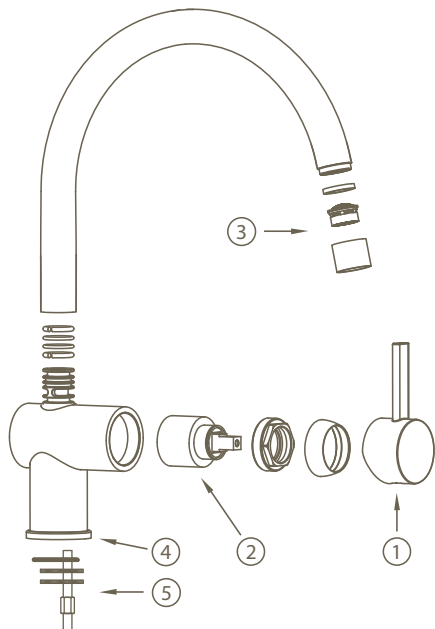
RSK nr 8309058

Perlator: ZAER24-8

Keramisk packning: XA91245

Sprängskiss Explosion drawing Sprengskisse Mittakuva

A

Svenska

1. Komplet flödesvred
2. Keramisk insats
3. Komplet perlator
4. Bricka
5. Komplet monteringssats

English

1. Complete handle
2. Cartridge
3. Complete aerator
4. Base
5. Complete mounting kit

Norsk

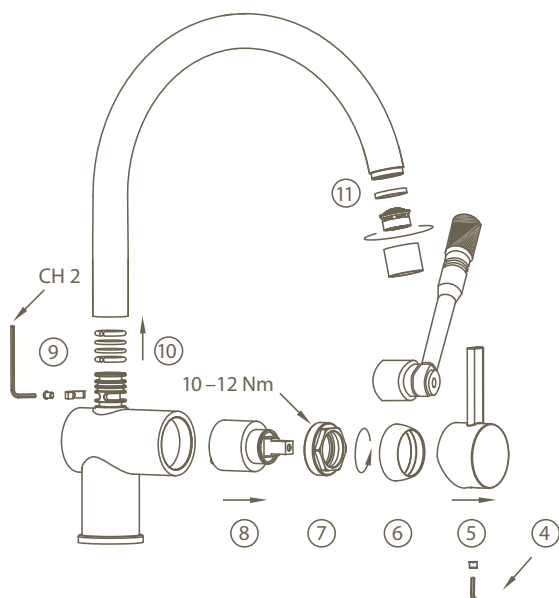
1. Komplet håndtak
2. Keramisk innmat
3. Komplet perlator
4. Sokkelbrikke
5. Komplet monteringssett

Suomeksi

1. Veden ja lampötilan säätövipu
2. Keraaminen kasetti
3. Pore
4. Asennuslevy
5. Asennussarja

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

B

Svenska

- Läckage ur pip [Bild B](#)
Stäng av vattnet fram till blandaren.
Utför enligt 4–8. Byt keramisk insats 8.
Smörj med armaturfett runt o-ring vid behov.
Läckage vid pipinfästning [Bild B](#)
Utför enligt 9–10. Byt o-ringar, smörj med armaturfett.
Läckage vid diskavstängning [Bild A](#)
Utför enligt 1–3. Byt keramisk insats 3.
Dåligt tryck [Bild B](#)
Ta loss och rengör perlator 11.

English

- Leakage from spout [Picture B](#)
Shut off the incoming water. Replace the entire ceramic cartridge 4–8.
Grease its O-ring if so required.
Leak at spout connection [Picture B](#)
Execute step 9–10. Replace the O-rings.
Lubricate with grease.
Leakage from dishwasher connection [Picture A](#)
Execute step 1–3. Replace cartridge 3.
Poor flow [Picture B](#)
Unscrew and clean the aerator 11.

Norsk

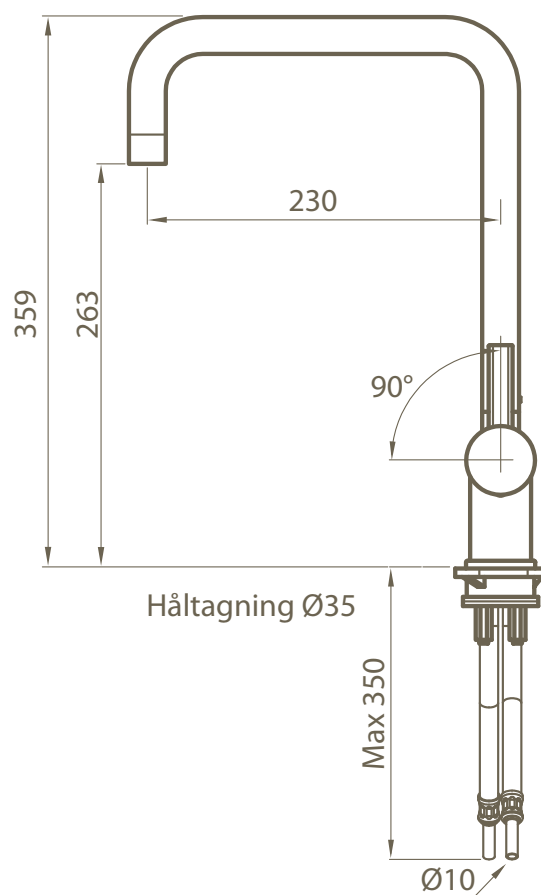
- Lekkasje ut av tut [Bilde B](#)
Steng vanntilførselen. Utfør ihht. 4–8.
Bytt keramisk pakning 8. Smør med armaturfett rundt O-ring ved behov.
Lekkasje rundt feste til tut [Bilde B](#).
Utfør ihht. 9–10. Bytt O-ringer, smør med armaturfett.
Lekkasje ved oppvaskmaskinstenging [Bilde A](#).
Utfør ihht. 1–3. Bytt keramisk innsats 3.
Dårlig trykk [Bilde B](#).
Ta ut og rengjør perlator 11.

Suomeksi

- Vuotoa juoksuputkesta [Kuva B](#)
Sulje hanan tulovedet. Toimi ohjeen kohtien 4–8 järjestyksessä. Vaihda keraaminen säätökasetti 8. Voitele o-renkas hanarasvalla tarvittaessa.
Vuotoa juoksuputken liitoksesta [Kuva B](#)
Toimi kohtien 9–10 mukaisesti. Vaihda o-renkaat ja voitele ne hanarasvalla.
Vuotoa pesukoneliitännästä [Kuva A](#)
Toimi kohtie 1–3 mukaisesti. Vaihda keraaminen käyttöventtiili 3.
Heikko vedenpaine [Kuva B](#)
Irroita ja puhdista poresuutin 11.

Drift & Underhåll
Operation & Maintenance
Drift & Vedlikehold
Käyttö- ja hoito-ohje

RT 980

Köksblandare

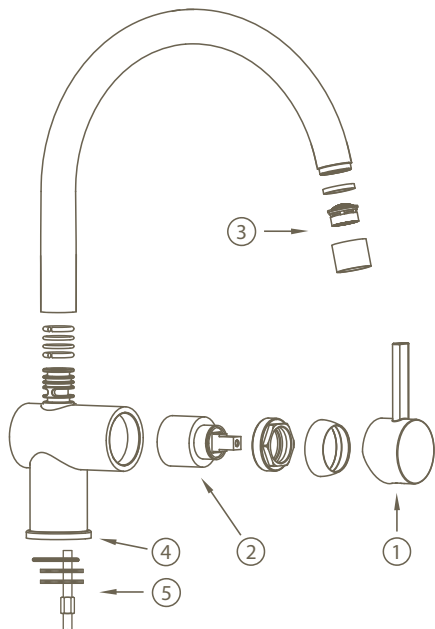
RSK nr 8309059

Perlator: ZAER24-8

Keramisk packning: ZA91245

Sprängskiss Explosion drawing Sprengskisse Mittakuva

A

Svenska

1. Komplet flödesvred
2. Keramisk insats
3. Komplet perlator
4. Bricka
5. Komplet monteringssats

English

1. Complete handle
2. Cartridge
3. Complete aerator
4. Base
5. Complete mounting kit

Norsk

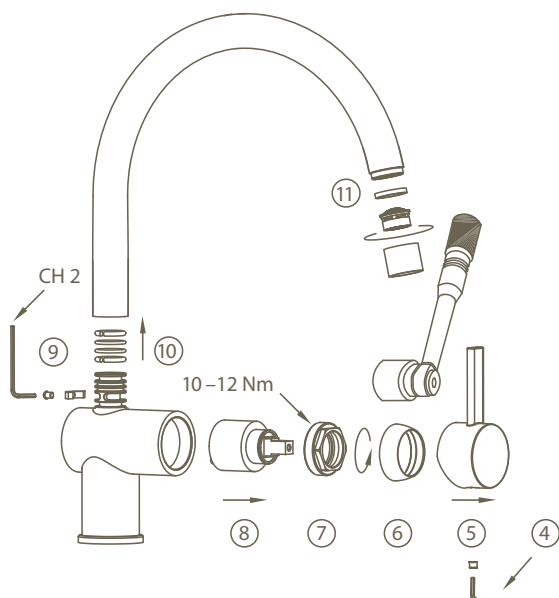
1. Komplet håndtak
2. Keramisk innmat
3. Komplet perlator
4. Sokkelbrikke
5. Komplet monteringssett

Suomeksi

1. Veden ja lampötilan säätövipu
2. Keraaminen kasetti
3. Pore
4. Asennuslevy
5. Asennussarja

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

B

Svenska

- Läckage ur pip [Bild B](#)
Stäng av vattnet fram till blandaren.
Utför enligt 4–8. Byt keramisk insats 8.
Smörj med armaturfett runt o-ring vid behov.
Läckage vid pipinfästning [Bild B](#)
Utför enligt 9–10. Byt o-ringar, smörj med armaturfett.
Läckage vid diskavstängning [Bild A](#)
Utför enligt 1–3. Byt keramisk insats 3.
Dåligt tryck [Bild B](#)
Ta loss och rengör perlator 11.

English

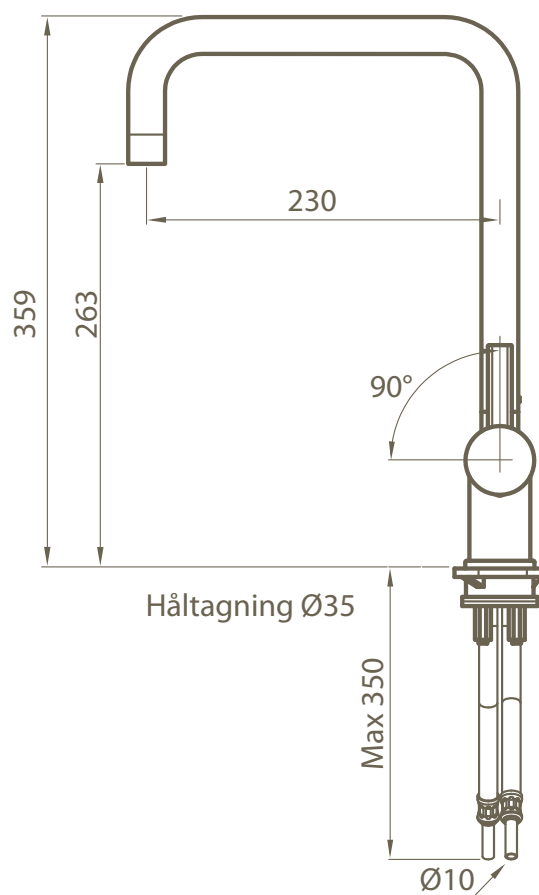
- Leakage from spout [Picture B](#)
Shut off the incoming water. Replace the entire ceramic cartridge 4–8.
Grease its O-ring if so required.
Leak at spout connection [Picture B](#)
Execute step 9–10. Replace the O-rings.
Lubricate with grease.
Leakage from dishwasher connection [Picture A](#)
Execute step 1–3. Replace cartridge 3.
Poor flow [Picture B](#)
Unscrew and clean the aerator 11.

Norsk

- Lekkasje ut av tut [Bilde B](#)
Steng vanntilførselen. Utfør ihht. 4–8.
Bytt keramisk pakning 8. Smør med armaturfett rundt O-ring ved behov.
Lekkasje rundt feste til tut [Bilde B](#).
Utfør ihht. 9–10. Bytt O-ringer, smør med armaturfett.
Lekkasje ved oppvaskmaskinstenging [Bilde A](#).
Utfør ihht. 1–3. Bytt keramisk innsats 3.
Dårlig trykk [Bilde B](#).
Ta ut og rengjør perlator 11.

Suomeksi

- Vuotoa juoksuputkesta [Kuva B](#)
Sulje hanan tulovedet. Toimi ohjeen kohtien 4–8 järjestyksessä. Vaihda keraaminen säätökasetti 8. Voitele o-rengas hanarasvalla tarvittaessa.
Vuotoa juoksuputken liitoksesta [Kuva B](#)
Toimi kohtien 9–10 mukaisesti. Vaihda o-renkaat ja voitele ne hanarasvalla.
Vuotoa pesukoneliitännästä [Kuva A](#)
Toimi kohtie 1–3 mukaisesti. Vaihda keraaminen käyttöventtiili 3.
Heikko vedenpaine [Kuva B](#)
Irroita ja puhdista poresuutin 11.

RT 984

Köksblandare med diskmaskinsavstängning

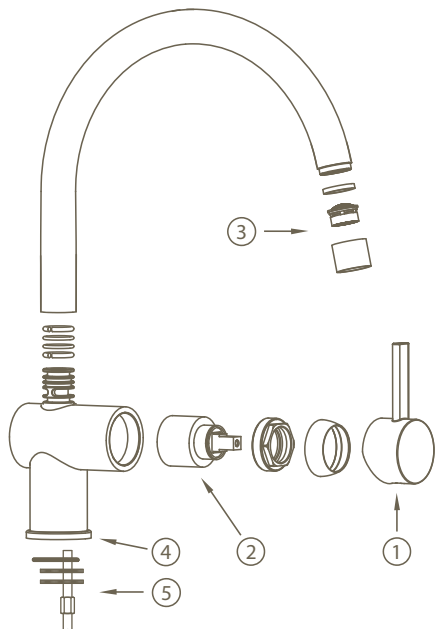
RSK nr 8309057

Perlator: ZAER24-8

Keramisk packning: ZA91245

Sprängskiss Explosion drawing Sprengskisse Mittakuva

A

Svenska

1. Komplet flödesvred
2. Keramisk insats
3. Komplet perlator
4. Bricka
5. Komplet monteringssats

English

1. Complete handle
2. Cartridge
3. Complete aerator
4. Base
5. Complete mounting kit

Norsk

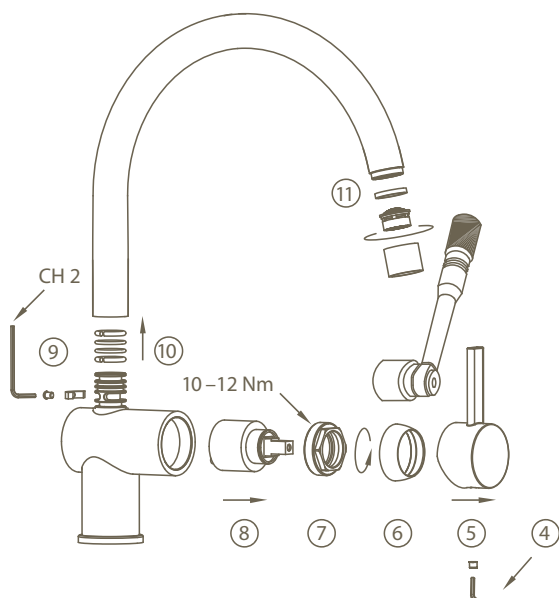
1. Komplet håndtak
2. Keramisk innmat
3. Komplet perlator
4. Sokkelbrikke
5. Komplet monteringssett

Suomeksi

1. Veden ja lampötilan säätövipu
2. Keraaminen kasetti
3. Pore
4. Asennuslevy
5. Asennussarja

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

B

Svenska

- Läckage ur pip [Bild B](#)
Stäng av vattnet fram till blandaren.
Utför enligt 4–8. Byt keramisk insats 8.
Smörj med armaturfett runt o-ring vid behov.
Läckage vid pipinfästning [Bild B](#)
Utför enligt 9–10. Byt o-ringar, smörj med armaturfett.
Läckage vid diskavstängning [Bild A](#)
Utför enligt 1–3. Byt keramisk insats 3.
Dåligt tryck [Bild B](#)
Ta loss och rengör perlator 11.

English

- Leakage from spout [Picture B](#)
Shut off the incoming water. Replace the entire ceramic cartridge 4–8.
Grease its O-ring if so required.
Leak at spout connection [Picture B](#)
Execute step 9–10. Replace the O-rings.
Lubricate with grease.
Leakage from dishwasher connection [Picture A](#)
Execute step 1–3. Replace cartridge 3.
Poor flow [Picture B](#)
Unscrew and clean the aerator 11.

Norsk

- Lekkasje ut av tut [Bilde B](#)
Steng vanntilførselen. Utfør ihht. 4–8.
Bytt keramisk pakning 8. Smør med armaturfett rundt O-ring ved behov.
Lekkasje rundt feste til tut [Bilde B](#).
Utfør ihht. 9–10. Bytt O-ringer, smør med armaturfett.
Lekkasje ved oppvaskmaskinstenging [Bilde A](#).
Utfør ihht. 1–3. Bytt keramisk innsats 3.
Dårlig trykk [Bilde B](#).
Ta ut og rengjør perlator 11.

Suomeksi

- Vuotoa juoksuputkesta [Kuva B](#)
Sulje hanan tulovedet. Toimi ohjeen kohtien 4–8 järjestyksessä. Vaihda keraaminen säätökasetti 8. Voitele o-rengas hanarasvalla tarvittaessa.
Vuotoa juoksuputken liitoksesta [Kuva B](#)
Toimi kohtien 9–10 mukaisesti. Vaihda o-renkaat ja voitele ne hanarasvalla.
Vuotoa pesukoneliitännästä [Kuva A](#)
Toimi kohtie 1–3 mukaisesti. Vaihda keraaminen käyttöventtiili 3.
Heikko vedenpaine [Kuva B](#)
Irroita ja puhdista poresuutin 11.

2. El

2.1 Elektricitet och jordfelsbrytare

Varje lägenhet har ett elcentralskåp, där all el kommer in i bostaden. Från skåpet leds sedan elen ut i din lägenhet. Huvudsäkring för din lägenhet sitter i ditt elcentralskåp. Varje lägenhets elcentralskåp har ytterligare en huvudsäkring i husets centrala elrum. Detta innebär att huvudsäkringen i husets elrum i vissa fall kan lösa ut före den enskilda lägenhetens huvudsäkring. För att åter få ström måste båda huvudsäkringarna vara tillslagna.

I bostadens elcentralskåp finns även automatsäkringar, grupperade efter funktion och placering. Observera att automatsäkringarna ersätter den äldre typen av säkringar som skruvades fast. När automatsäkringen är tillslagen pekar brytaren uppåt, om säkringen löser ut pekar brytaren neråt. Säkringen behöver inte bytas utan återställs genom att trycka upp brytaren igen. Exakt var varje säkring är kopplad framgår av ett schema som finns på insidan av luckan till elcentralskåpet. Om en automatsäkring löser ut ska du ta reda på orsaken innan säkringen slås på igen.

Elmätare är placerade i husets el-rum alternativt i respektive våningsplans el-nisch. Kontakta ansvarig i föreningen om du vill läsa av din mätarställning eller få tillträde till husets huvudsäkringar. Din elleverantör fjärravläser din elförbrukning.

Eluttag och belysning

El och belysning i din bostad installeras av en behörig elektriker. Alla rum tänds och släcks med en strömbrytare som sitter på väggen vid eller i rummet. Eluttagen är placerade enligt ritningen som gäller för din bostad. Belysningsarmaturer till badrum och klädkammare ingår i din bostad. I övriga rum finns uttag där du själv får sätta upp belysning. Om du har spotlights under skåp, tänk på att inte sätta in en lampa med högre effekt än 10 W eftersom lampan då blir för varm. Det finns flera typer av spotlights, vilka har olika lampor som byts på olika sätt.

Strömbrytare och eluttag bör regelbundet kontrolleras så att dessa är hela. En spräckt strömställare eller ett spräckt eluttag kan betyda direkt livsfara. Alla eluttag är jordade, använd därför alltid godkända jordade elkontakter. Dubbelisolerade apparater, exempelvis elvisp och hårtork, kan även anslutas till jordade uttag. Apparaterna är då märkta med en dubbelkvadrat, ett så kallat FI-märke.

De flesta eluttag har enfasanslutning. Till vissa apparater med hög effekt, exempelvis spisen, utnyttjas tre faser.

Elarbeten och säkerhet i hemmet

Elarbeten ska alltid utföras av en auktoriserad elektriker, både ur säkerhets- och försäkringssynpunkt. Tips om elsäkerhet i hemmet finns att hämta hos Elsäkerhetsverket (www.elsakerhetsverket.se). Belysning och övrig elektrisk utrustning som du installerat ansvarar du själv för.

Jordfelsbrytare

I elcentralskåpet finns en jordfelsbrytare som har till uppgift att bryta strömmen om det uppstår ett jordfel i någon elektrisk apparat. Samtliga eluttag, inklusive kyl och frys, är petsäkra och anslutna till jordfelsbrytaren för att öka säkerheten. Använd därför alltid godkända jordade el-kontakter i uttagen. Jordfelsbrytaren har en testknapp som används för att kontrollera om jordfelsbrytaren fungerar som den ska. När knappen trycks in ska jordfelsbrytaren lösa ut. Återställ jordfelsbrytaren igen efter kontrollen. Kontrollen bör göras med högst sex månaders intervall.

Följande åtgärder rekommenderas när jordfelsbrytaren löser ut:

1. Sätt jordfelsbrytaren i "till-läge". Om den inte löser ut igen tyder det på en tillfällig störning som var övergående.
2. Om jordfelsbrytaren löser ut direkt efter tillslaget finns det en felkälla någonstans i bostaden. Slå då av alla automatsäkringar i elcentralskåpet.
3. Sätt jordfelsbrytaren i "till-läge" igen. Om jordfelsbrytaren löser ut innan några automatsäkringar återställts finns felet i elcentralskåpet, kontakta JM Kundtjänst Bostad (under garantitiden) eller en behörig elektriker direkt (efter garantitidens utgång). Annars gå vidare till nästa punkt.
4. Återställ nu en automatsäkring i taget tills jordfelsbrytaren löser ut på nytt. Felet är nu lokaliserat till den säkringsgrupp som återställdes till nätet sist i ordningen.
5. Dra ut alla stickproppsanslutna apparater inklusive alla lampputtagsansluta apparater som hör till denna grupp. Sätt därefter jordfelsbrytaren i "till-läge" igen. Löser jordfelsbrytaren ut omedelbart så finns felet i den fasta elinstallationen. Kontakta JM Kundtjänst Bostad (under garantitiden) eller en behörig elektriker direkt (efter garantitidens utgång). Annars gå vidare till nästa punkt.
6. Anslut en apparat i sänder till uttagen tills jordfelsbrytaren på nytt löser ut. Det är sannolikt att den sist anslutna apparaten är felaktig. Låt nu en fackkunnig person undersöka och reparera apparaten.

På bilden till vänster ser du ett exempel på en jordfelsbrytare. Jordfelsbrytaren på bilden är ställd i läge "på" då brytaren pekar uppåt. I frånslaget läge pekar strömbrytaren nedåt.

2.2 TV, telefon och dator

Det finns ett avtal mellan din bostadsrättsförening och Telia om installation av bredband i din bostad. Bredbandsnätet består av en så kallad Triple Play-funktion som levererar Digital-tv, telefon och Internetanslutning.

Följande ingår:

- Bredbandstelefoni och telefonfördelare.
- Internetanslutning med en hastighet på 50/8-100/10 Mbit per sekund.
- TV-abonnemang "Lagom" ingår.
- 1 st Telia Digital-tv box, tillhör förening/fastighetsägare.
- 1 st Bredbandswitch som även stödjer trådlöst internet, tillhör förening/fastighetsägare.

Du som boende kan beställa högre hastigheter på internet, du kan beställa fler TV-kanaler/TV-paket samt tjänster på din bredbandstelefoni.

Se www.telia.se/fiber för aktuellt erbjudande och priser för privathushåll.

IT-skåp

I de flesta bostäderna är IT-skåpet placerat i klädkammaren eller i hallen bredvid el-centralen. I IT-skåpet finns en panel med numrerade uttag, en så kallad patchpanel. I din patchpanel bestämmer du själv vilken funktion nätverksuttagen i respektive rum ska ha.

När du flyttar in är vissa uttag i sovrum, vardagsrum och kök redan aktiverade enligt information på insidan av IT-skåpet, men du kan alltså flytta och ändra fritt till andra uttag.

Bredbandsswitchen (Gateway) kan även fungera som trådlös router. Eftersom anslutningen är trådlös påverkas signalstyrkan av omgivningen. Du kan uppleva att du ibland tappar din trådlösa anslutning, eller att du inte har någon av olika anledningar. När många i samma lägenhet/hushåll är anslutna samtidigt kan hastigheten försämrast när ni surfar eller laddar filer.

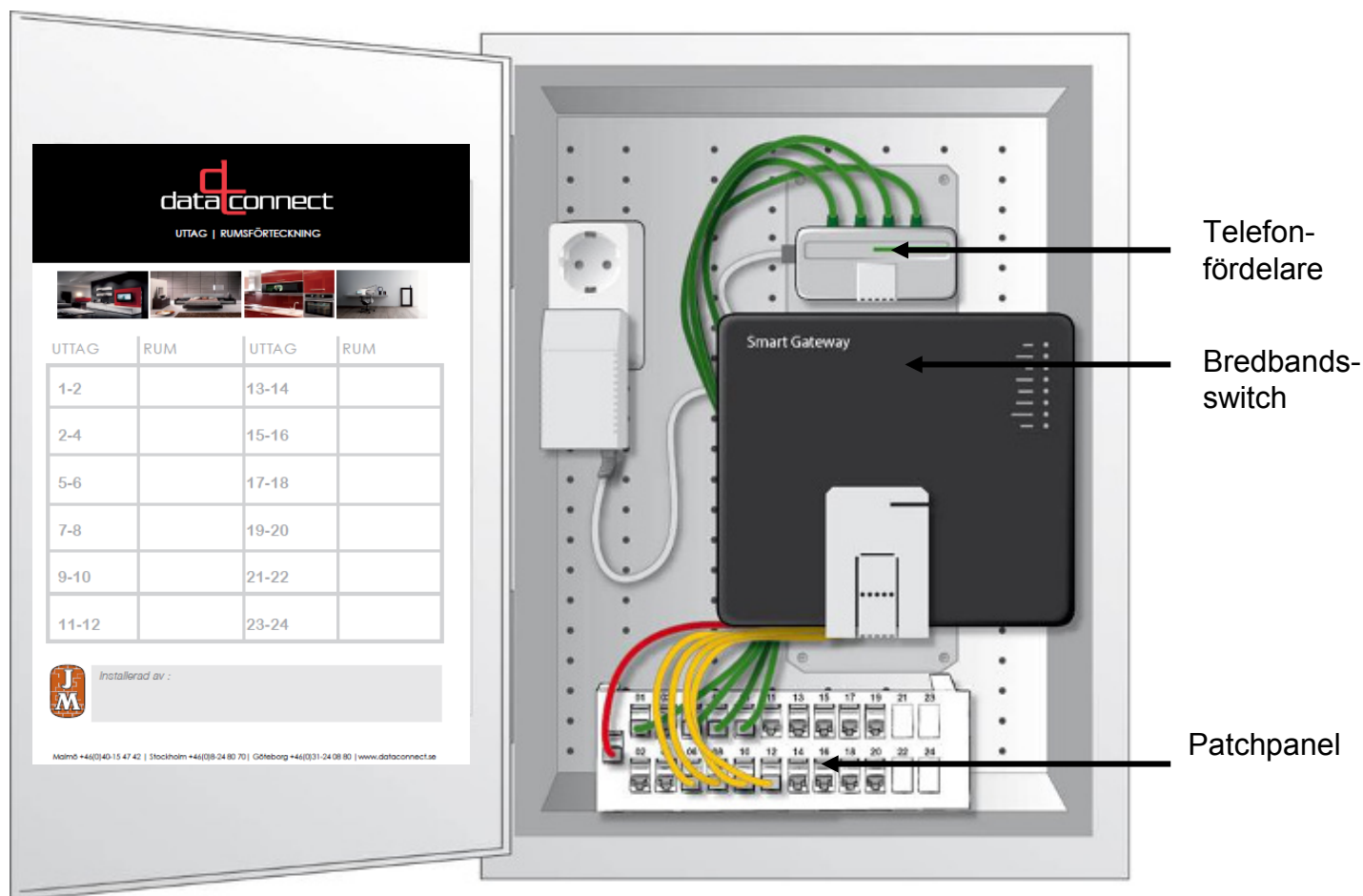
Den trådlösa uppkopplingen påverkas av yttre faktorer. Nedan finns några tips på hur du kan förbättra ditt trådlösa nätverk:

- Avståndet mellan router och dator. Ju längre avstånd desto svagare blir signalstyrkan, och därmed hastigheten.
- Betongväggar, sten eller metall kan försämrast den trådlösa signalstyrkan. Testa att flytta utrustningen närmare routern och se om det sker förändring.
- Ha inte andra elektriska produkter såsom tv, radio och trådlösa telefoner i närheten av bredbandsswitchen/"routern", eftersom signalstyrkan för ditt trådlösa nätverk kan då påverkas
- Installera ytterligare en bredbandsswitch/"router" i ett rum närmare den plats där du vill ha trådlös anslutning, den fungerar som en förstärkare.

Du är välkommen att kontakta Telia Support 020-240 250 för hjälp med felsökning och support.

Se instruktion från Telia.

Exempel, IT-skåp

Följande färger gäller för kablarna i IT-skåpet:

Telefon:

Grönt uttag Bredbandsswitch

TV och dator:

Gult uttag Bredbandsswitch

Innkommande fiber:

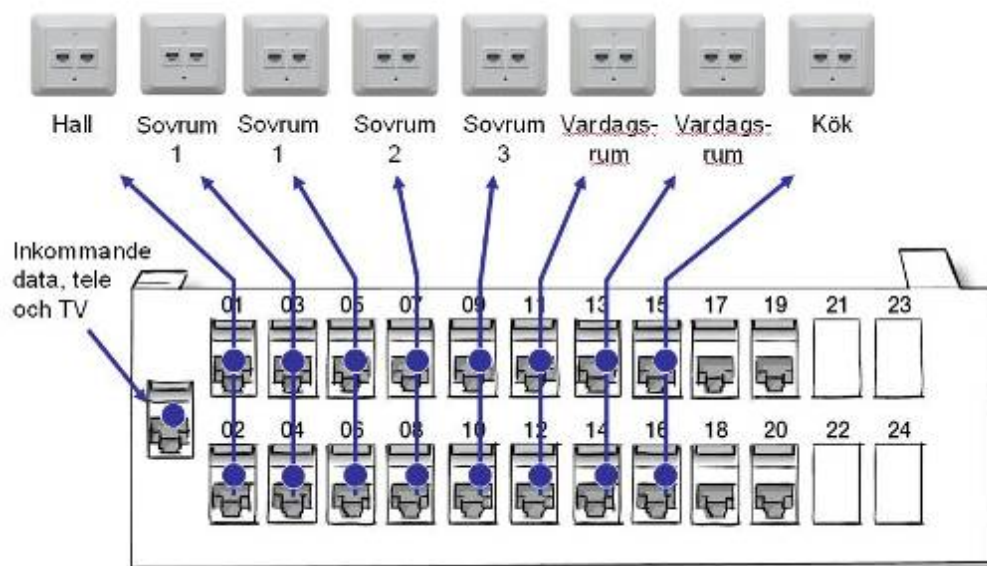
Rött uttag Bredbandsswitch (ska inte flyttas)

Begreppsförklaring IT-skåp

Cat5e-kabel	"Kategori 5e kabel" är en standardiserad kopparkabel för nätverksöverföring. Kabeln förmedlar exempelvis digital-TV-, bredbandstelefon- och datasignaler i ett nätverk.
Digitalbox	Omvandlar den digitala TV-signalen till en analog signal. Digitalboxen behövs för att analoga TV-apparater ska kunna visa digitala signaler. Digitalboxen är tillverkad för Telias TV-tjänster. En digitalbox från andra leverantörer (exempelvis ComHem, Boxer, Viasat eller digitalbox inbyggd i TV) går ej att använda. Varje TV-apparat måste ha en egen digitalbox.
Media och Triple-play	Begreppet "media" innebär i detta sammanhang: TV, telefon och dator, vilket även kallas Triple-play.
Patchpanel (korskopplingspanel)	En kopplingspanel med RJ45-uttag för flexibel uppkoppling av olika media i olika uttag i respektive rum.
Nätverkskabel	En Cat5e-kabel med RJ45-kontakter i var sin ände. Kabeln används i patchpanelen för att förbinda inkommande media med önskat uttag. Samma typ av kabel används för att ansluta utrustningen för de tre tjänsterna i respektive rum.
RJ45-uttag	Ett mediauttag som används för anslutning av TV, telefon och Internet. Bilden nedan till vänster visar en uttagslock med 2 st RJ45-uttag. Bilden nedan till höger visar hur kontakten RJ45 på en Cat5e-kabel ser ut.
Telefonfördelare	En fördelare som möjliggör att du kan koppla in upp till fyra telefoner till samma telefonnummer samtidigt.
Bredbandsswitch	Fördelar inkommande signal till TV, telefon och dator. Bredbandsswitchen kan även fungera som en trådlös router. 4 utgångar, gula kablar, för TV eller data.

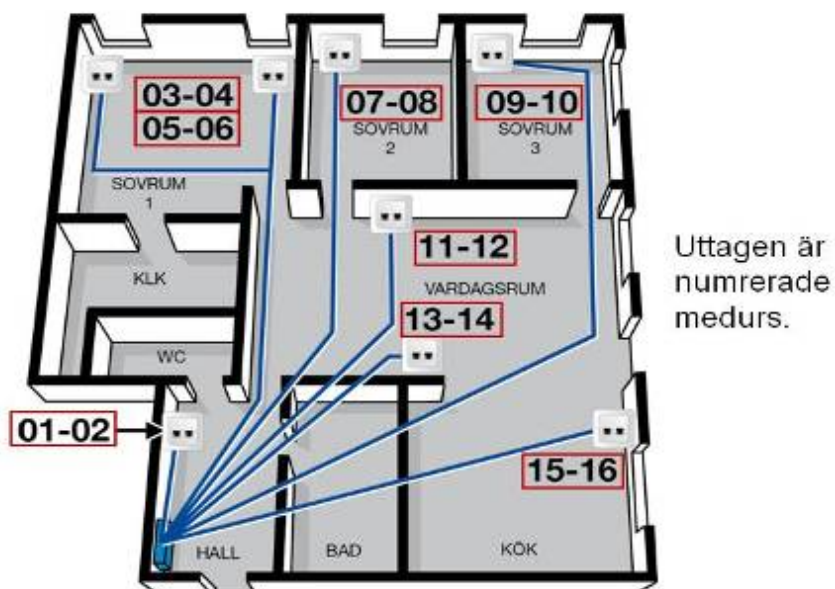
Patchpanelen

De numrerade uttagen på din patchpanel kan till exempel vara placerade enligt nedan.

Genom att exempelvis koppla in nätverkskabeln från det gula uttaget i Bredbandsswitchen till uttag 09 i patchpanelen får du TV eller internet i ditt multimediauttag med nummer 09 i sovrums 3.

Exempel på numrering av uttag i lägenhet:

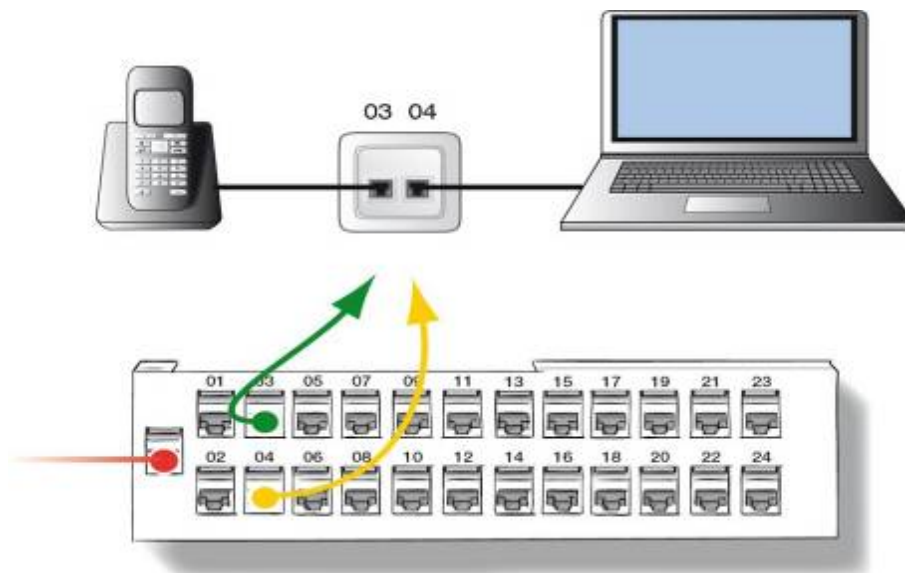

Funktionerna kan alltså flyttas ”hur som helst”

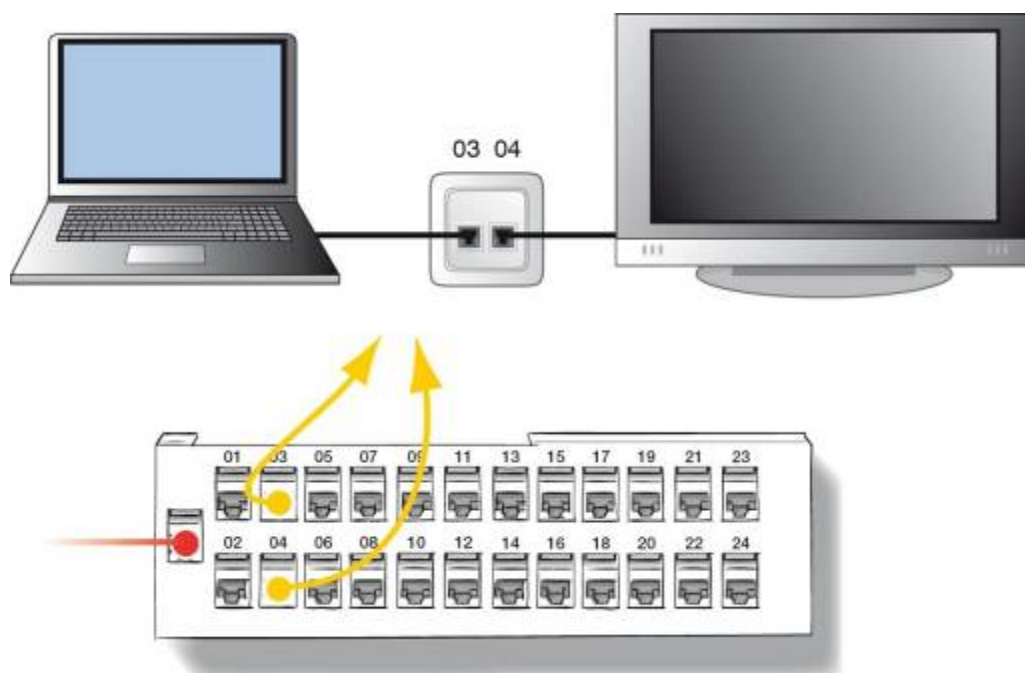
Telefon och en dator kopplat i sovrummets uttag:

Kablarna kopplas i IT-skåpet från Bredbandsswitchen. Gult uttag för dator, TV eller grönt uttag för telefoni till patchpanelen för att välja funktion på uttagen i respektive rum.

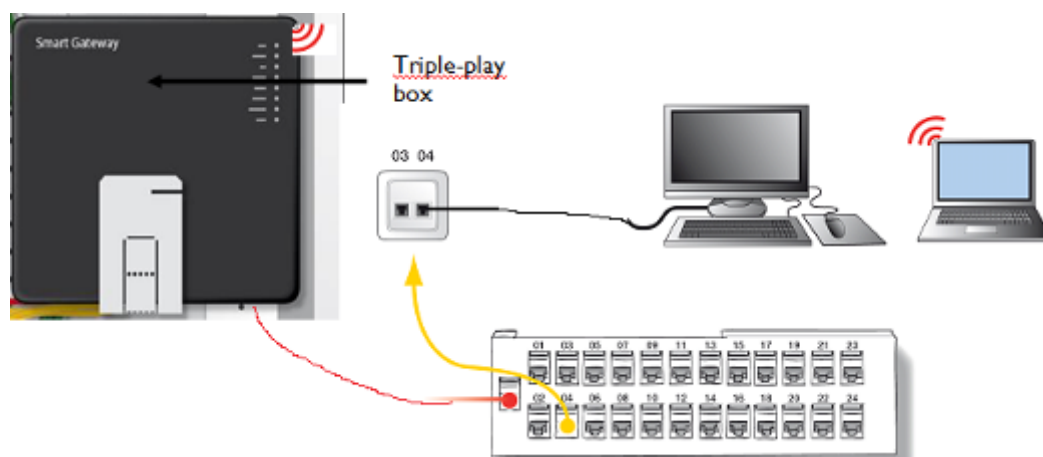

Dator och TV kopplat till sovrummets uttag:

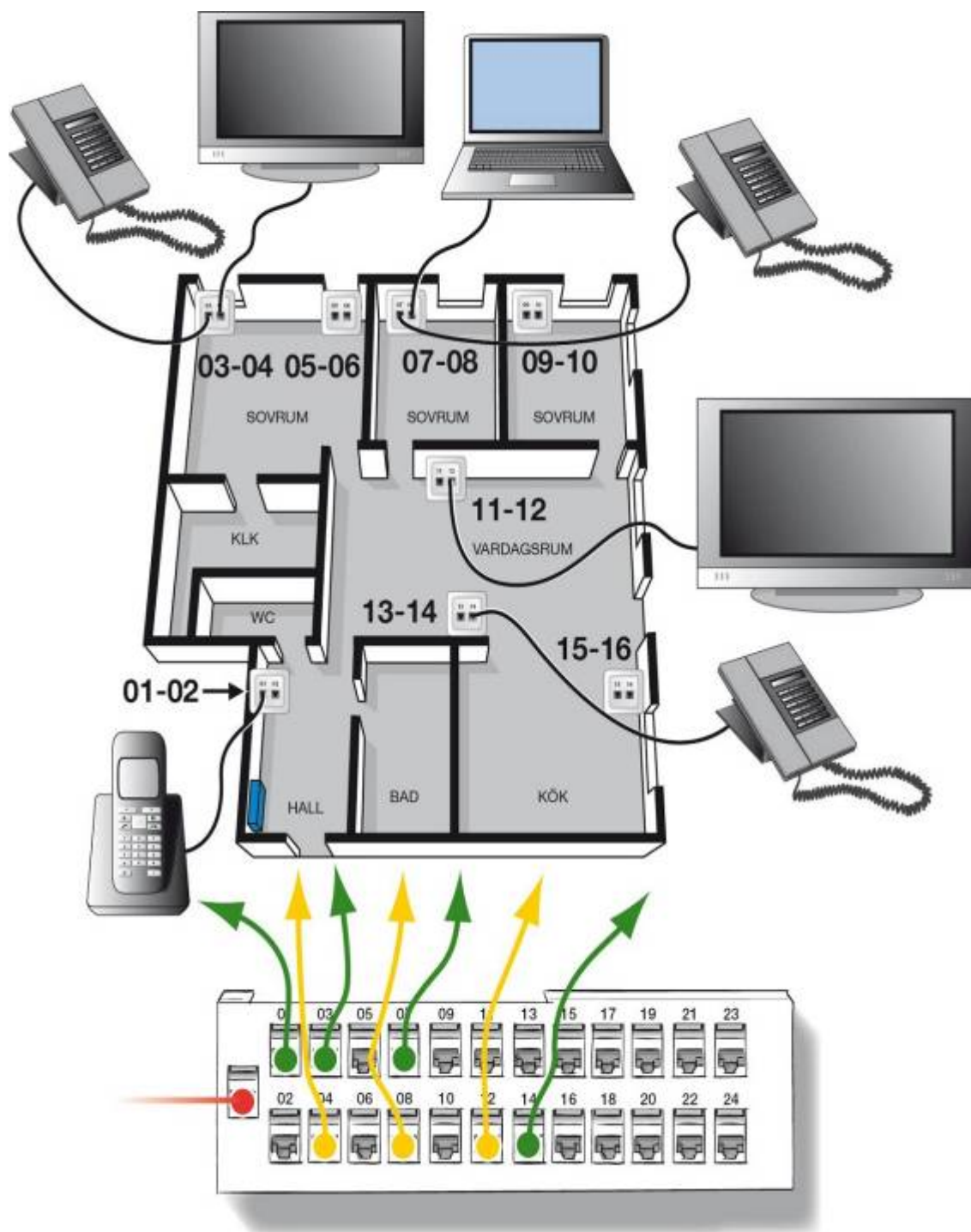

Kablarna kopplas i IT-skåpet från Bredbandsswitchen. Gult uttag för dator, Tv eller grönt uttag för telefoni till patchpanelen för att välja funktion på uttagen i respektive rum.

Inkoppling av en dator samt trådlöst internet:

Bostad med två TV-apparater, en dator och fyra telefoner:

Kablarna kopplas i IT-skåpet från bredbandsswitchen. Gult uttag för dator och TV. Grönt uttag för telefoni.

2.3 Komfortgolvvärme i våtrum

Komfortgolvvärme, med el som energikälla, är ett inredningsval och ingår inte som original i lägenheterna.

Syftet med komfortgolvvärmen är att klinkergolvet inte ska upplevas kallt men det är inte avsett som värmekälla eftersom elvärme är en ineffektiv uppvärmningsmetod. Bostadens uppvärmningsbehov tillgodoses via radiatorer.

Komfortgolvvärmen regleras med en termostat. Den är förprogrammerad avseende temperatur och tidsintervaller för att optimera effekten, se leverantörens skötselanvisningar. Elförbrukning går på hushållselen.

Observera att temperaturen på golvet av medicinska skäl inte får överstiga 26°C.

2.4 Brandvarnare

Din bostad är utrustad med brandvarnare. Brandvarnaren ger ifrån sig högfrekventa "pip" när det är dags att byta batteri. Testa några gånger per år att brandvarnaren fungerar genom att trycka på testknappen och rengör den med dammsugaren en gång per år.

2.5 Kodlås

Ditt hus är försett med kodlås. Hur kodlåset fungerar finns det information om i leverantörens anvisningar på följande sidor.

Styrelsen ansvarar för koder samt eventuella tidsbegränsningar av dessa.

BRUKSANVISNING

DELTRONIC

Batteridrivna Brandvarnare

X10 och X10i

X10 och X10i Produktöversikt

Alla Deltronics brandvarnare är godkända enligt SS-EN 14604: 2005, den senaste och mest rigorösa Europeiska standarden för brandvarnare. Den unika X-profilen på den optiska detektionskammaren gör den särskilt känslig för långsamt pyrande bränder, som ofta uppstår t.ex. i vardagsrum och sovrum samtidigt som den är mycket effektiv i att undvika oönskade larm.

Varnaren och det inbyggda batteriet har en garanterad livslängd på 10 år, medräknat funktionstester varje vecka. Däremot kan livslängden förkortas avsevärt vid placering i ogynnsamma miljöer, felaktig placering och slarv med att regelbundet rengöra och underhålla varnaren enligt nedanstående instruktioner. Felaktig placering och brist på underhåll kan även ge upphov till oönskade larm, ha inverkan på varnarens funktion samt häva garantin.

Produktegenskaper

- Inbyggt 10-års litiumbatteri
- Godkänd enligt SS-EN 14604: 2005, för brandvarnare.
- Unik optisk detektionskammare med X-profil och insektskyddsnät.
- Unik programvara som maximerar detekteringsförmåga och minimerar oönskade larm.
- Aktiveras automatiskt när brandvarnaren fästs i monteringsbrickan och deaktiveras automatisk vid nedplockning.
- Röd lysdiod blinkar ungefär en gång i minuten vilket bekräftar att brandvarnaren är strömförsörjd och redo att upptäcka rök.
- Varning för svagt batteri - Brandvarnaren ger ifrån sig ett pip i minuten. Livstidsvarning, dags att byta ut brandvarnaren!
- Tysta ned varning för svagt batteri - Varningssignalen för svagt batteri uppstår ofta på natten och kan därför tystas temporärt i tio timmar, för att brandvarnaren senare kan bytas ut vid ett lägligare tillfälle dagen efter.
- Extra stor och bekväm testknapp för enkel och fullständig funktionskontroll.
- Reagerar snabbt med kraftig signal (85 dB på 3 meter) - Signalen återställs automatiskt när röken lämnat brandvarnarens detektionskammare.
- Pausfunktion - Tysta uppkommet larm genom ett tryck på testknappen. Idealisk för icke nödsituationer när ett oönskat larm utlösts. Röd lysdiod blinkar då vart 12:e sekund för att påminna dig om att brandvarnaren är i pausläge och kommer att återgå till normal operation efter 10 minuter.
- Godkänd för användning i husvagn och fritidsboende.

Specialfunktioner

Modell X10i är även sammankopplingsbar med upp till 15 andra (trådbundna) brandvarnare så att när en varnare larmar, larmar även de övriga sammankopplade varnarna i samma system.

Val av Detektionsmetod

Joniserande brandvarnare anses vara bäst när det gäller att detektera snabbt uppfammande (eller explosionsartade) bränder med fullständig förbränning, dvs bränder med öppen låga och riklig syretillförsel. Denna typ av brand kan sprida sig fort, och producerar stora mängder av osynliga förbränningspartiklar. Exempel på denna brandtyp kan vara brand i en papperskorg, tv-apparat, eller fettbrand i köket.

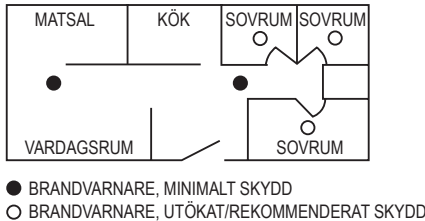
Optiska brandvarnare anses vara effektivast, när det gäller detektion av pyrande bränder. Bränder som kan glöda under flera timmar, innan de utvecklas till bränder med öppen låga. Exempel på denna typ av brand, kan vara en cigarett som ligger i en möbel, eller en elektrisk kabel som är överhettad.

Värmedetektorer kan ibland behöva användas där naturliga förbränningspartiklar kan uppkomma t.ex. i garage. Dessa reagerar endast på värmen, och inte på förbränningspartiklar, därför är användningsområdet mycket begränsat samt att de alltid skall vara sammankopplade med andra brandvarnare för att fylla någon funktion.

Placering av Brandvarnare

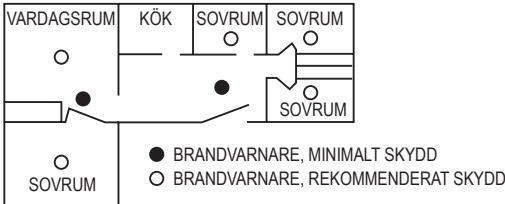
Brandvarnaren bör helst monteras mitt i taket utanför sovrummen, i trapphus och liknande i dess högsta punkt. Om sovrummen ligger i skilda delar av bostaden, bör man montera flera brandvarnare och i hus med flera våningar bör man ha minst en brandvarnare på varje våning.

Rekommenderad placering i ett typiskt **enplanshus med en sovavdelning**:

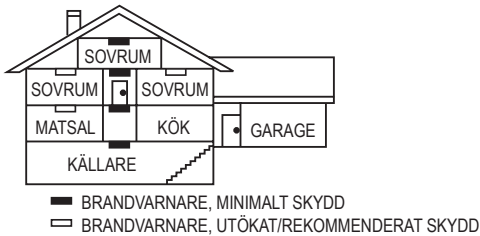
- BRANDVARNARE, MINIMALT SKYDD
- BRANDVARNARE, UTÖKAT/REKOMMENDERAT SKYDD

Rekommenderad placering i ett typiskt **enplanshus med två sovavdelningar**:

- BRANDVARNARE, MINIMALT SKYDD
- BRANDVARNARE, REKOMMENDERAT SKYDD

Rekommenderad placering i ett typiskt **flerplanshus**:

Fler och framförallt sammankopplade brandvarnare ger ökad säkerhet. Kontrollera att brandvarnaren hörs tillräckligt i sovrummet. Avståndet mellan brandvarnare i en bostad bör normalt inte vara större än 12 m. Varje brandvarnare bör högst skydda 60 m².

Undvik att Placera Brandvarnare

Brandvarnarens livslängd kan förkortas avsevärt vid placering i ogynnsamma miljöer, felaktig placering och slarv med att regelbundet rengöra och underhålla varnaren enligt nedanstående instruktioner. Felaktig placering och brist på underhåll kan även ge upphov till oönskade larm, ha inverkan på varnarens funktion samt häva garantin.

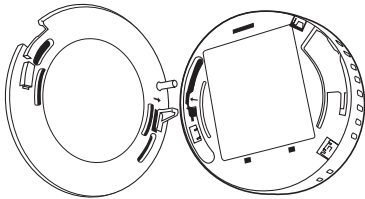
- Placera inte brandvarnaren nära fläktar samt från- eller friskluftsventiler eftersom dessa kan hindra röken från att nå brandvarnaren.
- I våta eller fuktiga utrymmen, t ex tvätt- och badrum eller i omedelbar närhet av dessa. Fukt kan förorsaka oönskade larm. Ej heller i sådana utrymmen där temperaturen kan sjunka under $\pm 5^{\circ}\text{C}$ eller överstiga $+30^{\circ}\text{C}$.
- I bostäder med ryggstak eller sluttande tak skall brandvarnaren inte placeras närmre än 1 m från takets högsta punkt för att undvika en så kallad "död zon" (med stillastående luft).
- Placera heller inte brandvarnaren av samma anledning som ovan närmre än 30 cm från väggen vid placering i tak och närmre än 15 cm från taket vid placering på vägg (placering på vägg rekommenderas ej).
- Undvik placering i kök eller garage, där matlagningssos och bilavgaser kan utlösa larmet.
- Placera inte nära objekt som kan skymma och hindra röken från att nå brandvarnaren.
- Närmare än 1,5 m från lysrör, halogentrafo, halogenbelysning eller någon trådlös utrustning. Detta för att undvika elektriska störningar och oönskade larm.
- Brandvarnaren får ej målas.

Montering / Installation

Skilj brandvarnaren från monteringsplattan, produkten levereras med batterierna deaktiverade och monteringsbrickan lös.

Om brandvarnaren mot förmodan har aktiverats i förpackningen, tryck in låskilen på sidan enligt illustrationen nedan och vrid varnaren medsols.

Välj ut lämplig placering (läs avsnittet ovanför). Skruva fast monteringsbrickan i taket med medföljande skruv och plugg. Rätta in pilarna på baksidan av varnaren respektive framsidan av monteringsbrickan så att det pekar mot varandra och vänd upp brandvarnaren på plats.

FORTS. ↑

Väl på plats över monteringsbrickan vrid brandvarnaren medsols för att låsa fast den i sitt rätta läge där ett klick skall höras. Det inbyggda batteriet aktiveras automatiskt och brandvarnare är påslagen.

Test av brandvarnaren

Håll inne och släpp testknappen för att testa brandvarnaren. Varnaren skall avge tre korta pip och blinka rött för att därefter tysta.

Efter utfört test försäkra er om att brandvarnaren blinkar ungefär varje minut.

Testa varnaren en gång i veckan för att vara på den säkra sidan.

WARNING -Testa inte med öppen låga, detta kan skada brandvarnaren samt innebära fara för omgivningen. Vi rekommenderar inte test med rök eftersom detta kan vara missvisande om inte korrekt testutrustning användes. Testknappen testar samtliga nödvändiga funktioner i brandvarnaren.

Sammankopplingsfunktion - (Endast X10i)

Vid sammankoppling av brandvarnarna, använd tvåtråd, ringledning eller liknande och (parallell-) koppla plus till plus och minus till minus. (Se illustrationen nedan)

Efter att ni har fäst brandvarnaren i taket, tryck in och håll nere den vita fliken märkt **(A)** nedan och för sedan in den skalade kabelns ände i fält **(B)**. Släpp därefter fliken och dra försiktigt i kabeln för att försäkra er om att den sitter ordentligt fast.

För att testa sammankopplingen mellan brandvarnarna, håll inne och släpp testknappen på en brandvarnare och lyssna efter signal från de övriga brandvarnarna inom 10 sekunder. Det kan behövas tryckas upprepade gånger på testknappen för att erhålla larm överallt. Lysdioden på det lokalt testade enheten blinkar rött en gång i sekunden. Lysdioderna på de fjärrlöstä enheterna blinkar en gång i minuten.

Användarinformation

Signalöversikt

Fullt alarm rök detekterad	Upprepade serier av tre pip varje 4:e sekund med blinkande lysdiod	■ ■ ■ ■ ■ ■
Svagt batteri	Ett pip varje minut	■ ■ ■
Testknappen har hängt sig	Ett pip varje 11:e sekund	■ ■ ■ ■ ■
Tekniskt fel	Dubbelpip varje minut	■ ■ ■ ■ ■

WARNING: Förvara inte brandvarnaren där temperaturen kan sjunka under $+5^{\circ}\text{C}$ eller överstiga $+30^{\circ}\text{C}$ eller i utrymmen med hög luftfuktighet; det kan leda till oönskade korta pip och oönskade larm direkt efter installation. De oönskade pipen brukar försvinna efter ett kort period i normal rumsmiljö. Längre perioder under beskrivna förhållanden leder till förkortad livslängd och häver garantin.

Detta kan du göra för att undvika brand

Se till att tändstickor förvaras utom räckhåll för barnen. Lämna aldrig levande ljus utan uppsikt. Töm aldrig askkoppar i papperskorg eller soppåse utan att allting är ordentligt släckt. Spola gärna vatten i askkoppen innan den töms - eller låt den stå över natten. Se till att kakelugnen eller öppna spisen är ordentligt släckt eller att eldhärden är avskärmad så att inga gnistor kan komma ut innan familjen går till sängs. Hantera och förvara brandfarliga vätskor på ett säkert sätt. Använd endast säkringar av rätt styrka i det elektriska systemet. Experimentera aldrig med hemmagjorda säkringar av något slag. Byt ut bristfälliga elektriska ledningar och kontakter. Använd endast godkända elektriska apparater i hushållet. Placera ej brännbara föremål i närheten av elektriska uppvärmningsanordningar.

Var alltid beredd på brand

Om ditt hem börjar brinna, kan din familjs liv hänga på sekunder. Därför måste alla i huset vara väl förberedda för en sådan situation.

Gör upp en utrymningsplan

Välj ut de fönster som lämpar sig bäst för nödutrymning om den vanliga vägen skulle vara blockerad av rök eller eld. Ligger fönstren högt över mark, ordna en stega eller lina. Bestäm en plats utanför huset, där familjen samlas vid larm. Håll helst sovrumsdörren stängd under natten. En dörr kan hålla branden borta så pass länge att man hinner ta sig ut genom ett fönster. Om du har tillgång till brandsläckningsredskap, se till att de fungerar och att du kan sköta dem. Öva utrymning med familjen. Lägg upp det hela som en lek för att inte skrämma barnen.

Om det börjar brinna

Väck övriga personer och se till att de kommer ut ur huset. Följ den uppgjorda utrymningsplanen.

Stäng om möjligt dörrar och fönster för att begränsa branden. Larma räddningstjänsten (SOS 112) t ex från grannens telefon. Om branden är liten kan du försöka släcka den själv med en brandsläckare, vattenslang eller om branden är mycket liten med en filt eller matta. Se till att du har en reträttväg. Kan du inte släcka själv, så ta

dig ut ur huset så snabbt som möjligt. Gå inte tillbaka in i huset när du väl kommit ut. Speciellt om Brandskydd i lägenhet

- Om det börjar brinna i din lägenhet varna alla som finns i lägenheten och försök att släcka branden. Om inte detta går, stäng dörren till utrymmet där det brinner, och utrym lägenheten. Glöm inte stänga dörren till lägenheten när du lämnar den. Larma räddningstjänsten (SOS 112) och möt räddningstjänsten utanför huset.

- Om det brinner på en annan plats i huset, kan det vara bäst att stanna kvar i lägenheten och vänta på utrymningshjälp från räddningstjänsten. Gå aldrig ut i ett rökfylt trapphus.

Du är säkrast i din egen lägenhet, stanna där och stäng dörrar och fönster; och vänta på Räddningstjänsten. Larma räddningstjänsten (SOS 112).

Skötsel & underhåll

Ett regelbundet underhåll av brandvarnaren håller brandvarnaren i god operationell förmåga.

- Testa brandvarnarna varje vecka och försäkra er om att samtliga sammankopplade enheter larmar inom 10 sekunder.
- Damsug brandvarnaren regelbundet med en mjuk borste samt torka av utvändigt med en lätt fuktad trasa.
- Brandvarnaren får ej målas.

En brandvarnare är en känslig livräddande produkt. Brandvarnarens livslängd kan förkortas avsevärt vid ogynnsamma miljöer, felaktig placering och slarv med att regelbundet rengöra och underhålla den enligt medföljande instruktioner. Felaktig placering och brist på underhåll kan även ge upphov till oönskade larm, ha inverkan på varnarens funktion samt häva garantin.

Felsökning

Batteriet håller 10 år och är inte utbytbar. När brandvarnarens livstid är förbrukad kommer varnaren att signalera detta med ett kort pip varje minut under minst en månads tid.

Batteriets livslängd kan förkortas betydligt om brandvarnaren förvarats eller har varit i bruk periodvis där temperaturen sjunkit under $+5^{\circ}\text{C}$, överstigit $+30^{\circ}\text{C}$ eller i utrymmen med hög luftfuktighet. Batteritiden förkortas även vid frekventa oönskad larm orsakade av t.ex. cigaretrök, vattenånga, areosolspray och kondens. Nämnda orsaker häver batterigarantin gällande livslängden.

Om brandvarnaren varnar för svagt batteri mitt i natten kan varningen tystas temporärt i 10 timmar för att bytas ut vid senare tillfälle - snarast möjligt!

Problem kan yttra sig på fem olika vis:

- Brandvarnaren piper två gånger (dubbelpip) varje minut detta indikerar tekniskt fel.
- Brandvarnaren piper en gång varje minut vilket indikerar svagt batteri.
- Brandvarnare larmar för fullt, tillsynes utan anledning. (En upprepande serie av tre pip samtidigt som lysdioden blinkar)
- Varnaren reagerar inte vid tryck på testknappen.
- Lysdioden lyser konstant eller inte alls (t.ex. blinkar inte en gång i minuten, under normal drift).

Undersök enheten och leta efter uppenbara fel. Försäkra er om att brandvarnaren har installerats enligt instruktionerna. Vid upprepade oönskade larm, rengör brandvarnaren från damm, spindelnät och övrig nedsmutsning.

Om detta inte löser problemen, försök inte att reparera enheten på egen hand.

Garanti

På varnaren lämnas 10 års garanti från leveransdatum. Garantin gäller material- och tillverkningsfel, och garantiansvarigheten är begränsad till utbyte eller reparation av bristfälliga varnare. Denna garanti gäller endast under förutsättning att skötselanvisningarna följts. Felaktig brandvarnare returneras till inköpsstället eller generalagenten med uppgift om typ av fel.

DELTRONIC

Kontaktinformation för Deltronic

För mer information eller om det är något ni undrar över så är ni välkomna att kontakta Deltronic på följande adress:

Deltronic Security AB
Lantvärnsgatan 4
S-414 51 GÖTEBORG
E-post: info@deltronic.se
www.deltronic.se

Tel: +46 (0)31-14 08 00 Fax: +46 (0)31-12 88 21

SPARA BRUKSANVISNINGEN I SÄKERT FÖRVAR

CE

Deltronic Security AB

10

0382-CPD-1567 (Model X10)

0382-CPD-1568 (Model X10i)

EN 14604: 2005 Brandvarnare

Teknisk data: Se produkthandbok

R-COD 500

**Det nya kodlåset som
visar när dörren är öppen**

R-COD 500 är ett helt nytt kodlås med modern design och många funktioner. Det är avsett för företag och fastigheter där man på ett enkelt sätt vill höja säkerheten.

Kodlås är det perfekta alternativet till vanliga nycklar, när många personer skall passera genom en dörr. Det är smidigt och snabbt för den behörige samtidigt som det effektivt stänger ute alla obehöriga. När man slår sin kod på R-COD 500 så börjar den röda symbolen att lysa. Då rätt kod är intryckt så indikeras detta på ett tydligt sätt av de två växelvis lysande gröna symbolerna. Det här gör det enklare att slå koden samt att veta när dörren är öppen.

För ansvariga på företaget eller bostadsfastigheten så innebär installation av kodlås att man slipper ifrån den mycket osäkra och dyra nyckelhanteringen. R-COD 500 är mycket enkel att installera och handha. Den kräver ingen speciell centralenhet då all elektronik är inbyggd i knappsatsen. Trots detta kan den sitta utomhus och tåla väder och vind samtidigt som den smäckra designen gör att den även passar inomhus i snygga kontorsmiljöer.

Koden ställs enkelt om från tangentbordet. Det går att tidstyra koder via ett tidur, så att exempelvis postkoden endast fungerar viss tid under dagen.

2.6 Motorvärmare

Din bostadsrättsförening har tillgång till ett antal parkeringsplatser med motorvärmare. Motorvärmaruttagen slås på med en timer, som programmeras efter behov.

3. Ventilation

3.1 Ventilation

Ventilationssystemet är ett mekaniskt frånluftssystem med värmeåtervinning, ett så kallat FX-system.

En frånluftsfläkt suger ut luften från bostaden via frånluftsdon i exempelvis badrum, wc, och kök. Frisk ersättningsluft tas in via tilluftsdon i yttervägg bakom radiatorerna i sovrum och vardagsrum. Från tilluftsdonet går en ljuddämpad kanal genom ytterväggen till ett fasadgaller på husets utsida. Fasadgallret kan vara synligt eller dolt under fönsterblecket. Radiatorerna förvärmer den kalla uteluften när lägenheten har värmebehov.

Den varma frånluften tas till vara i en värmeväxlare som, tillsammans med en centralt placerad värmepump, återvinner frånluftens värme och använder den till uppvärmning av tappvarmvatten och vatten till radiatorkretsen.

Samtliga frånluftsdon är injusterade för att erhålla rätt luftmängder. Det är viktigt att inte ändra inställningen på frånluftsdonen, då det kan ge ökade uppvärmningskostnader, ljud- och dragproblem samt i värsta fall fuktskador i våtutrymmen.

Renande filter

Tilluftsdonen är försedda med ett löstagbart filter i klass F7 (EU 7) som hindrar pollen och föroreningar att ta sig in med friskluften. Den filtrerade luften kommer in i bostaden via tilluftdonet och träffar radiatorns baksida. Kontakten med radiatorns varma yta gör att uteluften förvärms innan den släpps ut vid radiatorns överkant. Rummet tillförs därmed tempererad och filtrerad friskluft.

För att uppnå fullgod ventilation bör filtren bytas minst vartannat år. Vid hårt trafikerade gator kan detta behöva göras oftare. Vid filterbyte kan bostadsrättsföreningen göra en beställning för alla medlemmarna i syfte att få ett bättre pris. Filtret kan dammsugas vid behov (men inte tvättas).

Inspektionslucka/renslucka för uteluftskanaler

Uteluftskanal har inspektions-/renslucka placerad ovanför radiatorn. Denna lucka medger inspektion/rengöring i samband med OVK-besiktning (Obligatorisk Ventilations Kontroll). Efter demontering medges rengöring av kanalen som löper vågrätt genom väggen samt kanalens lodräta del.

Bilden ovan visar ett lämpligt hjälpmedel vid rengöring (dammsugning).
Ansluts till vanlig dammsugare.

Rengöring av frånluftventil

Rengör frånluftventilen två gånger om året. Samtliga don är injusterade för att erhålla rätt luftmängder. *Det är viktigt att inte ändra inställningen på frånluftsdonet, då det kan ge ökade uppvärmningskostnader, ljud och dragproblem samt i värsta fall fuktskador i våtutrymmen.*

Bild 1

Torka av ventilen med en lättfuktad trasa. Det går även bra att använda en dammvippa eller dammsuga ventilen.

Bild 2

Det bästa är dock att ta ner hela ventilen från taket.

Det gör man genom att ta tag runt ringen/ramen och dra ner.

Bild 3

När ventilen är nedtagen, syns två spännringar/metallringar på ventilens baksida.

Det är dessa som ser till att ventilen spänns på plats mot rörkanalen.

Bild 4

Rengör efter behov.

Tops eller diskborste samt diskmedel som är fettlösande är bra hjälpmedel, speciellt för att komma åt emellan kon och ring.

Bild 5

När rengöringen är klar, fälls spännrådarna upp som på bilden.

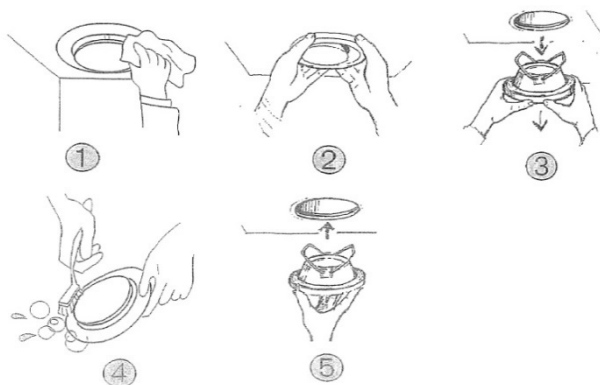
För upp ventilen mot rörkanalen och se till att spännena läger sig i första spåret inne i röret.

Tryck till så att ventilen sitter fast.

Om spännrådarna fästs ett spår längre in, kommer inte ventilen sitta kvar.

Rengör ventilerna minst en gång per halvår eller tätare vid behov.

Smutsiga frånluftsdon ger en försämrad ventilation och risk för visselljud.

4. Vitvaror

4.1 Spiskåpa

Diska spiskåpans filer för hand eller i diskmaskin en gång i månaden. Utförliga instruktioner och skötselanvisningar för din spiskåpa finns i leverantörens anvisningar som ligger i en kökslåda när du flyttar in.

Matlagning och vädring

Spiskåpan kan inte suga upp matoset om fönstret är öppet i köket eftersom luftcirkulationen runt kåpan störs. Öppna fönstret i ett sovrum och stäng sovrumsdörren. Det skapar ett undertryck i köket och ventilationsspringan som finns under dörren räcker för att den friska luften ska komma in.

Öppna inte köksfönstret vid matlagning. Sker detta sprids matoset i hela lägenheten. Luften som kommer in genom fönstret gör att det bildas ett övertryck i köket vilket medför att luft och matos drivs ut i resten av lägenheten.

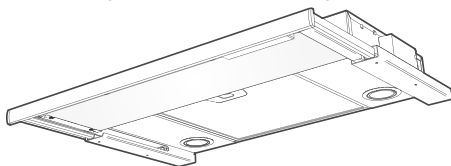

Spiskåpa 392-10

SV	3
Installation	3
Bruksanvisning	7

Spiskåpa 392-10 är avsedd för montering infälld i skåp. Spiskåpan är försedd med motordrivet spjäll, halogenlampor och metallrådsfilter. Installation, skötsel, underhåll mm. framgår av denna anvisning.

TEKNISKA UPPGIFTER

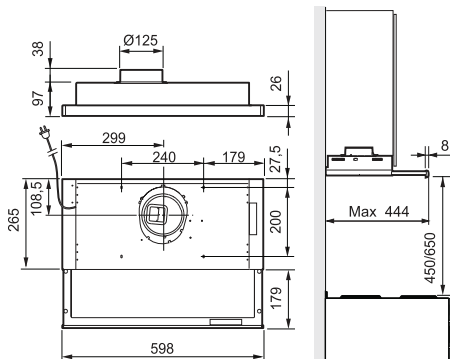

Fig. 1

Mått	se Fig. 1
Elanslutning	230 V ~ med skyddsjord.
Belysning	Halogenlampa 12V 20 W, sockel G4

INSTALLATION

Monteringsdetaljer, skruvar för uppsättning mm levereras med spiskåpan.

- § Avledning av utblåsningsluften skall utföras i enlighet med föreskrifter utfärdade av berörd myndighet (Boverket).
- § Utblåsningsluften får inte ledas in i rökkanal som används för avledning av rök-gaser från tex gas- eller braskaminer, ved- eller oljepannor etc.

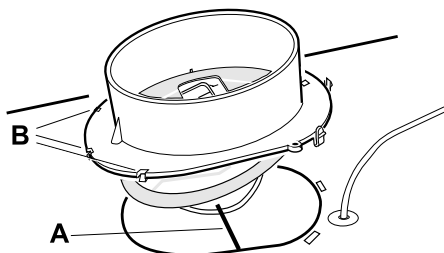

Fig. 2

Montering av anslutningsstos med spjäll.

Utluftdonet levereras inuti spiskåpan. Dra ut fronten och lossa fettfiltret, se Fig. 2. Spjäl-laxeln A placeras i öglan under spjällocket, Fig. 2. Se till så att klackarna Fig. 2B ham-nar under plåtkanten. Donet snäpper fast.

Montering av spiskåpan

§ Avståndet mellan spis och kåpa måste vara minst 45 cm. Vid gasspis ökas av-ståndet till 65cm. Om högre monterings-höjd rekommenderas av gasspisens tillverkare ska hänsyn tas till detta.

Montering mellan, eller i skåp utan botten.

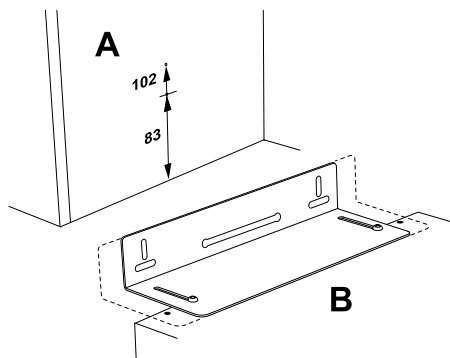

Fig. 3

Spiskåpan monteras med hjälp av konsoler. Märk ut och fäst skruvar, så att de sticker ut några millimeter i båda skåpsidorna enligt måttbilden, Fig. 3A. Om man vill placera kå-pans undersida i linje med skåpradens un-dersida används det övre måttet, 102 se Fig. 3A. Konsolerna är justerbara på spiskåpan för att passa olika skåpdjup, Fig. 3B.

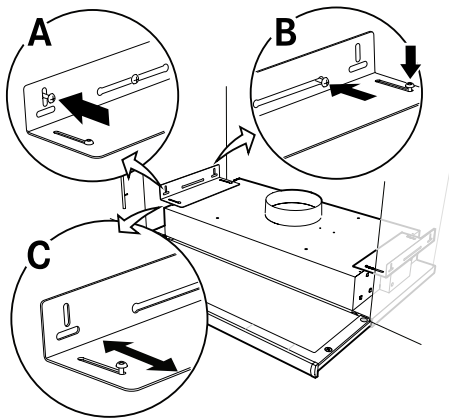

Fig. 4

Montera konsolerna i kåpan utan att dra åt skruvarna helt. Justera konsolerna så att de passar mot skåpsidorna, ta hänsyn till de

förmonterade skruvarna, Fig. 4C. Häng upp spiskåpan i skruvarna, dra åt skruvarna på konsolen och i väggen, Fig. 4B. Lås fast konsolerna med låsskruvar, Fig. 4A.

Montering i skåp med botten

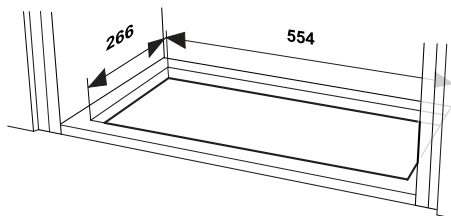

Fig. 5

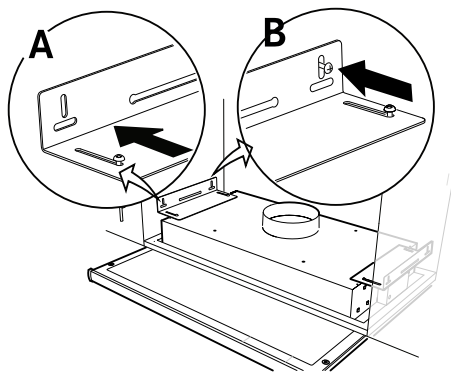

Fig. 6

Spiskåpan monteras med hjälp av konsoler. Såga upp ett hål i skåpbotten enligt måttbilden, Fig. 5

Fäst konsolerna så långt in det går på spiskåpan.

Skjut upp kåpan i hålet mot skåpets botten.

Drag ut, Fig. 6A och skruva fast konsolerna i sidorna på skåpet, Fig. 6B

Drag fast konsolerna i spiskåpan.

ANSLUTNING TILL FRÅNLUFTKANAL.

Anslut spiskåpan med rör eller slang Ø125 mm.

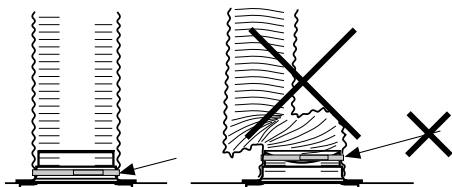

Fig. 7

Obs!

Vid montering med anslutningsslang, måste slangen monteras sträckt närmast anslutningen, Fig. 7.

JUSTERING AV UTDRAGBAR FRONT.

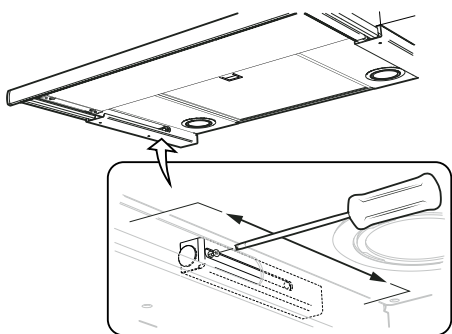

Fig. 8

Dra ut fronten helt. Lossa skruvarna för frontstoppen, på undersidan av spiskåpan och dra den så långt fram mot fronten det går, Fig. 8.

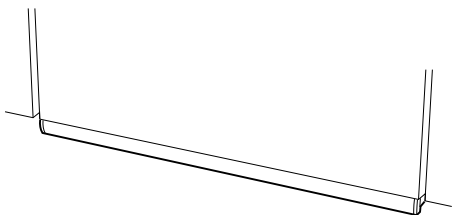

Fig. 9

Skjut in fronten tills den hamnar i rätt läge mot skåpraden, Fig. 9. Drag ut fronten igen och dra fast skruvarna för frontstoppen.

BYTE AV FRONT.

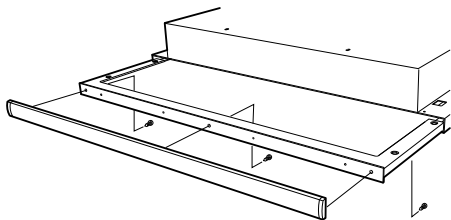

Fig. 10

Fronten är löstagbar för byte mot annan frontlist. Lossa de tre skruvarna enl. Fig. 10.

ELEKTRISK INSTALLATION.

Spiskåpan levereras med sladd och jordad stickpropp för anslutning till jordat vägguttag. Väggtutttaget ska vara åtkomligt efter installation. Annan typ av anslutning eller utbyte av sladdställ ska utföras av behörig fackman.

EMBALLAGE- OCH PRODUKTÅTERVINNING

Emballaget ska lämnas in på närmaste miljöstation för återvinning

Symbolen anger att produkten inte får hanteras som hushållsavfall. Den skall i stället lämnas in på uppsamlingsplats för återvinning av el- och elektronik-

komponenter. Genom att säkerställa att produkten hanteras på rätt sätt bidrar du till att förebygga eventuellt negativa miljö- och hälsoeffekter som kan uppstå om produkten kasseras som vanligt avfall. För ytterligare upplysningar om återvinning bör du kontakta lokala myndigheter eller sophämtningstjänst eller affären där du köpte varan.

ANVÄNDNING

- § Tillräckligt med luft måste tillföras rummet när spiskåpan används samtidigt med produkter som använder annan energi än el-energi, t ex gasspis, gas- eller braskaminer, ved- eller oljepannor etc.
- § Innan produkten används av personer med nedsatt mental, sensorisk eller fysisk förmåga, eller av barn, ska de informeras om hur produkten är avsedd att användas.

Funktion reglage

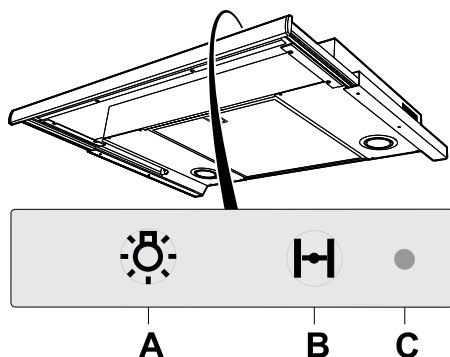

Fig. 11

- A. Belysning.
B. Spjällfunktion.
C. Indikeringslampa (tänd vid öppet spjäll).

Vid matlagning öppnas spjället. Spjället stängs automatiskt efter 60 min. eller genom att trycka en andra gång på knappen B. Låt gärna spjället vara öppet en stund före och efter matlagning, för att hindra att os sprids i rummet.

SKÖTSEL OCH UNDERHÅLL

- § Risken för brandspridning ökar om inte rengöring sker så ofta som anges.

Rengöring

- Fettfiltret ska rengöras minst varannan månad vid normal användning. Rengör oftare vid intensiv användning.
- Insidan av spiskåpan ska rengöras minst två gånger per år.

Fettfiltret diskas i diskmaskin eller kan alternativt blötläggas i varmt vatten och diskmedel.

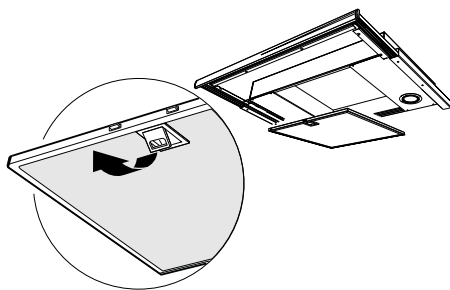

Fig. 12

Ta bort fettfiltren genom att öppna snäppet, Fig. 12.

Byte av lampa

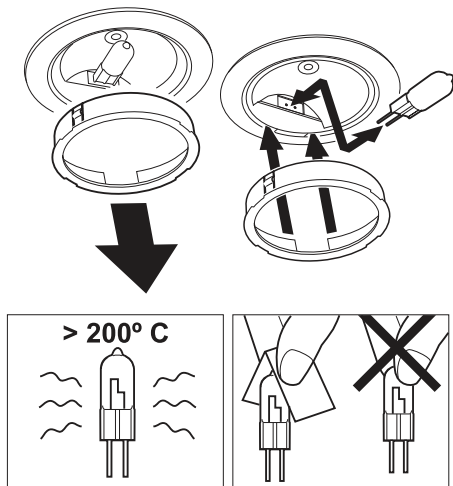

Fig. 13

Obs!

Risk för brännskador.

Bryt strömmen till belysningen vid lampbyte!

Lampglaset lossas genom att dra metallringen rakt ned, Fig. 13. Lampan är nu åtkomlig för byte. (Halogenlampa 12V 20W, sockel G4). Undvik direkt kontakt med lampan.

FELSÖKNING OCH SERVICE

Kontrollera att elektrisk anslutning är korrekt och att säkringen är hel. Prova belysning och samtliga hastigheter för att konstatera vad som inte fungerar.

Ring FRANKE FUTURUMs serviceavdelning, tel. 09 12-40 500.

De kan hjälpa till att åtgärda felet eller anvisa till närmaste servicefirma för snabb och bra service.

Produkten omfattas av gällande EHL-bestämmelser.

4.2 Spishäll och ugn

Bostaden är utrustad med en induktionshäll och en energieffektiv ugn. Utförliga skötselanvisningar finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning.

Rengöring av häll

Hällen rengörs med ett speciellt anpassat rengöringsmedel som lägger en skinande, smutsavvisande hinna över hällen som förenklar fortsatt rengöring. Vattenfläckar tas bort med hjälp av citron eller ättika. Var noga med att rengöra hällen efter varje gång den är använd, på så sätt bränns inte maten fast. Mat som kokar över och fastnar samt kraftig smuts på hällen tas enkelt bort med en speciell skrapa anpassad för hällar. Använd endast skrapbladet till detta, de andra delarna av skrapan kan göra repor i hällen. Bladet är mycket vasst, tryck därför in bladet i skrapan igen efter att glasskrapan använts. Skadat skrapblad ska bytas ut för att inte orsaka skador på hällen.

Skador på hällen

Salt, socker och sand kan orsaka repor i hällen. Använd därför inte spishällen som avlastnings- eller arbetsyta.

Varma plattor

Överhettad olja och fett antänder lätt. Undvik detta genom att alltid hålla uppvärmningen under uppsikt. Skulle oljan eller fettets ändå antändas, släcks det genom att omedelbart sätta på locket eller lägga på en tallrik. Häll aldrig vatten över brinnande olja eftersom det får elden att flamma upp. Spishällen kan vara varm en stund efter användandet, placera därför inte något på hällen. Restvärmeindikatorn på ovansidan varnar om att hällen fortfarande är varm. Håll uppsikt över barn som vistas vid hällen.

Rengöring av ugn

Ugnens utsida torkas av med vatten och lite diskmedel, eftertorka med en mjuk trasa. Använd inga starka rengöringsmedel. Insidan rengörs med ett speciellt rengöringsmedel anpassat för ugn på dess emaljerade ytor. För att underlätta rengöring kan man tända lampan och hänga av ugnsluckan. Om ugnen är försedd med katalytisk emalj (självrengörande emalj) ska inte ugnrensrengöring användas, se leverantörens anvisningar för mer utförlig information.

Ugn med front i rostfritt stål

Avlägsna alltid kalk-, fett-, stärkelse- och äggvitefläckar omedelbart. Korrosion kan bildas under denna typ av fläckar. Använd vatten och lite diskmedel för rengöring. Torka av ytan med en mjuk duk.

4.3 Kylskåp och frys

Utförliga skötselanvisningar för dina vitvaror finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning.

Rengöring kylskåp

Kylskåpet rengörs invändigt vid behov med ett mildt diskmedel och mjuk trasa. Rengöring under och på baksidan av kylskåpet samt runt kompressorn förlänger livslängden. En dammig baksida medför även risk för brand.

Rengöring och avfrostning av frys

Frys bör frostas av och rengöras regelbundet för att få jämn temperatur och låg elförbrukning. Observera att vissa frysmodeller har automatisk avfrostning. Liksom för kylskåpet måste under- och baksidan av frysen rengöras regelbundet.

Manuell avfrostning:

1. Ställ termostaten på noll och tag ut varorna. Du kan påskynda avfrostningen genom att ställa in kärl med hett vatten (ej kokande) i frysen.
2. Rengör skåpen med ljummet vatten och mildt diskmedel.
3. Torka skåpet ordentligt torrt. Det är fukten som ger frostbildning.

Kylskåp och frys är placerade på plastlådor för att eventuell kondens ska samlas upp och inte skada golvet. Kontrollera fuktskyddet regelbundet och torka upp fukt vid behov. När du flyttar ut kylskåp och frys för att städa bakom och under, tänk på att sätta tillbaka fuktskyddet.

Har du kyl och frys i rostfritt stål så avlägsna alltid kalk-, fett-, stärkelse- och äggvitefläckar omedelbart. Korrosion kan bildas under denna typ av fläckar. Använd vatten och lite diskmedel för rengöring. Torka av ytan med en mjuk duk.

4.4 Diskmaskin

Skötselanvisningar för din diskmaskin finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning. Diskmaskinen är liksom kylskåp och frys placerad på en plastlåda för att eventuell kondens och vattenläckage ska samlas upp och inte skada golvet. Kontrollera fuktskyddet regelbundet och torka upp fukt vid behov. Rengör även spolarm och sil vid behov.

Avstängningsventilen för diskmaskinen är placerad framtill på diskbänksblandaren och den ska vara avstängd när du inte använder diskmaskinen.

4.5 Mikrovågsugn

Skötselanvisningar för din mikrovågsugn finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning. Har mikrovågsugn i rostfritt stål så avlägsna alltid kalk-, fett-, stärkelse- och äggvitefläckar omedelbart. Korrosion kan bildas under denna typ av fläckar. Använd vatten och lite diskmedel för rengöring. Torka av ytan med en mjuk duk.

4.6 Tvättmaskin och torktumlare

Rengör tvättmedelsfack och rensningssilen efter användning av tvättmaskinen och även tvättmaskinens vattenlås vid behov. Rengör luddfiltret på torktumlaren efter användning. Har du en kondentumlare rengörs även kondensatorn vid behov. Skötselanvisningar för din tvättmaskin och torktumlare finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning.

5. Golv, väggar och tak

5.1 Kakel och klinker

Våtrumsväggar och golv

Badrummet har ett tätskikt som säkerställer att fukt inte kan tränga in i väggen eller ner i golvet. Undvik därför att göra hål i en kakelklädd vägg, särskilt vid duschplats och kring badkar. Om du ändå måste göra hål är det viktigt att du tätar hålet kring skruven med våtrumssilikon. Material hittar du hos välsorterade fackhandlare. Anlita en hantverkare/plattsättare om du känner dig minsta tveksam. Punkteras tätskiktet utan erforderlig tätning kan fuktskador uppstå.

Rengöring

Väggar och golv beklädda med kakelplattor eller glaserade klinkerplattor rengörs i första hand med vatten och eventuellt rengöringsmedel (exempelvis diskmedel eller allrengöringsmedel). Vid kraftig nedsmutsning används skursvamp eller skurborste med alkaliskt allrengöringsmedel. Tänk på att fogarna är porösa och lätt smutsas ned. Eventuella mjuka fogar bör torkas rena så att smuts inte fastnar i fogmaterialet.

Kalkavlagringar som bildats av kalkhaltigt vatten avlägsnas enklast med ett svagt, surt rengöringsmedel. Utspädd hushållsättika fungerar utmärkt. Kom ihåg att vattenmätta fogarna före tvättning. Vissa kakelplattor har glasyrer eller speciella dekorer som kan vara känsliga för starkt sura rengöringsmedel, kontrollera därför leverantörens anvisningar. Avsluta rengöringen med rent vatten och mjuk svamp, avsluta alltid med att torka ytor med torr trasa.

Oglaserade plattor

För att få bort smuts som fastnat i beläggningens yta används vatten och återfettande rengöringsmedel eller såplösning. Behandling med såplösning ger på sikt en effekt som liknar den man uppnår genom efterbehandling med klinkerolja. Om plattorna är kraftigt nedsmutsade rengörs de med vatten och alkaliskt allrengöringsmedel eller grovrengöringsmedel. Torka med rent vatten efteråt.

Glaserade plattor, mosaik och ”granitkeramik”

För att få bort smuts som fastnat i beläggningens yta används vatten och svagt alkaliskt allrengöringsmedel. Såplösning skall inte användas. Den ger en tunn beläggning på plattornas täta yta där smutsen lätt får fäste. Om plattorna är kraftigt nedsmutsade används vatten och alkaliskt allrengöringsmedel eller grovrengöringsmedel. Torka med rent vatten efteråt.

SKÖTSEL- ANVISNINGAR

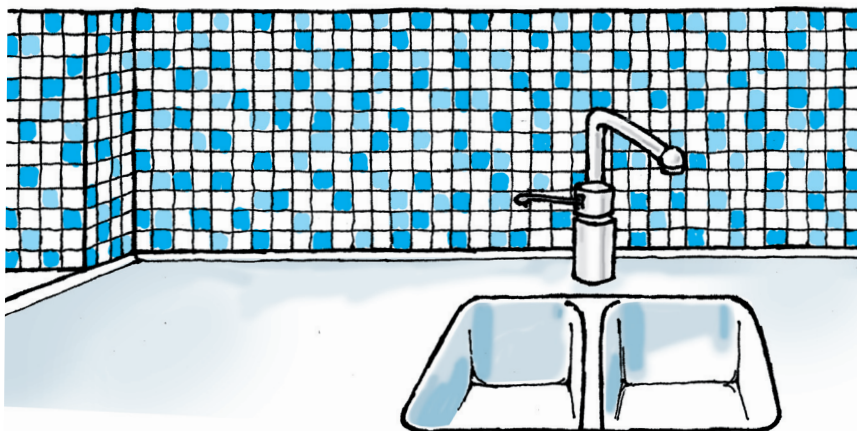
FÖR
VÄGGBEKLÄDNADER
OCH GOLVBELÄGGNINGAR
AV KERAMISKA PLATTOR

Byggkeramik
Rådet

Högbergsgatan 27, 116 20 Stockholm
Telefon 08-641 21 25. Fax 08-702 20 15

Beklädnader och beläggningar av keramiska plattor har mycket lång livslängd, i de flesta fall längre än byggnadens egen. Väggar och golv med keramiska plattor är underhållsfria. Normalt krävs endast regelbunden städning anpassad till aktuell nedsmutsning och avtorkning vid spill och liknande.

I denna skrift redovisas förslag och rekommendationer på hur väggar och golv med keramiska plattor kan skötas på bästa sätt. Anvisningarna är utarbetade av Byggkeramikrådets Tekniska Kommitté och är en generell vägledning. Se även rekommendationer som respektive tillverkare lämnar för sina produkter.

Materialfakta

Keramiska beklädnader och beläggningar består av keramiska plattor, monterade på underlaget med fästmassa eller bruk, samt fogar mellan plattorna fyllda med fogmassa.

Plattorna tillverkas av lera som formas, torkas och bränns. Det finns både glaserade och oglaserade plattor. Produkterna klassificeras genom svensk och europeisk standard efter formningsmetod och plattornas vattenabsorption, som är ett mått på det keramiska godsets porositet. Många andra egenskaper hos materialet sammanhänger med porositeten.

Vanligt förekommande benämningar på olika typer av keramiska plattor är kakel, klinker, mosaik, granitkeramik och cottoplattor ("terracottaplattor").

Kakelplattor: Tillverkas av leror som ger relativt poröst gods. Vattenabsorptionen är 10 – 20 %. Kakelplattor är alltid glaserade. De är i huvudsak avsedda för väggbeklädnader inomhus.

Klinkerplattor: Tillverkas av tätsintrande leror som ger lägre vattenabsorption än ca 10 %, vanligtvis mellan 0 och 6 %. Klinkerplattor förekommer både glaserade och oglaserade. De används som väggbeklädnader, vanligtvis glaserade och som golvbeläggningar, både glaserade och oglaserade.

Mosaik: Glaserade eller oglaserade klinkerplattor i små format, som vid tillverkningen monterats på nät eller papper i form av ark.

"Granitkeramik": Tätsintrade klinkerplattor som med hjälp av avancerad tillverkningsteknik får extremt låg porositet. Vattenabsorptionen är ofta under 0,5 %. Plattorna är vanligtvis oglaserade men förekommer även glaserade och polerade. De kan tillverkas i stora format med mycket god måttnoggrannhet.

Cottoplattor, "terracottaplattor": En speciell typ av plattor som ofta har mycket hög porositet. Vattenabsorptionen är vanligtvis 6 – 10 %, men kan även vara upp till 20 %. Cottoplattor är oglaserade. De har en rustik karaktär med relativt låg måttnoggrannhet.

Fogmassor utgörs vanligtvis av cementbundna finkorniga massor som efter blandning med vatten breds ut över beklädnaden/beläggningen med gummispackel så att fogarna fylls. Överskottsmassa skrapas av och fogarna bearbetas med vatten och svamp så att fogytorna får en jämn och slät yta. Den cementbundna massan får efter härdningen en viss porositet som medför att vätska kan sugas upp i fogen.

Andra typer av fogmassor är baserade på bindemedel av hårdplaster, till exempel epoxi. De appliceras huvudsakligen på samma sätt som cementbundna massor men ger nästan helt täta fogar med mycket låg porositet och hög motståndskraft mot kemikalier.

För rörelsefogar används mjukfogmassor. I våtutrymmen används vanligen silikonbaserade massor med egenskaper som medför viss risk för påväxt av mögelsporer och andra mikroorganismer.

Materialval

För golvytor som kommer att utsättas för hög smutsbelastning bör oglaserade klinkerplattor med låg vattenabsorption, under 3 %, väljas. Oglaserade plattor med hög porositet bör undvikas. Undersök därför plattornas lämplighet för aktuell smutsbelastning. Alternativt kan glaserade plattor väljas med hänsyn tagen till eventuell halkrisk och förekommande trafikbelastning.

Rengöring och efterbehandling i byggskedet

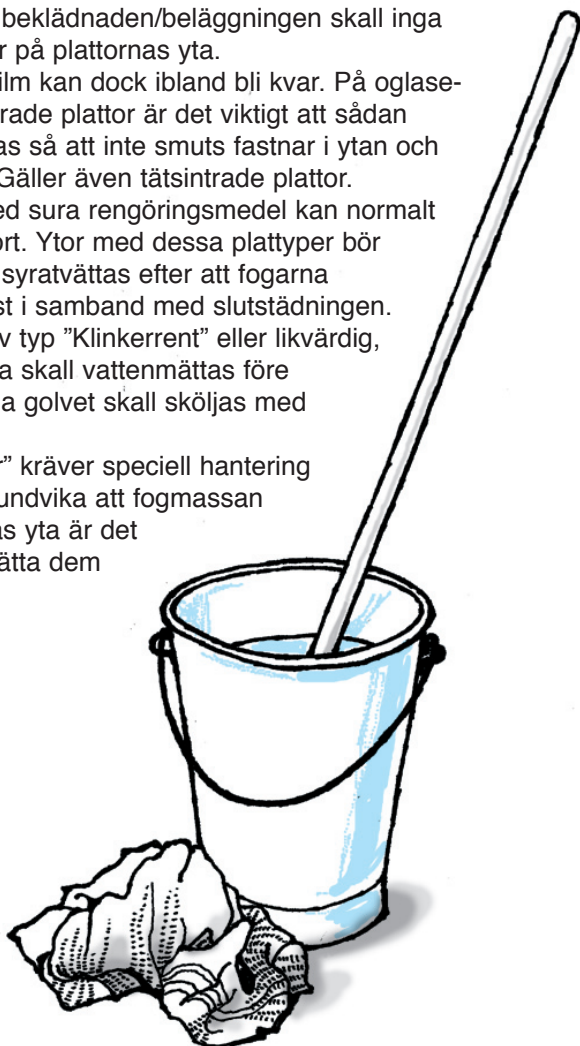
Rengöring i samband med fogning

Efter avtvättning av beklädnaden/beläggningen skall inga fogrester finnas kvar på plattornas yta.

En tunn cementfilm kan dock ibland bli kvar. På oglaserade eller mattglaserade plattor är det viktigt att sådan cementfilm avlägsnas så att inte smuts fastnar i ytan och skötseln försvåras. Gäller även tätsintrade plattor.

Genom tvättning med sura rengöringsmedel kan normalt cementfilmen tas bort. Ytor med dessa platttyper bör därför i normalfallet syratvättas efter att fogarna hårdnat, dock senast i samband med slutstädningen. Använd produkter av typ "Klinkerrent" eller likvärdig, sur produkt. Fogarna skall vattenmättas före rengöringen och hela golvet skall sköljas med rent vatten efteråt.

"Terracottaplattor" kräver speciell hantering vid fogning. För att undvika att fogmassan tränger in i plattornas yta är det lämpligt att vattenmätta dem före fogningen.

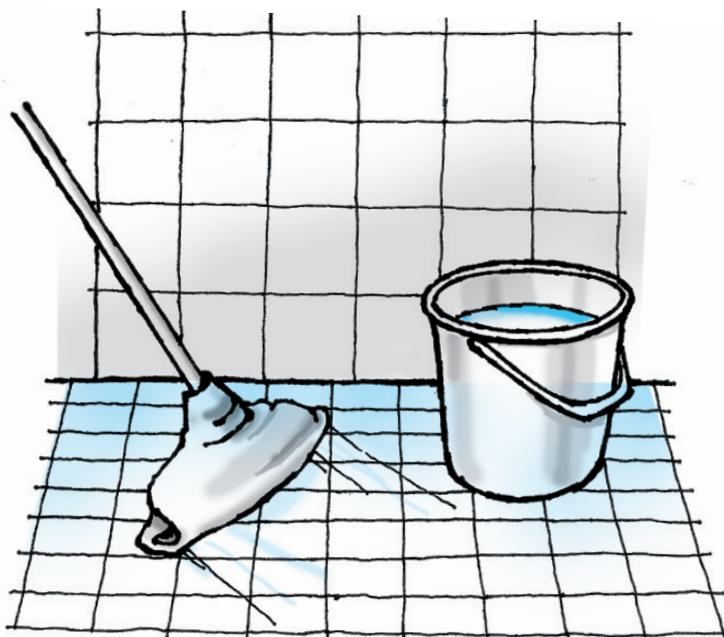

Efterbehandling av golvbeläggningar

Beläggningar med oglaserade, ej tätsintrade keramiska plattor i torra utrymmen kan efterbehandlas med klinkerolja. Oljan ger ett visst skydd mot att vatten och smuts tränger in i ytan, vilket underlättar städning och rengöring senare i bruksskedet. Behandlingen medför att plattorna får en djupare lyster och något mörkare färgton. Tätsintrade eller glaserade plattor skall inte efterbehandlas.

Terracottaplattor skall i regel efterbehandlas. Följ tillverkarens anvisningar som ofta innebär impregnering och därefter behandling med flytande vaxprodukt. Observera att plattor som har vattenmätats inför fogningen behöver torka 1 – 2 dagar innan efterbehandlingen kan göras.

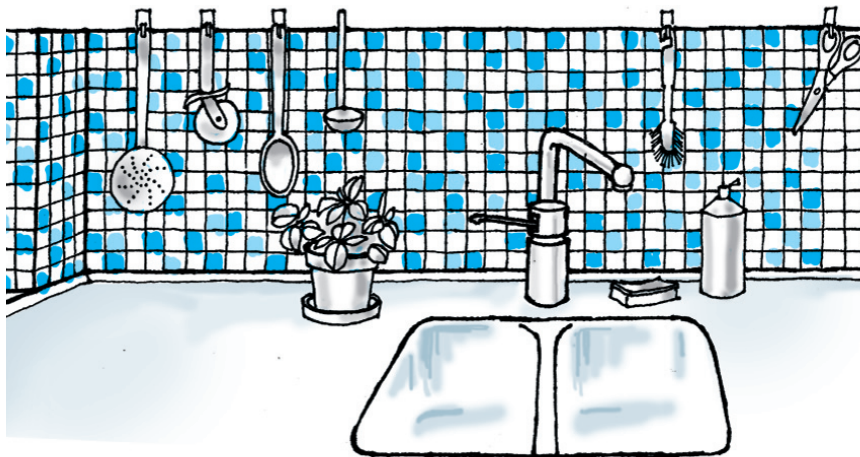
Bonvaxer eller andra produkter som inte är uttalat avsedda för keramiska plattor skall inte i något skede användas vid behandling av keramiska golv.

Efterbehandling av väggbeklädnader

Tätsintrade eller glaserade plattor skall inte efterbehandlas. Oglaserade plattor på utsatta väggytor i t.ex. kök kan efterbehandlas med klinkerolja.

Rengöring av keramiska väggar och golv

Väggar

Beklädnader med kakelplattor eller glaserade klinkerplattor rengörs i första hand med vatten, eventuellt med neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel – diskmedel eller "Allrengöring". Vid kraftig nedsmutsning används i första hand mekanisk bearbetning med skur-svamp eller skurborste kompletterat med alkaliskt rengöringsmedel – "Allrengöring". Speciell uppmärksamhet bör ägnas åt fogarna som smutsas lättast beroende på porositeten. Eventuella mjukfogar bör torkas rena så att smuts inte fastnar i fogmaterialet.

Kalkavlagringar, som bildats på grund av kalkhaltigt vatten avlägsnas enklast med svagt surt rengöringsmedel, t.ex. ättiksyra (ättiksprit). Fogarna vattenmättas före tvättningen.

Observera att vissa kakelplattor kan ha glasyrer eller speciella dekorer som inte tål mekanisk bearbetning och kan vara känsliga för starkt sura rengöringsmedel. Kontrollera med leverantören före rengöring.

Avsluta all rengöring med att noga skölja med rent vatten och mjuk svamp. Torka med torr trasa.

Golv – torra utrymmen

Rengöringen av keramiska golv anpassas till ytornas smutsbelastning.

Den dagliga rengöringen kan normalt bestå av torrmoppling som avlägsnar partiklar och damm.

Oglaserade, ej tätsintrade plattor

För att få bort smuts som fastnat i beläggningens yta görs våtrengöring med vatten och återfettande rengöringsmedel/såplösning, normalt en gång per vecka. Behandling med såplösning ger på sikt effekt som liknar den man uppnår genom efterbehandling med klinkerolja.

Efter längre tids användning av golvet utan städning, eller efter särskilt kraftig nedsmutsning, görs våtrengöring med vatten och alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”/”Grovrengöring”. Skölj med rent vatten efteråt.

Glaserade plattor, mosaik och tätsintrade plattor ”granit-keramik”

För att få bort smuts som fastnat i beläggningens yta görs en våtrengöring med vatten och svagt alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”. Såplösning skall inte användas. Den ger en tunn beläggning på plattornas täta yta där smutsen lätt får fäste.

Efter längre tids användning av golvet utan städning, eller efter särskilt kraftig nedsmutsning, görs våtrengöring med vatten och alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”/”Grovrengöring”. Skölj med rent vatten efteråt.

Golv – våta utrymmen

(Badanläggningar, storkök, livsmedelsindustrier etc.)

Samtliga nämnda platttyper för golv i torra utrymmen kan också förekomma i våta miljöer. Plattor avsedda för våta golv har ofta en strukturerad yta som ger ett visst halkskydd.

Ett effektivt sätt att rengöra sådana plattor är behandling med högtrycksspruta. Trycket i sprutan bör inte överstiga 5 MPa (50 bar). Vid högre tryck finns risk att fogarna skadas. Munstycket skall vinklas ca 45 grader och hållas ungefär 20 cm från golvytan. Om alkaliskt rengöringsmedel används bör detta påföras golvet i torrt tillstånd. Sura rengöringsmedel måste däremot spridas ut på redan fuktiga ytor, annars finns det risk att cementbunden fogmassa skadas.

Cementbundna fogar har en viss porositet och kan ibland, på fuktiga golvytor, vara grogrund för mögeltillväxt. Detta motverkas bäst genom återkommande rengöring med alkaliskt rengöringsmedel och god ventilation av utrymmet.

Fläckborttagning

Spill och läckage skall alltid torkas upp med trasa eller mjuk svamp så snart som möjligt. Vid rengöring med starka kemikalier är det lämpligt att alltid börja med väl utspädd lösning och vid behov öka koncentrationen. Prova rengöringseffekten på liten och helst undanskymd yta. Kontrollera att rengöringsmetoden inte skadar den keramiska beläggningen/beklädnaden.

Här följer några vanligen förekommande föroreningar och förslag på lämplig typ av rengöringsmedel:

- Livsmedelsfett, öl, vin, glass, hudfett, oljefilm, smörjfet, metallskrap av aluminium
Alkaliskt rengöringsmedel – "Allrengöring" eller "Grovrengöring", soda eller kaustiksodalösningar.
Observera att alkaliska rengöringsmedel är avfettande och därmed uttorkande för huden. Skydda ögon, slemhinnor och hud.
- Kalkutfällningar, cement och bruk, rostfläckar, metallskrap av stål
Sura rengöringsmedel – "Klinkerrent", ättiksyra/ättiksprit, "Murtvätt".
- Färgspill av oljefärg/alkydfärg, motorolja, asfaltfläckar
Lösningsmedel – lacknфта, T-grön
- Gummi, stearin, parafin
Lösningsmedel – acetон, sprit, T-röd, rengöringsbensin
- Färgspill akrylatfärg
Vatten – utspädning av färgen med mycket vatten och upptorkning
- Färgfläckar som torkat
Mekanisk rengöring – skrapning med rakblad
Färgborttagningsmedel
- Kraftigt färgande vätskor, t.ex. rödvин och rödbetsspad
Alkaliskt och blekande rengöringsmedel – "Klorin" i spädning efter tillverkarens rekommendation för fläckborttagning

Byggkeramik
Rådet

Högbergsgatan 27, 116 20 Stockholm
Telefon 08-641 21 25. Fax 08-702 20 15
E-post: info@bkr.se
Hemsida: www.bkr.se

5.2 Parkettgolv

Parkettgolv är ett levande material som förändras med tiden och ett välskött parkettgolv håller i många år. Vid mycket torrt inomhusklimat vintertid kan sprickor uppstå i golvet, som sedan försvinner när luftfuktigheten höjs igen. Där solen ligger på kan golven påverkas av UV-ljus .

Vid daglig rengöring behövs normalt endast torra städmetoder såsom torrmoppning eller dammsugning. Vid grundligare rengöring, fukttorka golvet med väl urvriden trasa. Tillsätt eventuellt mildt rengöringsmedel utan ammoniak i vattnet. Använd inte svabbgarn eftersom det lämnar mycket vatten efter sig. Underhåll gärna golvet med specialmedel för parkettgolv för att få ett extra skydd. Det rekommenderas i hemmiljö två gånger per år.

Genom att sätta möbeltassar av filt under benen på stolar, bord och övriga möbler undviker du att repa ditt parkettgolv. När du ska flytta pianot, den tunga hyllan eller soffan kan du ställa möbelen på en filt eller matta och försiktigt skjuta till önskad plats. Ställ inte blomkrukor direkt på golvet.

SKÖTSELRÅD LACKERADE TRÄGOLV FÖR BOSTÄDER

Utgivna av Golvbranschen, GBR

Fäst den här skötselansvisningen på insidan av stadskaftet.

ALLMÄNNA RÅD

Stoppa smutsen redan i entrén! Ha därför alltid en ordentlig avtorkningsmatta innanför ytterdörren och om möjligt även utanför. Skydda trägolvet mot alla former av vatten, torka upp eventuellt spill omedelbart. Möbler skall vara försedda med möbeltassar av plast eller filt (ej metall) för att undvika repor och märken från möbelben. Tassarna ska hållas rena.

RÄTT TEMPERATUR OCH LUFTFUKTIGHET

Trä är ett naturmaterial som rör sig i takt med natur-liga skiftningar av den relativa fuktigheten. På sommaren sväller det och på vintern krymper det. Brädorna kan kupa eller skåla sig, där upp till 0,4 mm inte är ovanligt. Det finns toleranser som tillåter upp till 0,2% av brädans bredd. När träet krymper, syns detta som springor mellan bräderna. För att motverka alltför stora rörelser och därmed skador på golvet skall rumstemperaturen hållas inom **15-25°C** och den relativ fuktigheten mellan **30-60%**. Vissa träslag som bok och lönn kan vara känsligare för klimat-varianter än andra. Tänk på att golvvärme torkar ut trägolvet mer än t ex element. Vid golvvärme får golvet yttemperatur aldrig överstiga **27°C**. Relativ luftfuktighet i inomhusluften ökar då människor vistas i rummet och utför vardaglig aktivitet såsom matlagning, duschning etc. Gröna växter och t ex akvarium ger dessutom ett fuktillskott till luften. Den relativa luftfuktigheten kan också höjas med hjälp av luftfuktare.

STÄDNING

Gör till daglig rutin att avlägsna synlig smuts såsom smulor, sandkorn och dylikt. Dammsugning med fast borstmunstycke avlägsnar de flesta torra partiklar. Fuktorkning med en hårt urvriden microfiberduk (mopp) utföres vid behov. I vattnet kan tillsättas några droppar mildt syntetiskt rengöringsmedel, typ handdiskmedel utan ammoniak.

Använd aldrig våta rengöringsmetoder på ett trägolv!

RENOVERING

Det flesta trägolv kan renoveras upprepade gånger så länge som det finns en tillräckligt tjock slityta. I regel slipas hela golvet till rent trä för att omlackeras. På så sätt erhålls samma nyans och glans på golvet. För ett bra resultat förutsätts att golvet underlag är stabilt och att slitkittets stavar sitter väl förankrat i underlaget.

Begränsade skador kan punktlagas, men kan ge en synlig övergång mellan det gamla golvet och lagningen. Slitskador som smårepor kan slipas med fint slippapper och överlackeras. Vid enstaka djupa repor/intryck kan en slitstestav eller lamellbräda bytas ut.

För att förlänga lackytans livslängd kan underhåll göras med en underhållslack/refresh. Detta ger extra skydd och lyster. Riktvärde för golv i hemmiljö är 1-2 gånger per år, eller efter behov. Underhållslack har en halkhämmande effekt och innehåller inget vax vilket möjliggör för en framtida överlackning. Om trägolvet behandlats med vax eller polish måste golvet slipas till trärent före omlackeringen.

FLÄCKBORTTAGNING

Avlägsna fläckar innan de hunnit torka in i lacken och eftertorka om nödvändigt med rent vatten. Använd en väl urvriden trasa.

Ett lackerat trägolv skadas av mycket och hett vatten, starka rengöringsmedel som t ex Perkloretylen, thinner, aceton och T-sprit. Använd därför dessa fläckborttagningsmedel med stor försiktighet. OBS! Slipning med stålull och skurnylon kan repa lacken.

FLÄCKNYCKEL

Fläck av:	Tas bort med:
Choklad, fett, frukt, glass, grädde, juice, kaffe, läsk, saft, te, vin, ägg, öl, exkrementer, kräkningar, urin	Neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel utan ammoniak utspätt i ljummet vatten
Asfalt, gummi, olja, skokräm, sot, svårare fläckar av choklad och fett	Tvättnafte, lacknafte
Färgkriter, läppstift, tusch	T-sprit 50%
Stearin, tuggummi	Kylspraya eller lägg en plast påse med isbitar på fläcken. Skrapa sedan försiktigt.
Blod	Kallt vatten

↑ [Tillbaka till innehållsförteckning](#)

5.3 Tapeter och målade ytor

Tapeter

Var varsam vid rengöring av dina tapeter, följ leverantörens anvisningar för just din tapet noga. Tänk på att tapeterna i de olika rummen kan vara gjorda i olika material även om de är från samma leverantör och därför vara olika känsliga.

Målade ytor

Var försiktig med nymålade ytor, färgens goda egenskaper uppnås först efter några veckor. Efter att färgen har härdat används handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel som inte innehåller lösningsmedel. Missfärgningar som uppkommit då metall gnidits mot ytan försvinner lätt med ett suddgummi.

Tak

Målade ytor torkas av med en väl urvriden trasa efter rengöring. Matta ytor kan bli flammiga vid kraftig tvättning. Var extra varsam om ditt tak är grängat (dvs taket har en knottrig ytstruktur), då är det känsligt för fukt och får inte torkas med fuktig trasa.

Halvmatta och halvblanka färger

Gör ren ytan med diskmedel alternativt allrengöringsmedel nerifrån och upp. Torka med vatten och vädra för att minska luftfuktigheten.

Listverk

Golvsocklar är tillverkade i furu och är vitmålade eller eklaserade beroende på val. Dörrfoder är tillverkade i furu och fabriksmålade i kulör NCS S 0502-Y.

Information om de tapeter och färger som är valda i din bostad finns i specifikationen över dina inredningsval.

Skötselråd

för målade väggar och tak

Var försiktig med nymålade ytor. Färgernas slutliga goda egenskaper uppnås först efter ett par veckor, varför försiktighet bör beaktas när det gäller slitage, repkänslighet och uppglansning. Efter härdningstiden använd handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel som inte innehåller lösningsmedel. Använd aldrig sprit eller starka lösningsmedel.

Matta vägg- och takfärger.

Milltex 2, 5, 7 och Stil

NORMAL RENGÖRING: Matta ytor är generellt känsliga för uppglansning om man gnider på ytan. Kan också bli flammig, framför allt vid kraftig tvättning. Vid rengöring torka därför av ytan försiktigt med en väl urvriden trasa.

Halvmatta och halvblanka färger.

Milltex 20 och Tålig Halvmatt.

NORMAL RENGÖRING: Gör ren ytan med handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel. Tvätta alltid nedifrån och upp. Skölj med vatten och ventilerare därefter för att minska fuktigheten i luften.

FLÄCKBORTTAGNING: Handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel. Med utspädd ättiksyra (matättika) avlägsnar man rostfläckar. Svarta missfärgningar kan uppstå när man gnider metall mot färgytan. Radera bort dem med ett suddgummi.

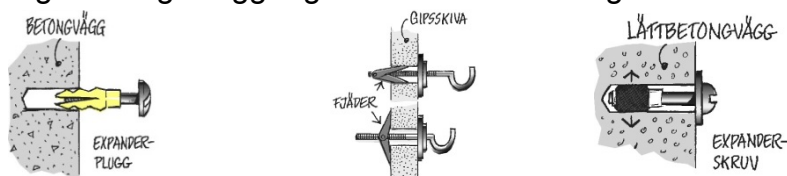

5.4 Att sätta upp saker på väggen / i taket

Väggarna sätter den personliga prägeln på ditt hem, var noggrann när du sätter upp tavlor, krokar och liknande för att undvika onödiga hål i väggarna. Olika väggmaterial kräver olika metoder för uppfästning, ta kontakt med kunnig person om du är osäker. Om du har skjutdörrar i din bostad, tänk på att spiken eller skruven som du använder för att hänga upp din tavla med kan skada eller låsa skjutdörren. Viktigt att tänka på när du skall fästa lampor, krokar m.m. i taket i din nya lägenhet är att du inte får borra djupare än 50 mm. Detta beror på de installationer som ligger över detta djup. Risken finns att du träffar vattenledningar eller el-installationer om du borrar djupare än 50 mm.

- Hårda väggar

I betong- och tegelväggar gör du hål med en slagbormaskin.

- Porösa vägar

Till gipsskivor och lättbetongväggar använder du drillborr, borrarväng eller bormaskin. Alla hål måste pluggas. Din järnaffär kan ge dig råd om vilka skruvar och krokar du bör använda för respektive väggmaterial. Undvik självhäftande krokar, de lossnar lätt och lämnar fula limmärken efter sig.

- I våtrum

Undvik att göra hål i en kakelklädd vägg, särskilt vid duschplats och kring badkar. Läs mer under avsnitt "Kakel och klinker"

- Vagg-TV

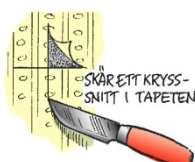
Det är förberett för vägg-TV på en vägg i vardagsrum och största sovrum, placeringen är markerad på din ritning. Observera att förstärkningen är plywood och är anpassad för att TV monteras mot vägg. Om du väljer en mycket stor TV eller om du sätter din TV på en "arm", tänk på att det medför mycket stora belastningar som kräver ytterligare förstärkningar innan montering.

- Idolaffischen

Sätt gärna upp affischen på barnens stora idol, världskartan eller almanackan. Men använd häftstift eller nålar. Tejp och fästlra ger fula märken på tapeten.

- Så här gör du "osynliga" hål

Vid upphängning av exempelvis större tavlor eller hyllor då du behöver borra i väggen kan du enkelt gömma borrhålen. Börja med att göra två snitt i ett kryss i tapeten med en skarp kniv där du vill borra. Lyft undan tapetflikarna och borra. När du inte ska använda hålet längre tar du ut

skruven, viker tillbaka tapetflikarna och hålet "försvinner".

6. Inredning

6.1 Köksinredning

Ditt kök håller hög standard och är byggt för att användas varje dag under lång tid. Genom att ta hand om dess inredning får du ett kök som kan användas varje dag i många år. Om du har bänkytor av trä är det extra viktigt att du följer leverantörens anvisningar för att bevara dess egenskaper. På följande sidor får du skötselanvisningar från din köksleverantör. Torka skåpluckor torra efter tvätt och använd mildt diskmedel med max 1% tvål.

6.2 Dörrar och garderober

Dörrarna i och till din bostad är utformade för att vara funktionella och hållbara. På följande sidor finns anvisningar för hur du rengör dina dörrar och smörjer gångjärnen vilket ska göras en gång om året. Garderobernas dörrar kan justeras vid behov genom att skruva vid gångjärnen. Följ din leverantörs anvisningar.

SKÖTSELANVISNING KÖK

Det färdiga köket består av levande material, som kräver riktig skötsel för att kunna hålla länge och se vackert ut. Ett levande material åldras bl.a. genom att skifta färg över tiden. Vissa träslag blir mörkare och andra ljusare. Olika ytor kräver lite olika skötsel. Leta under respektive rubrik tills du hittar det/de ytmaterial som gäller för just ditt kök. Det finns också information kring ett antal vanliga frågor.

MELAMINYTOR (LUCKOR, STOMMAR OCH TILLBEHÖR)

Skåpstommarna och många av våra luckor är uppbyggda av melaminbelagd spånskiva. Denna skiva tål fukt men inte i alltför hög utsträckning, d v s vatten får inte bli stående så att det kan tränga in i befintliga skarvar mellan plana ytor och kanter.

Det är därför viktigt att man torkar av sina snickerier med en torr trasa omedelbart vid vattenspill t ex på diskbänkskåpet eller badrumsskåpet efter disk respektive tvätt. Placering av t ex en kaffebruggare så att varm ånga strömmar upp mot ett väggskåps undersida (gäller även ljusramplista eller en luckas kant) bör undvikas. Rengör med vatten och diskmedel. Svåra fläckar tas bort med T-röd. Undvik att öppna en varm diskmaskin. Ångan kan skada luckan.

MÅLADE OCH FANERADE YTOR (LUCKOR, STOMMAR OCH TILLBEHÖR)

Målade och fanerade ytor rengörs med en fuktig trasa och milt diskmedel som man normalt använder i hushållet. Använd inte skurpulver eller liknande medel som innehåller slipmedel, alkohol och andra repande partiklar, inte heller thinner eller ammoniak. Liksom stommarna måste även luckorna, speciellt kanterna, torkas av efter att de har utsatts för vattenspill.

Kraftig rökning och vitmålade kök hör inte ihop. Nikotinet gör att luckorna gulnar, ingen vit färg motstår detta. Fanerade ytor behöver hållas torra och befriade från fett och rengöringsmedel.

Detta gäller speciellt ljusa fanér. Eftersom fanér är mer eller mindre porig skall man vara sparsam med vatten vid rengöring så att fukt inte tränger in i faneret.

Vid den dagliga rengöringen används vatten och tvållösning enligt ovanstående.

Viktigt! Alkoholhaltigt rengöringsmedel inte ska användas.

Undvik att öppna en varm diskmaskin. Ångan kan skada luckan.

FOLIERADE YTOR (LUCKOR OCH TILLBEHÖR)

För att stärka luckans ytskikt och göra den tåligare mot repor utförs följande behandling innan användning: Ta bort skyddsfilm när luckor och lådor har monterats. Torka av den högblanka ytan med en mjuk trasa som fuktats med en tvållösning (max 1% tvål) och låt luckan torka. Efter 24 timmar får avtorkningen sin effekt. Vid den dagliga rengöringen används vatten och tvållösning enligt ovanstående. **Viktigt!** Alkoholhaltigt rengöringsmedel inte ska användas.

Undvik att öppna en varm diskmaskin. Ångan kan skada luckan.

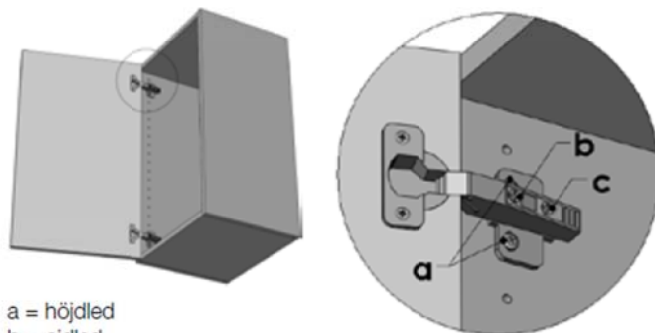

GÅNGJÄRN OCH KLAFFGÅNGJÄRN

Gångjärnen på luckorna kan behöva justeras efter en tids användning.

GÅNGJÄRN

Gångjärn med olika öppningsvinklar ser olika ut. Justeringskruvarna har samma placering oavsett gångjärnens utseende.

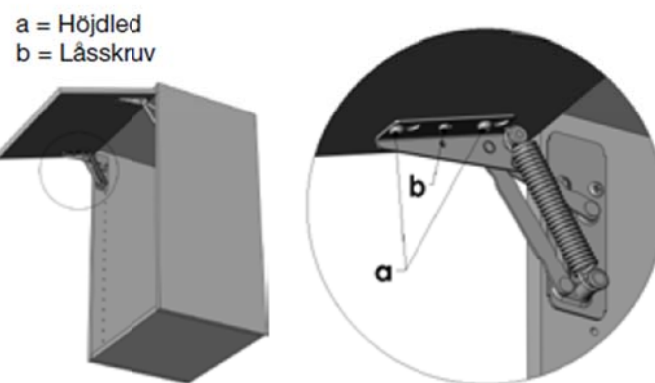

a = höjdled
b = sidled
c = djupled

KLAFFGÅNGJÄRN

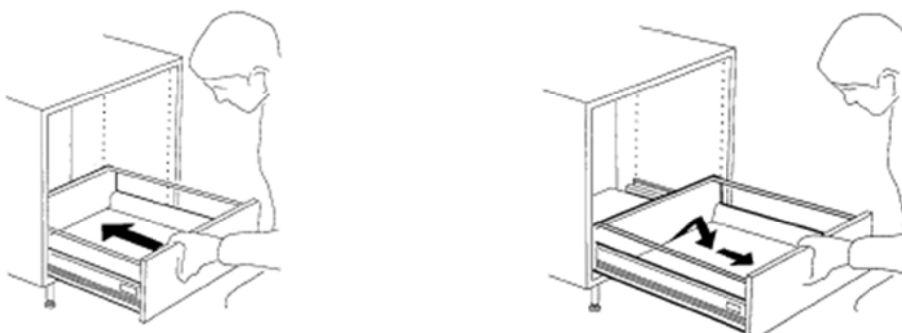
Klaffgångjärnen är avsedda för fronter upp till höjden 316 mm. Endast justering i höjdled kan göras.

Obs! Efter frontens justering ska skruvarnas (a) dras åt. Lås fast frontens position med bifogade träskruvar (b).

a = Höjdled
b = Låsskruv

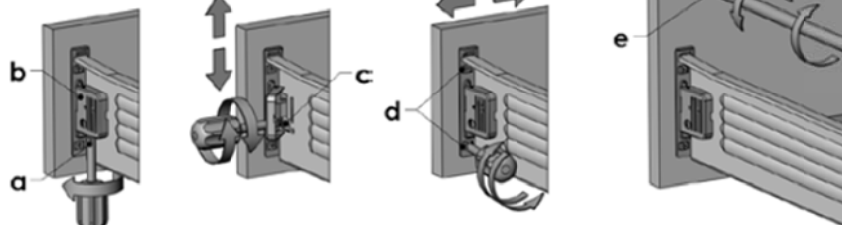
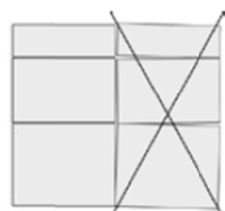
HUR MAN TAR UR/SÄTTER TILLBAKS TANDEMBOXLÅDORNA UR SKÅPEN

JUSTERING AV LÅDFRONT METABOXLÅDA

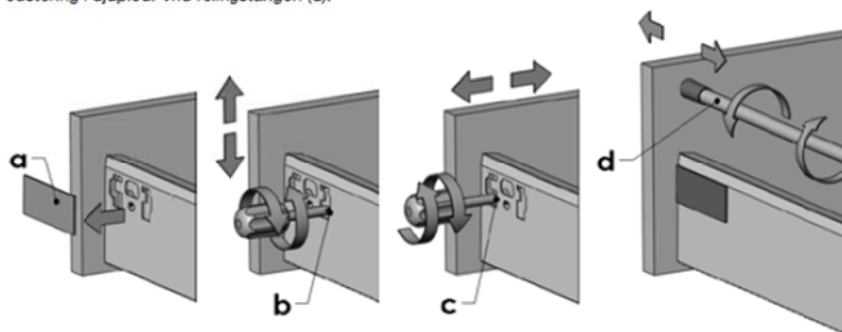
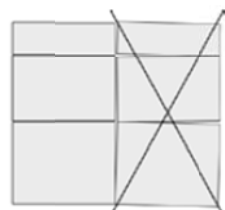
Använd en stjärnmejsel vid justeringen av lådfronterna.
Justering i höjdled: Stick in en mejsel (a) under fastplattans lås (b) och vrid tills fastplattorna lossnar.
Höjdjustera fronten genom att vrida på excenterskruven (c). Efter justering, tryck tillbaka fastplattornas lås (b).
Justering i sidled: Lossa på fastplattornas skruvar (d) och justera i sidled. Drag åt skruvarna.
Justering i djupled: Vrid relingstängen (e).

TANDEMBOXLÅDA

Använd en stjärnmejsel vid justeringen av lådfronterna.
Demontera täckbrickan (a).
Justering i höjdled: Vrid excenterskruven (b).
Justering i sidled: Vrid skruven (c).
Justering i djupled: Vrid relingstängen (d).

BÄNKSIVOR I HÖGTRYCKSLAMINAT

Monteras enligt anvisning som medföljer bänkskivan. Bänkskivor belagda med högtryckslaminat rengörs med alla rengöringsmedel som förekommer i hushållet. Undvik att starkt färgade ämnen, såsom t ex jod eller bläck, kommer i kontakt med laminatyten.

På bänkskivor med laminatkantlist eller träkantlist är det viktigt att undvika att fukt tränger in i skarvarna. Undvik att öppna en varm diskmaskin. Fuktspärr ska monteras ovanför diskmaskinen för att avhjälpa problem med värme och fukt. Var noga med att inte placera heta kastruller eller stekpannor på laminaten.

BÄNKSIVOR I MASSIVTRÄ

Bänkskivor i massivt trä är ett levande material som vid förändrad luftfuktighet torkar ut om det inte ytbehandlas. När det gäller massiva bänkskivor är det väldigt viktigt att dessa monteras och sköts på föreskrivet sätt för att t ex undvika att skivorna slår sig. Har du valt en massiv träskiva har du valt ett naturligt material som kräver omtanke och underhåll för att behålla sin skönhet under många år. Sköter du den rätt blir den bara vackrare med åren.

Observera att all behandling och allt underhåll skall utföras på torra skivor. Låt aldrig vatten stå på skivan. Då kommer träet att svälla och i värsta fall även spricka. Kaffebryggare kan också ställa till problem. En del kaffebryggare blir mycket varma på undersidan vilket torkar ut träet. Det kan ge fläckar och sprickor. Speciellt viktigt är detta om du har en underlimmad diskho. En

kaffeibryggare, liksom frityrgritor och andra varma apparater, ska för säkerhets skull alltid stå på ett underlägg.

INNAN DU MONTERAR DIN MASSIVA TRÄSKIVA:

Det är av största vikt att du oljar in skivorna rejält med bifogad olja innan monteringen. Detta gäller för såväl över som undersidan. En hårdvaxolja behöver inte oljas innan monteringen. Den är redan behandlad. Däremot ska den underhållas regelbundet.

HÅRDVAXOLJADE MASSIVSKIVOR

Vi rekommenderar hårdvaxolja vilket ger ett ytskikt med mycket bra skydd. Tänk på att skydda skivornas yta ordentligt vid montage, kakling o.s.v. Om ytan skadats eller påverkats måste skivorna, innan de tas i bruk, behandlas med hårdvaxolja. Eftersom varje skiva (liksom varje stav i varje skiva) är unik, krävs olika mängd hårdvaxolja för att mätta ytan och bygga ett fullgott ytskikt. Detta framträder först efter en tids användning. Därför är det särskilt viktigt att du under första året kontrollerar om dina skivor behöver underhållas med hårdvaxolja. Detta gäller även när ytan blivit sliten eller skadad. Om din skiva har en underlimmad diskho, är det extra viktigt att ändträet och kanter vid diskhoen alltid har ett bra skydd.

Gör så här: Slipa vid behov med fint sandpapper eller slip-svamp. Torka rent. Lägg på ett tunt lager Hårdvaxolja. Torka i träets längdriktning med torr trasa. Se till att en tunn film uppstår. Låt torka i minst åtta timmar. Vid hårt sliten skiva eller om ytan slipats trä-ren upprepas behandlingen ytterligare två gånger.

Var försiktig så att hårdvaxoljan inte kommer i kontakt med något annat än bänkskivan. Om så sker, torka bort direkt! Intorkad hårdvaxolja är mycket svår att avlägsna! Hårdvaxolja i burk har en begränsad hållbarhet och bör därför förbrukas inom ett år. Skruva alltid på korken ordentligt. De trasor och svampar du använt kan självantända då oljan oxiderar! Blöt med vatten och slå in lufttätt eller elda under kontrollerade former!

OLJADE MASSIVTRÄSKIVOR

Första tidens behandling av oljade skivor är oerhört viktig för att de ska förbli lättskötta och snygga under en lång tid framöver. Träskivans fibrer behöver mättas med olja för att skivan skall bli formstabil samt motstå fukt och smuts. Detta sker med upprepade behandlingar och tar cirka ett år. När detta är klart har du fått en helt underbar naturprodukt.

Efter montering oljas samtliga sidor och kanter med träolja (en högraffinerad kallpressad och rå linolja). Lägg på ett ordentligt lager och arbeta in oljan med trasa. För extra len yta använder du mjuk slipkloss (extra fin). Glöm inte kanterna! Låt oljan ligga på i 30 minuter. Fördela emellanåt överskottet till de delar som suger upp mycket. Gnugga sedan ytorna torra med en luddfri trasa. Var försiktig så att oljan inte kommer i kontakt med annat än bänkskivan. Om så sker torka bort direkt! Intorkad olja är mycket svår att avlägsna! Om inte ytan torkas helt torr efter en halvtimme utan får ligga länge så torkar den till en kladdig, seg yta som är mycket svår att få bort.

Den trasa eller svamp som du använt kan självantända då oljan oxiderar! Blöt med vatten och slå in lufttätt eller elda under kontrollerade former!

Efter en oljebehandling kan olja tränga upp i flera dagar och skada tidningar och böcker! Upprepa behandlingen ytterligare en gång första veckan, därefter en gång i veckan under tre veckor.

Upprepa efter en månad, tre månader och sex månader. Behandla sedan med olja och trasa en eller två gånger om året. Har det kommit smuts ner i träets porer, använder du mjuk slipkloss (extra fin).

Efter en månad eller två behöver träet ytterligare behandlingar. Till en början kommer fibrer att resa sig så att ytan känns sträv. Då använder du en mjuk slipkloss (extra fin) och arbetar i träets längdriktning varefter skivan behandlas med ny olja.

En del starka rengöringsmedel löser olja. Då blir ytan ljus och sträv. Behandla med olja omedelbart som beskrivits ovan och försök hitta ett rengöringsmedel som inte löser olja.

OM OLYCKAN ÄR FRAMME PÅ DIN TRÄBÄNSKIVA

Ditt hem är säkert inget museum, och därför är det oundvikligt med småskador i yta och kanter, hur försiktig du än är. En träyta tål inte att du ställer heta kärl på den. Starka rengöringsmedel liksom andra starka vätskor som alkohol kan också påverka skivan.

Om ytan har skadats eller missfärgats kan du alltid slipa bänkskivan. Det är just det som är fördelen med massivt trä. Efter en sådan slipning måste du ytbehandla från grunden igen. Det material som behövs finns hos våra återförsäljare. Slagmärken kan många gånger repareras med hjälp av varmt vatten som får träet att svälla och återta sin form.

Har du slipat ytan, kan du alltid byta från olja till vax eller tvärtom, men ytan måste behandlas som om den var obehandlad. Vid byte från en behandling till en annan gäller alltid att man slipar ner hela ytan ordentligt. Detta görs lämpligast när skivorna ändå är i behov av ny behandling. Putsningen blir betydligt enklare när ytan är lite uttorkad och sliten jämfört med nybehandlad. Väljer du olja, behandlar du enligt det schema som beskrivits tidigare.

Väljer du vax, följer du fabrikantens anvisningar. Väljer du hårdvaxolja behandla då skivan tre gånger som beskrivs i avsnittet "HÅRDVAXOLJADE MASSIVSKIVOR". Undvik linolja på en skiva av björk. Då riskerar du att skivan blir mörk och flammig. För att reparera det, måste flera millimeter slipas bort.

STENSKIVOR

Sten rengörs fördelaktigast med Stentvål. Stentvål är en ren natur produkt för rengöring och impregnering av sten ytor (köksbänkar, fönsterbrädor, golv mm)

Idén bakom Stentvål är att ett enda medel skall klara av att rengöra och ge lyster åt stenytan och samtidigt ge ett varaktigt skydd mot smuts, produkten är miljövänlig och skonsam mot människa och miljö. Vid varje rengöring gör du stenen smuts och vatten avvisande.

Så här gör du: Grundimpregnering för kraftigt sugande material typ kalksten, skiffer, marmor.

1 del Stentvål +5 delar vatten.

Till mindre sugande material typ granit doserar man

1 del Stentvål + 10 delar vatten.

Vid impregneringen skall hela ytan täckas rickligt. Lämna sedan ytan under ca 20 minuter, torka sedan upp överflöd med fuktig trasa.

Tänk på att stenhuggaren alltid impregnerar marmor och kalksten men ej granit före leveransen. Kontrollera genom att hålla vatten på stenen. Om det pärlar sig behöver du inte upprepa impregneringen.

I framtiden när du behöver rengöra använder du

1 del Stentvål +200 delar vatten vilket motsvarar

0,5 dl till 10 liter vatten.

Om stenen känns torr kan impregneringen lätt upprepas vid behov.

Stentvål special tillverkas av Performance Chemicals Sweden AB. Produkten marknadsförs och säljs av Ajour Trading.

PORSLIN OCH ROSTFRITT SANITETSPORSLIN

Våra tvättställ har en glaserad yta. Denna är lätt att hålla ren och är beständig mot de flesta kemikalier. Använd vanliga rengöringsmedel. Rengöringsredskap som innehåller hårda slipmedel, såsom stålull och grön fibersvamp, skall inte användas. Starka syror, t ex saltsyra och svavelsyra, och starka alkalier, t ex kaustiksoda, bör inte användas. Droppande kranar bör snarast repareras.

ROSTFRIA DISK- OCH TVÄTTBÄNKAR**Vad är rostfritt stål?**

Våra diskbänkar är till största del tillverkat av rostfritt kromnickelstål 18/8.

18/8 är grundat på legeringens innehåll d.v.s. 18 % krom och 8 % nickel. Resterande är i princip järn. Kromet ger rostfritt de egenskaper som gör det motståndskraftigt mot korrosionsangrepp.

Nickel används för att ytterligare förstärka stålets beständighet mot angrepp. En annan fördel med nickel är att materialet blir mjukare och är då lättare att bearbeta, ex. böckning.

Med rostfritt menas att materialet har en hög korrosionsbeständighet men däremot INTE att det aldrig kan rosta. Rostfritt stål 18/8 är normalt sett inte magnetiskt men kan vid kallbearbetning i produktion bli magnetiskt, ex. vid pressning av hoar och diskbänkens kanter. Detta påverkar dock inte korrosionsbeständigheten.

Ytan:

Hoarna blir efter pressning polerade med vax och hampaborstar för att få en hård och blank yta.

Poleringen görs inte enbart för utseendet utan är också viktigt för korrosionsmotståndet.

För de diskbänkar som har en avställningsyta, ex. heltäckande bänkar, kommer ytan färdigslipad från stålverket, och direkt efter slipning läggs skyddsplast på ytan som sedan sitter kvar under hela tillverkningsprocessen av diskbänken fram tills leverans på byggarbetsplatsen.

Skyddsplast:

För de diskbänkar som på byggarbetsplatsen exponeras för solljus och värme så kan det uppstå problem med att avlägsna skyddsplasten, samt att limrester kan bli kvar på diskbänksplanet.

I svårare fall så blir plasten spröd och lossnar i småbitar.

Så snart som möjligt efter avslutad installation av diskbänken bör plasten därför avlägsnas.

I de fall där plasten är svår att avlägsna, använd naglarna för att plocka bort plastrester (ej skarpa verktyg), och för limrester använd *Lim & Klotterborttagare* som går att finna i färgackhandeln.

Repor:

Alla rostfria diskbänkar kommer med tiden att slitas, få repor olika mycket beroende på skötsel och handhavande.

Den slipade avställningsytan utsätts ofta för slitage som syns mera väl om reporna går tvärs emot slipriktningen från tillverkningen. Tänk därför på att inte skjuta ex. en gryta, mugg eller en tallrik på avställningsytan. Lyft på och lyft av!

Glaserat porslin har ofta en rå yta undertill som ger repor.

Repor som uppstår kan därför aldrig anses som en reklamation utan skall istället kopplas till skötsel och handhavande av diskbänken.

Korrosionsbeständighet:

Det anses att korrosionsbeständigheten beror på en osynlig hinna på plåtens yta – kromoxid, som bildas. Det fordras närvaro av syre för att kromoxidskiktet skall uppkomma och även syre för att underhålla skiktet. Vid ogynnsamma förhållande, d.v.s. när syret inte kan reagera med kromet på diskbänkens yta kan rost uppstå. Detta kan hända om diskbänken inte rengörs efter användning, ex. matrester som får ligga kvar under en längre tid, framförallt om det är frätande livsmedel såsom ketchup, senap, salt, ättika etc.

Konservburkar och järngrytor som ställs på en blöt diskbänk ex. över natten kan ge rostfläckar.

En djupare repa från verktyg, ex. under byggtiden kan också ge rostskador, likaså om stålull används för att polera upp ytan.

Rost eller missfärgningar som uppstår kan därför aldrig anses som en reklamation, utan skall istället kopplas till skötsel och handhavande av diskbänken.

Daglig rengöring:

För att undvika rost och missfärgningar, rengör ytan med såpa eller diskmedel och vatten direkt efter användning, och torka sedan torrt.

Använd inte rengöringsmedel med slipmedel eller stålull. Detta förstör det skyddande skiktet på diskbänkens yta, vilket riskerar ge rostfläckar.

Borttagning av rostfläckar och missfärgningar:

Om rost eller missfärgning har uppstått på ytan kan den tas bort med rengöringsmedel utan slipmedel (t.ex. Jif Cream eller liknade medel för rengöring av glaskeramikhällar).

Använd små mängder av medlet och gnid ytan mycket försiktigt bara på fläcken.

Om det är fråga om en avställningsyta skall ytan alltid gnidas i längdriktningen. Hoarna skall gnuggas med cirkulerande rörelser inuti.

Borttagning av kalk- och saltfläckar:

Kalk- och salthaltigt vatten som torkar in kan ge fläckar som ger en matt yta. Dessa kan tas bort med hjälp av rengöringsmedel utan slipmedel (t.ex. Jif Cream eller liknade medel för rengöring av glaskeramikhällar, se ovanstående instruktion).

Rengöring av hoar:

Någon gång emellanåt kan det vara motiverat med att rengöra hoarna invändigt för att få bort missfärgningar och matt yta samt maskera bort mindre repor i ytskiktet.

Detta görs med en Scotch-Brite™ svamp modell "Kök", blå svamp med blått ytskikt. Utförs med cirkulerande rörelse med ex. Jif Cream.

Slipning av avställningsyta på heltäckande diskbänk:

Små reporna i ytskiktet som inte har gått så djupt kan maskeras bort genom att slipa planet med en Scotch-Brite™ svamp modell "Grov", gul svamp med grönt ytskikt:

Slipning utförs med torr svamp, för svampen med ett jämnt yttryck i längdled på diskbänken, raka drag i riktning från gavel till gavel. Under inga omständigheter får svampen föras på tvären mot den slipade ytans ytstruktur. Hela planet skall bearbetas, och med så lika anbringat tryck som möjligt för att uppnå en jämn ytfinish. Avsluta med en grundlig såprengöring.

Denna behandling kan utföras vid enstaka tillfällen för att restaurera ytskiktet, observera att det är en slipande åtgärd som rekommenderas sparsamt! Repor kommer alltid att uppstå på en diskbänk och när allt kommer omkring så är en diskbänk ett bruksföremål som kommer att "slitas in" och få en ålderns patina.

GODA RÅD OM SPISFLÄKTEN

Starta alltid spisfläkten innan du sätter igång med matlagningen, annars utnyttjar du inte kapaciteten ordentligt. Kom ihåg att låta spisfläkten gå upp till 15 minuter efter matlagningen.

En spisfläkt som går på högfart förbrukar dubbelt så mycket energi som en som går på lågfart. Högsta läget används som regel bara när man kokar något som luktar eller osar mycket.

Om spisfläkten inte fungerar som den ska, kan det bero på att slangen har veckat sig, lång kanal med många böjar, för liten takhuv i förhållande till ventilationsröret m.m.

Goda ventilationsförhållanden ger en effektiv funktion och därmed lägre elförbrukning.

Rengöring: Torka fettfiltret med en trasa, diska vid behov. Som huvudregel bör du aldrig använda rengöringsprodukter med slipmedel. Alla spiskupor rengörs med fuktig trasa eventuellt med diskmedel på. Glasskärmen rengörs med fönsterputs.

Filter: Det är viktigt att diska fettfiltret minst varannan månad. Filtret diskas antingen för hand eller i diskmaskin. Har du kolfiler i din spisfläkt kan detta inte diskas, utan måste bytas ut 1-2 gånger per år. **OBS!** Flambera aldrig på spisen under spisfläkten.

NÄR DET TILL SLUT ÄR DAGS ATT BYTA UT SITT KÖK

Våra kök består av material som går att separera vid återvinning. Du kan i vissa fall behöva verktyg som hjälper dig att separera materialen. Innan du åker till återvinningsstationen bör du tänka på att produkten har ett andrahandsvärde och ofta går att sälja vidare.

Väljer du att köra materialet till återvinningsstationen bör du kolla upp vilka regler som gäller i just din kommun. Generellt sorteras materialen enligt följande:

Köksdetalj	Sorteras som
Stommar	Trä
Gångjärn, skruvar, beslag	Metall
Knoppar/handtag	Metall
Lådskenor	Metall
Kranar	Metall
Vaskar	Metall
Vattenlås	Plast
Lådor	Metall och trä
Luckor/dekordetaljer i faner/massivträ	Trä
Luckor/dekordetaljer i MDF	Trä
Luckor/dekordetaljer i melaminbelagd spånskiva	Trä
Luckor/dekordetaljer i högtryckslaminat (HPL)	Brännbart
Bänkskiva i laminat	Trä
Bänkskiva i massivträ	Trä
Bänkskiva i rostfritt	Metall och om möjligt särskilja trädetaljer
Bänkskiva i sten	Sten/porslin
Glashyllor/glas till vitrinluckor	Glas
Skåpsinredning i plast	Brännbart
Skåpsinredning i metall	Metall
Belysning	Elektronik/lysrör
Emballage av wellpapp	Wellpapp/kartong
Emballage av plast	Mjukplast
SJ-pall	Trä
Vitvaror	Elektronik/vitvaror

Vi är anslutna till Elkretsen och Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (Tidigare REPA-registret AB). Vi är också ISO 9001- och ISO 14001-certifierade samt utvalda delar i sortimentet är Svanenmärkta.

El-Kretsen

fti FÖRPACKNINGS
& TIDNINGS
INSAMLINGEN

Som vägledning vid val av material för rengöring och reparation av dörrsnickerier, lämnar vi här en kortfattad beskrivning av den ytbehandling våra produkter genomgår före leverans. Ni finner här vidare uppgifter om rengöringsmedel samt färger och annat ytbehandlingsmaterial som vi rekommenderar.

Täckmålade dörrblad

Färgen är en tvåkomponents halvblank, syrahärdande täckfärg (härdlacksfärg) som uppfyller höga krav på fyllighet, repfasthet, nötning och utseende samt har hög hårdighet mot de flesta hushållskemikalier, fett och lösningsmedel.

Bättring:

Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickerier.

Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen.

Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel. förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nedifrån och upp men rengör uppifrån och ned. Annars finns risk för att ränder uppstår. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Fanerade dörrblad

Fanerade dörrblad är lackerade med en halvmatt UV-härdande klarlack (härdlack) som ger god fyllighet, repfasthet och ytfinish samt god hårdighet mot de flesta hushållskemikalier.

Bättring:

Mindre skador penselbättras med klarlack i lämplig ton och glans. Större skador kräver nerslipning och total omlackering.

Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen.

Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel. Förslagsvis vanligt diskmedel. Doppa en svamp eller trasa i lösningen och vrid ur väl. Rengör uppifrån och ned. Eftertorka. Avvänd ej överskott av vatten och inte medel som kan repa eller lösa upp lacken. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal. Produkter som används för möbelunderhåll t.ex. möbelvax och vaxpolish kan användas men krävs normalt inte.

Laminatbelagda dörrblad samt våtrumsdörr

Ytan har god resistens mot de flesta kemikalier, fett och lösningsmedel. Den är nötningstålig men kan repas av vassa föremål.

Bättring:

Mindre skador, repor etc., kan med gott resultat lagas med lagningsmassa speciellt framtagen för laminatytor.

Rengöring:

Vatten med såpa, tvål eller vanligt syntetiskt rengöringsmedel löser de flesta smutsfläckar. Speciellt svår nedsmutsning fordrar behandling med koncentrerat rengöringsmedel, T-sprit eller lacknafta. Använd aldrig stålull eller liknande. Undvik rengöring med skurmedel. Nitrocellulosaförtunning får heller inte användas.

OBS! Vid användande av petroleumbaserade lösningsmedel får dessa ej komma i kontakt med tätningslister, då listens egenskaper kan försämrast.

Underhåll:

Enbart rengöring.

Täckmålade träkarmar

Ytbehandling utföres med en miljövänlig vattenburen täckfärg som väl uppfyller högt ställda krav för målade karm.

Bättring:

Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickerier. Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Kvistgulning:

I virke till målade karmar förekommer kvistar. Beroende på träets egenskaper och miljön som karmen är monterad i så ingår det i verkets naturliga åldrande att kvistarna med tiden kan urskiljas genom ytbehandlingen. Bättring av kvistgulning se rubrik "Bättring".

Klarlackade träkarmar /Fanerade träkarmar

Ytbehandling utföres med en miljövänlig vattenburen klarlack som väl uppfyller högt ställda krav för klarlackad karm.

Bättring:

Mindre skador penselbättras med klarlack i lämplig ton och glans. Större skador kräver nerslipning och total omlackering. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen.

Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Täckmålade stål- och minikarmar Natureloxerad och målad aluminiumkarm (till våtrumsdörr)

Ytbehandling utföres med en miljövänlig pulverlack som väl uppfyller högt ställda krav för målade karmar.

Bättring:

Skador penselbättras lämpligen med alkydbaserad bättringsfärg eller motsvarande. Testa lämpligen först på ett mindre synligt parti för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Beslag:

Samtliga gångjärnsskruvar i karmen skall efterdragas vid behov.

Skötsel och underhåll för ytterdörrar

Som vägledning för val av material för rengöring och reparation av dörrlösningar, ger vi här en kort beskrivning av ytbehandlingen våra produkter genomgår före leverans. Du hittar också information om rengöring, färg och andra ytbehandlingsmedel vi rekommenderar.

MÅLADE DÖRRAR

Produkterna är målade med färger för utomhusbruk som uppfyller höga krav på täckningsgrad, vidhäftning och utseende, och har hög motståndskraft mot de flesta hushållskemikalier, fett och lösningsmedel.

Bättra på färgen:

Mindre skador bättras på med pensel, företrädesvis en syrahärdad färg för utomhusbruk i passande kulör och glans. Större skador kräver spackling, nedslipning och total ommålning. Testa användbarhet på ett mindre parti på exempelvis dörrens bakkant för att försäkra dig om att den tänkta produkten är kompatibel med den ursprungliga ytbehandlingen.

Rengöring:

Använd vanliga rengöringsmedel, dock inte alkaliska. Vid mögelangrepp används rengöringsmedel som tar bort mögelsporer. Använd inte produkter som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nerifrån och upp, och rengör sedan uppifrån och ner, för att undvika ränder. Torka sedan av.

Underhåll:

I regel krävs bara rengöring, såvida inte skador uppstått eller onormalt slitage har förekommit. För att underhålla produktens glans rekommenderas dock en årlig vaxbehandling, gärna med bilvax. Detta underlättar också rengöringen.

EKFANERADE DÖRRAR

Ytbehandlingen avslutas med en träolja som har goda konserverande egenskaper och skyddar ytan från olika typer av klimatpåverkan.

Rengöring:

Använd vanliga rengöringsmedel, dock inte alkaliska. Vid mögelangrepp används rengöringsmedel som tar bort mögelsporer. Använd inte produkter som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nerifrån och upp, och rengör sedan uppifrån och ner, för att undvika ränder. Torka sedan av. Vid behov kan dörren också slipas försiktigt med fint sandpapper. Slipdammet borstas av och dörren torkas efteråt.

Underhåll:

Utförs vid behov, i regel några gånger per år. Efter rengöring, applicera träolja (som inte lämnar en hinna), avsedd för utomhusbruk, med viss sparsamhet, men tillräckligt mycket att ytan blir mättad.

TRÖSKLAR

Trösklarna är ytbehandlad med träolja som ger utmärkt skydd mot röta.

Rengöring

Dammsug eller torka med fuktig trasa.

Underhåll:

I regel krävs bara rengöring, såvida inte skador uppstått eller onormalt slitage har förekommit. Vid behov kan tröskeln också slipas lätt med fint sandpapper. Slipdammet borstas av och dörren torkas efteråt. Efter rengöring, applicera träolja (som inte lämnar en hinna), avsedd för utomhusbruk, med viss sparsamhet, men tillräckligt mycket att ytan blir mättad.

FÖRRÅDSDÖRRAR

Levereras obehandlade.

10-graders förrådsdörrar som är täckta med furupanel behandlas med pigmenterad oljebets direkt efter montering. Målning rekommenderas inte.

18-graders förrådsdörrar (Sälen, Trysil) som är täckta med björkplywood bör också behandlas omedelbart efter montering och dessa kan behandlas med bets eller färg.

Skötsel och underhåll för innerdörrar

MÅLADE INNERDÖRRAR

Produkterna är målade med färg för inomhusbruk med halvmatt glans, som uppfyller höga krav på täckningsförmåga och utseende, samt har hög motståndskraft mot de flesta hushållskemikalier, fett och lösningsmedel.

Bättra på färgen:

Mindre skador bättras på med pensel. Fråga din färghandel efter produkter avsedda för inomhusmöbler.

Större skador kräver spackling och total ommålning. Testa att färgen är lämplig på ett mindre parti på exempelvis dörrens bakkant för att försäkra dig om att den tänkta produkten är kompatibel med ytbehandlingen. Tänk på att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd vanliga rengöringsmedel, dock inte alkaliska. Använd inte produkter som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nerifrån och upp, och rengör sedan uppifrån och ner, för att undvika ränder. Torka sedan av.

Underhåll:

I regel krävs enbart rengöring, såvida ingen skada uppstått eller om slitaget har varit onormalt.

FANERADE OCH LACKADE INNERDÖRRAR

Fanerade produkter är ytbehandlade med klarlack som ger en god fyllighet och finish, samt bra motståndskraft mot de flesta hushållskemikalier.

Bättra på färgen:

Mindre skador bättras på med klarlack i rätt ton och glans. Större skador kräver nedslipning och total ommålning. Testa att lacken är lämplig på ett mindre parti på exempelvis dörrens bakkant för att försäkra dig om att den tänkta produkten är kompatibel med ytbehandlingen. Tänk på att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd vanliga rengöringsmedel. Doppa en svamp eller trasa i skurvattnet och vrid ur ordentligt. Rengör ovanifrån och ned. Använd inte produkter som kan repa eller lösa upp lacken. Undvik lösningsmedel, skurpulver, stålull etc.

Underhåll:

I regel krävs bara rengöring, såvida inte skador uppstått eller onormalt slitage har förekommit. Produkter som används för möbelunderhåll, till exempel möbelvax och vaxpolish kan användas, men behövs i normala fall inte.

Rengöringstips för spegel

Om du får smuts eller fläckar på spegelytan använd först fönsterputs. Om detta inte hjälper kan du använda ett rakblad eller stålull av typen "Svinto". (OBS! endast stålull EJ Scotch brite eller liknande). Glaset blir inte repat av varken rakblad eller stålull.

Rengöringstips för målade ytor

Rengöres med milda och i hushållet vanligt förekommande rengöringsmedel. Använd ALDRIG skurmedel, stålull eller liknande preparat, som innehåller slipmedel eller medel med ammoniak.

Rengöringstips för lackerade trätor

Fanerade och massiva trätor är mer eller mindre poriga. Var därför sparsam med vatten vid rengöring. Använd lätt fuktad trasa och torka efter med väl urvriden trasa. Lämpliga rengöringsmedel är samma som målade ytor. Använd aldrig thinner för fläckborttagning.

Rengöringstips för laminat- och melaminbelagda ytor

Rengöres med i hushållet förekommande rengöringsmedel i likhet med målade och lackerade ytor. Ämnen som kan förorsaka missfärgningar eller frätskador, (jod, vätesuperoxid, bläck, mineralsyror etc.), skall givetvis undvikas.

Rengöringstips för backar och inredningsdetaljer

Efter rengöring med lämpligt syntetiskt rengöringsmedel, eftertorkas med fuktig trasa för att undvika statisk elektricitet. Kristallolja, aceton och liknande medel får ej användas då dessa medel kan skada plastdetaljer.

Rengöringstips för oljade ytor

Oljade ytor ska inte underhållsbehandlas med olja. Rengöring görs med fuktad trasa, ev med lite mild tvållösning, varefter ytorna torkas väl.

Rengöringstips för profiler och skenor

Torka vid behov av profilerna och fronten med en fuktig trasa. golvskenan dammsugs med jämna mellanrum för bästa möjliga gång.

Skötselanvisning

Innerdörrar

Som vägledning vid val av material för rengöring och reparation av dörrsnickerier, lämnar vi här en kortfattad beskrivning av den ytbehandling våra produkter genomgår före leverans. Ni finner här vidare uppgifter om rengöringsmedel samt färger och annat ytbehandlingsmaterial som vi rekommenderar.

Täckmålade produkter

Produkterna är målade med lacker för inomhusbruk med halvmatt glans, som uppfyller höga krav på fyllighet, repfasthet, nötning och utseende samt har hög hårdighet mot de flesta hushållskemikalier, fett och lösningsmedel.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel. dock ej alkalisk. Förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nedifrån och upp men rengör uppifrån och ned. Annars finns risk för att ränder uppstår. Eftertorka

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Bättring:

Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickerier. Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Fanerade klarlackerade produkter

Fanerade produkter är ytbehandlade med klarlack som ger god fyllighet, repfasthet och ytfinish samt god hårdighet mot de flesta hushållskemikalier.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel. Förslagsvis vanligt diskmedel. Doppa en svamp eller trasa i lösningen och vrid ur väl. Rengör uppifrån och ned. Eftertorka. Avänd ej överskott av vatten och inte medel som kan repa eller lösa upp lacken. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal. Produkter som används för möbelunderhåll t.ex. möbelvax och vaxpolish kan användas men krävs normalt inte.

Kvistgulning:

I virke till målade karmar förekommer kvistar. Beroende på träets egenskaper och miljön som karmen är monterad i så ingår det i virkets naturliga åldrande att kvistarna med tiden kan urskiljas genom ytbehandlingen. Bättring av kvistgulning se rubrik "Bättring".

Bättring:

Mindre skador penselbättras med klarlack i lämplig ton och glans. Större skador kräver nerslipning och total omlackering. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Skötselanvisning Massiv-, Tambur- och Inbrottsskyddande dörrar (Del 1)

Juni 2007

Som vägledning vid val av material för rengöring och reparation av dörrsnickerier, lämnar vi här en kortfattad beskrivning av den ytbehandling våra produkter genomgår före leverans. Ni finner här vidare uppgifter om rengöringsmedel samt färger och annat ytbehandlingsmaterial som vi rekommenderar.

Täckmålade dörrblad

Färgen är en tvåkomponents halvblank, syrahärdande täckfärg (hårdlacksfärg) som uppfyller höga krav på fyllighet, repfasthet, nötning och utseende samt har hög hårdighet mot de flesta hushållskemikalier, fett och lösningsmedel.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nedifrån och upp men rengör uppifrån och ned. Annars finns risk för att ränder uppstår. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Bättring:

Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickerier. Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Fanerade dörrblad

Fanerade dörrblad är lackerade med en halvmatt UV-härdande klarlack (hårdlack) som ger god fyllighet, repfasthet och ytfinish samt god hårdighet mot de flesta hushållskemikalier.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, förslagsvis vanligt diskmedel. Doppa en svamp eller trasa i lösningen och vrid ur väl. Rengör uppifrån och ned. Eftertorka. Använd ej överskott av vatten och inte medel som kan repa eller lösa upp lacken. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om skador ej uppstått eller förslitningen varit onormal. Produkter som används för möbelunderhåll t.ex. möbelvax och vaxpolish kan användas men krävs normalt inte.

Bättring:

Mindre skador penselbättras med klarlack i lämplig ton och glans. Större skador kräver nerslipning och total omlackering. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Laminatbelagda dörrblad samt våtrumsdörr

Ytan har god resistens mot de flesta kemikalier, fett och lösningsmedel. Den är nötningstål men kan repas av vassa föremål.

Rengöring:

Vatten med såpa, tvål eller vanligt syntetiskt rengöringsmedel löser de flesta smutsfläckar. Speciellt svår nedsmutsning fordrar behandling med koncentrerat rengöringsmedel, T-sprit eller lacknafta. Använd aldrig stålull eller liknande. Undvik rengöring med skurmedel. Nitrocellulosaförtunning får heller inte användas. OBS! Vid användande av petroleumbaserade lösningsmedel får dessa ej komma i kontakt med tätningsslister, då listens egenskaper kan försämrats.

Underhåll:

Enbart rengöring.

Bättring:

Mindre skador, repor etc., kan med gott resultat lagas med lagningsmassa speciellt framtagen för laminatytor.

Skötselanvisning Massiv-, Tambur- och Inbrottsskyddande dörrar (Del 2)

Täckmålade träkarmar

Ytbehandling utföres med en miljövänlig vattenburen täckfärg som väl uppfyller högt ställda krav för målade karm.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålullec. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Kvistguling:

I virke till målade karmar förekommer kvistar. Beroende på träets egenskaper och miljön som karmen är monterad i så ingår det i virkets naturliga åldrande att kvistarna med tiden kan urskiljas genom ytbehandlingen. Bättring av kvistguling se rubrik "Bättring".

Bättring:

Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickerier. Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Klarlackade träkarmar/Fanerade träkarmar

Ytbehandling utföres med en miljövänlig vattenburen klarlack som väl uppfyller högt ställda krav för klarlackad karm.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Bättring:

Mindre skador penselbättras med klarlack i lämplig ton och glans. Större skador kräver nerslipning och total omlackering. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Täckmålade stål- och minikarmar

Natureloxerad och målade aluminiumkarm (till våtrumsdörr)

Ytbehandling utföres med en miljövänlig pulverlack som väl uppfyller högt ställda krav för målade karm.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålullec. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Bättring:

Skador penselbättras lämpligen med alkydbaserad bättringsfärg eller motsvarande. Testa lämpligen först på ett mindre synligt parti för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen.

Beslag:

Samtliga gångjärnsskruvar i karmen skall efterdragas vid behov.

Skötselanvisning

Spegeldörrar

Här är det i första hand tal om dörrar i naturträ. Det kan därför förekomma mindre avvikelser i färg och patina. Det beror bl.a. på vilken yta det är tal om.

De olika ytbehandlingarna gör också att behovet av underhåll varierar:

Ytbehandling

Klarlackerad:

Dörrar i klarlack, lutbehandling/lack, vitpigmentering har alla en mycket tacksam yta. Dörrarna kräver ingen efterbehandling, är vatten- och smutsavvisande många år framöver och i stort sett underhållsfria.

TIPS:

Med jämna mellanrum kan man fräscha upp dörren med möbelpolish. Det gör att den bättre står emot smuts och fettfläckar.

Lutbehandlad/oljad:

Denna behandling gör dörren vatten- och smutsavvisande. För att bevara dessa egenskaper och den vackra ytan rekommenderas att dörren behandlas ca. en gång om året med olja. Den kan köpas hos återförsäljaren. Oljan påföres lätt med en mjuk, luddfri trasa längs träets ådringar.

Obehandlad:

En obehandlad dörr är alltid mottaglig för smuts och damm. Det är möjligt att efterbehandla dörren med lack eller lutbehandling. I så fall är det viktigt att ge båda sidorna samma behandling.

TIPS:

Obehandlat eller oljebehandlat: Skulle det med tiden uppstå tryckmärken och repor, läggs en fuktig trasa på området. Trasan värms därefter försiktigt med ett varmt strykjärn, så att träet "reser" sig.

Rengöring:

Oavsett yta skall dörren vid behov torkas av med en fuktig trasa, urviden i såpvatten eller ett mildt rengöringsmedel. Eftertorka dörren med en väl urviden trasa.

Täckmålade produkter

Produkterna är målade med lacker för inomhusbruk med halvmatt glans, som uppfyller höga krav på fyllighet, repfasthet, nötning och utseende samt har hög hårdighet mot de flesta hushållskemikalier, fett och lösningsmedel.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel. dock ej alkalisk. Förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nedifrån och upp men rengör uppifrån och ned. Annars finns risk för att ränder uppstår. Eftertorka

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Kvistgulning:

I virke till målade karmar förekommer kvistar. Beroende på träets egenskaper och miljön som karmen är monterad i så ingår det i verkets naturliga åldrande att kvistarna med tiden kan urskiljas genom ytbehandlingen. Bättring av kvistgulning se rubrik "Bättring".

Bättring:

Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickier. Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

6.3 Fönster och fönsterbänkar

Dina fönster håller hög standard och är valda för att bevara ett bra och sunt inomhusklimat. Fönstren har bättre värmeisolerande egenskaper än genomsnittet på marknaden (Up-värde= 0,9 W/m²C) och sparar på så sätt energi.

Kondens

Fönster med god isoleringsförmåga (lågt Up-värde) kan efter kalla nätter få kondens på ytterrutans utsida. Det beror på att fönstret isolerar så effektivt att nästan ingen värme tränger ut till det yttersta glaset. Under en klar och kall natt kan den yttre glasskivan kylas ner och när värmen återvänder kan glaset vara kallare än utomhusluften. Om det dessutom är hög luftfuktighet kan det sätta sig som kondens på glasrutan. Kondensen förekommer i regel under korta perioder på våren och hösten när temperaturskillnaden är stor mellan dag och natt. Kondensen bildas på natten och försvinner oftast på morgontimmarna så snart uteluften blir varmare.

Persienner

Om du låter sätta in persienner i fönsterna, så ska dessa monteras på rumssidan av glaset, s.k. frihängande. Tänk på att mörka persienner kan bli mycket varma av solinstrålning, vilket gör att temperaturen på glaset kan bli så hög att sprickor i glaset uppstår. Sätt därför endast ljusa persienner på insidan av fönstret.

JM lämnar inga garantier på fönster och glas där persienner eftermonteras mellan glaset eller vid persienner av mörk kulör. Var uppmärksam på att fönstrets energi- och ljudklassning kan försämrats genom felaktig hålltagning i fönsterbågen.

Rengöring och underhåll

Fönsterglaset måste rengöras och fönstrets gångjärn behöver smörjas regelbundet. Följ anvisningarna från din fönsterleverantör.

Fönsterbänkar av natursten

För regelbundet underhåll räcker det att du torkar av ytan med en fuktig trasa. Observera att ytan som ofta är polerad är känslig mot sura vätskor. Det är därför viktigt att torka upp vattenspill.

Utförliga skötsel- och underhållsanvisningar från din leverantör finns på följande sidor i detta avsnitt.

Rengöring och underhåll

Marmor/Kalksten

Dammtorka med dammduk. Torka med fuktig duk, använd såpa/tvållösning som ger bra ytskydd.

Om en polerad yta etsas av sura ämnen, t.ex. fruktjuice, vin, ättika eller kolsyra kan det vara svårt att återställa den blanka ytan. Den säkraste metoden är att slipa om hela ytan maskinellt.

I vissa fall kan förbättringar göras manuellt genom att ytan slipas med vattenslippapper eller kloss med diamantkorn. Sedan används finfördelat bivax löst i lacknafta för att försöka återställa ytans glans, alternativt terpentin blandat med paraffinolja som arbetas in med mjuk duk.

Färdigblandade lösningar ofta med beteckningen "stenglans" finns på marknaden. Prova alltid först på en liten undanskymd yta!

Fläckar, se Fläckborttagning.

Granit/Skiffer

Dammtorka med dammduk. Torka med fuktig duk, använd diskmedel om så krävs. Fläckar, se Fläckborttagning.

Fläckborttagning

Stenens känslighet för fläckar varierar. De viktigaste faktorn är typen av sten

- om stenen är granit, skiffer (silikatsten) eller marmor, kalksten (karbonatsten)
- och stenens täthet.

Även färg, textur, ytbearbetning och stenyttans allmänna tillstånd påverkar. Det innebär att inga absoluta regler gäller, utan fläckborttagningen får anpassas till varje situation.

Generellt

Fläckar ska tas bort snabbt för att hindra dem att sprida sig i stenmaterialet. Tränger fläcken djupt ned kan den vara mycket svår eller omöjlig att få bort. Det gäller också att vara försiktig, för att inte förvärpa fläcken eller skada stenen. Man bör alltid först välja enkla metoder framför kemikalier. Grundprincipen bygger på "pastametoden", där en lösande vätska kombineras med absorberande medel.

Pastametoden

innebär att det aktuella lösningsmedlet blandas med ett absorberande pulver, t.ex. krita, bentonitlera eller potatismjöl, till en pasta. Denna läggs på fläcken, som

eventuellt först fuktas med lösningsmedlet. Pastan får ligga kvar tills den torkat, varefter den borstas bort och ytan tvättas med vatten. Prova först på liten yta! Vid behov upprepas behandlingen.

Som första åtgärd

Försök först suga upp fläcken med hushållspapper eller absorberande medel, bearbeta sedan med fuktig duk och vatten. Därefter används en lösning av vatten och diskmedel eller Allrent. Arbeta alltid utifrån och in mot fläckens mitt för att undvika spridning av fläcken. Används någon form av lösningsmedel så skölj noga med vatten och Allrent efteråt.

"Använd aldrig kraftfullare medel än fläckborttagningen kräver! Vid användning av lösnings- och rengöringsmedel ska skyddsföreskrifter för dessa följas. Kontakta stenleverantören vid tveksamhet om lämplig metod"

Marmor/Kalksten

Materialet är känsligt för syror och salter. Medel som innehåller sådana ämnen ska inte användas. Dessa stentyper består av relativt mjuka mineraler och påverkas av hårda mekaniska metoder. Efter fläckborttagning får i regel ytan en avvikande färg och lyser mot omgivande sten, vilket beror på att den rengjorda ytan inte har den porfyllnad man får med regelbundet underhåll med såpa/tvål. Den rengjorda ytan behöver då mättas med såpa/tvållösning för att få samma lyster som den omgivande ytan.

Vissa rengöringsmetoder kan leda till att stenens ytbeskaffenhet avviker mot den omgivande stenyttan. Området kan då, med stor försiktighet, slipas med fint vattenslippapper, stålull eller nylonduk beroende på den omgivande stenens ytbeskaffenhet. Prov görs på liten yta. Därefter mättas den rengjorda ytan med såpa/tvållösning. En polerad yta är mycket svår att återställa med denna metod.

Granit och Kvartsitskiffer

Stentyperna är tåliga både vad gäller kemisk och mekanisk påverkan, vilket innebär att ett flertal medel kan användas.

Lerskiffer

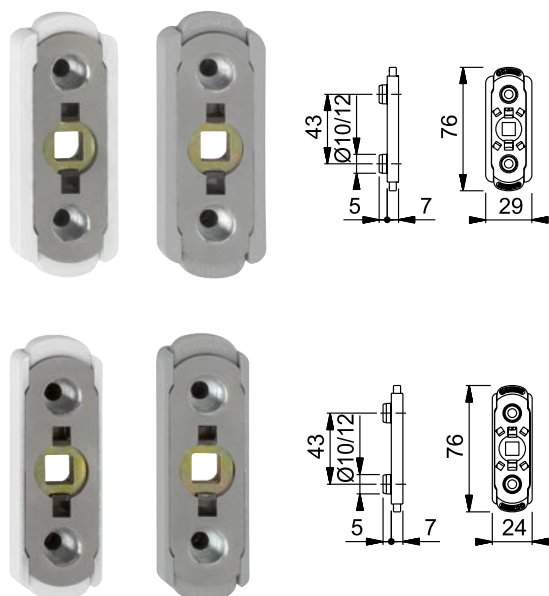
Lerskiffer är mjuk och bleks lätt av mekanisk och kemisk påverkan

Fakta och argument

HOPPE har utvecklat en ny generation av barnsäkerhetsspärr. KISI2 kan kombineras med Tôkyô- eller London-design på handtagen, och självklart även den senaste designen på marknaden, Atlanta. Den nya konstruktionen ger ökad säkerhet genom att man använder två fingrar samtidigt som man vrider på handtaget för att möjliggöra öppning. Den är även diskretare och mer estetiskt tilltalande än övriga barnspärrar. Självklart är KISI2 testad och godkänd av Sveriges Provningsinstitut i Borås, enligt SS3587 och enligt Nordtest Method NT CONS 018.

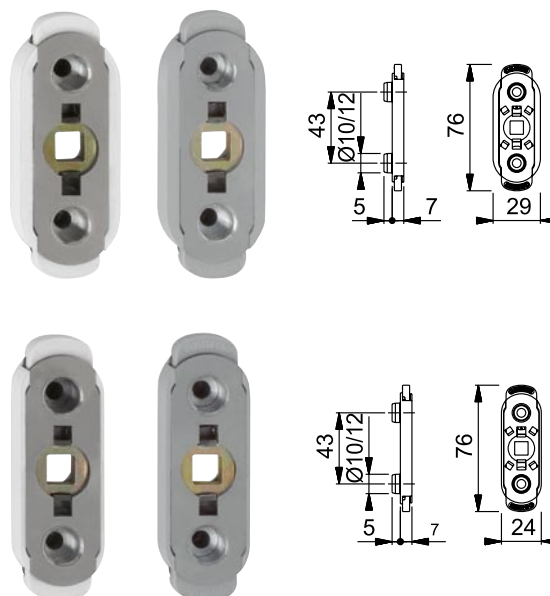
Rektangulär KISI2

Passar bricka U14 och U34
London, Tôkyô

Avrundad KISI2

Passar brickor U76 och U26
Tôkyô och Atlanta

Denna montering och handhavande instruktion medföljer barnspärrarna, finns att ladda hem på www.beslagskonsult.se

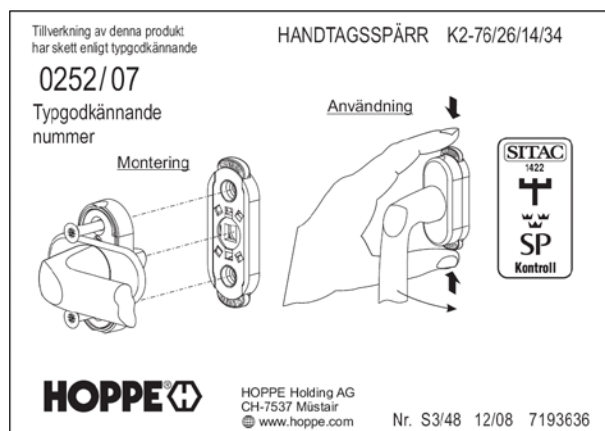
Vid frågor och mer info

Beslagskonsult AB

☎ 031-914030

✉ info@beslagskonsult.se

🌐 www.beslagskonsult.se

6.4 Lås, nycklar och posthantering

Genom att sköta om låsen till din bostad kommer de att fungera under en lång tid. Rengör och smörj låscylindern två gånger om året, skötselanvisningar för låscylinder och nycklar finns på nästa sida från leverantören.

Nycklar

Kontrollera de nycklar som används ofta, de slits med tiden. Om du vill beställa fler nycklar till din bostad, kontakta den som är säkerhetsansvarig i din bostadsrättsförening för information om hur du går till väga. Det är viktigt att du visar kontraktet för bostaden och legitimation så att ingen obehörig får tillgång till nycklar.

Posthantering

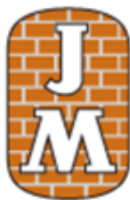
Posten levereras till din postbox i husets entré.

Tidningshållare

Tidningen levereras till en tidningshållare utanför din dörr.

Kodlås

Trapphusentréerna är försedda med kodlås. Läs mer under avsnitt "Kodlås".

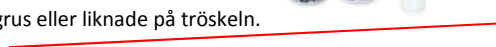
Instruktioner avseende servicearbeten samt nyckelbeställningar
(dörrar, lås, kodlås etc.)

Swesafe kundtjänst: 08-588 155 00
E-post: order.stockholm@swesafe.se

Checklista vid problem med dörrmiljö.

Dörren stänger / öppnar inte som den skall:

Egna åtgärder.

- Kontrollera att det inte finns grus eller liknade på tröskeln.
- Smörj låsfallarna med låsfett.
- Smörj gångjärnen med låsfett alternativt låsspray.
- Justera dörrstängaren (se separat bruksanvisning)
- Dörrautomatik, kontrollera att automatiken är strömsatt övrigt kontakta kundtjänst.

Egen felsökning, information till Swesafe kundtjänst vid felanmälan

- Kontrollera om dörren tar i karmen eller tröskeln.

Dörren går inte att låsa eller låsa upp:

Egna åtgärder.

- Mekaniskt lås, tryck på/dra i dörren samtidigt som nyckeln vrids om.
- Mekaniskt lås, smörj cylindern med låsspray.
- Elektriskt lås, tryck på/dra i dörren samtidigt som kod/kort används.

Egen felsökning, information till Swesafe kundtjänst vid felanmälan

Mekaniskt lås.

- Kontrollera om nyckeln är skadad eller böjd etc. notera nyckelstämpling.

Elektriskt lås.

- Lyser/låter kodlås/kortläsare när kod/kort används?
- "Klickar" det till i ellås/elslutbleck när kod/kort används?

Nyckelbeställning:

- Notera låssystemnummer
- Nyckelmärkning
- Samt löpnummer

Eget underhåll/kontroll av dörrmiljöer:

- Kontrollera att nödutgångar är lätt öppningsbara med ett handgrepp samt att det inte finns några hinder i utrymningsvägen.
- Kontrollera att det inte finns grus eller liknade på tröskeln.
- Smörj fallarna med låsfett (se bild ovan).
- Smörj cylindrarna med låsspray (se bild ovan).
- Smörj aldrig ett tillhållarlås "polislås".

Underhåll och service

Att lås liksom andra mekaniska produkter förslits är ett obestridligt faktum. Detta innebär att låsenheten behöver en regelbunden översyn om en mjuk och säker stängning/öppning ska erhållas.

Underhållsavtal

För att säkerställa låssystemets funktion ska underhåll utföras i enlighet med rekommendationer i leveranshandlingar och underhållsplan. ASSA AB rekommenderar att ett separat underhållsavtal tecknas mellan systemägare och Servicestation.

Låshus/slutbleck

Smörjning av låshus rekommenderas minst två gånger per år. Smörjning med fett, som har bra vidhäftningsförmåga, på låshusets fallkolvar: ASSA låsfett. Smörjning av fallens glidyta på slutbleck: ASSA låsfett. Vid behov – smörjning av låshusets inre rörliga delar: ASSA låsfett.

Låscylinder

Smörjning av låscylinder rekommenderas varje halvår eller efter 5 000 öppningar med ASSA Låsspray. Inför vintersäsongen rekommenderar ASSA en extra smörjning med ASSA Låsspray i alla låscylindrar som sitter i ytterdörrar. Detta för att förebygga funktionsstörningar på grund av eventuell kondensbildning/frysning.

Nycklar

Nycklar med hög nyttjandefrekvens slits och bör bytas ut vid försämrad öppningsförmåga.

ASSA Lock Cleaner

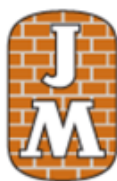
Rengöringsmedel och islösare för cylinderlås. Den löser snabbt och effektivt upp föroreningar. Antifrost – löser och förhindrar isbildning. Avsluta med att smörja cylindern med ASSA Låsspray för problemfri funktion och ökad livslängd.

ASSA Låsspray

Smörjmedel som väsentligt ökar låsets funktionssäkerhet och livslängd. Rengör först med ASSA Lock Cleaner vid isbildning eller smuts. Effektivt – små mängder ger snabbt resultat. Snabbtorkande.

Varning!

Använd aldrig olja eller grafit i låscylindrar. Fett och olja förorsakar funktionsstopp och bekar ihop låscylindern. Vid upprepade funktionsstörningar i låscylindrarna alternativt trög nyckelfunktion kontakta din Servicestation.

Våra öppettider vardagar 07.30 - 16.00
Lördag och Söndag stängt

Swesafe kundtjänst: 08-588 155 00
E-post: order.stockholm@swesafe.se

Besöksadress: Västberga Allé 5, 126 30 Hägersten

VÄLKOMNA!

7. Yttre miljö

7.1 Fasaden

Den yttre miljön i ditt bostadsområde påverkas i stor utsträckning av utseendet på byggnadernas fasader. Förutom att vara en del av husets exteriör är fasaden också en viktig detalj i det klimatskal som skyddar ditt hus från yttre faktorer, såsom vatten och vind.

För att säkerställa en hög standard och rätt kvalitet arbetar vi med omfattande kvalitetssystem under byggtiden eftersom noggrannhet i utförandet är avgörande för att uppnå ett gott resultat. För att upprätthålla funktion och utseende är det av stor vikt att du som boende är varsam och inte skadar fasaden. Eftersom det är bostadsrättsföreningen som äger huset måste styrelsen godkänna all typ av håltagning (exempelvis för belysning, vädringsstång eller vägghängda blomkrukor) i fasaden.

Putsad fasad

Vi har många års god erfarenhet av putsade fasader. Fasaden har ett tätskikt som säkerställer att fukt inte kan tränga in i väggen, gör därför inte hål i putsen. Håltagning i fasaden måste alltid godkännas av styrelsen och utföras av en behörig person. Punkteras tätskiktet utan erforderlig tätning kan fuktskador uppstå.

Tegelfasad

Tegel är klassiskt fasadmateriäl med robust karaktär. Det fungerar som ett vind- och regnskydd för fasaden. Håltagning i fasaden måste alltid godkännas av styrelsen. Tänk på att det finns risk för att tegelstenen spricker vid borrning och att ett hål i en tegelfasad är svårt att laga på ett snyggt sätt.

Träfasad

Träpanel är ett traditionellt och beprövat fasadmateriäl, det är mjukt och skapar en varm känsla. Undvik att göra hål i fasaden efter som det kan försämra träpanelens goda egenskaper. Håltagning i fasaden måste alltid godkännas av styrelsen.

Snö på balkong och uteplats och terrass

Balkongplattan och uteplats ska hållas fri från snö och is en halvmeter ut från fasaden för att garantin ska gälla, tösalt får dock inte användas. Var uppmärksam på var du lägger snön så att du inte skadar människor, andra balkonger, uteplatser och terrasser eller belysningsstolpar på gården. Prata med din styrelse hur ni på bästa sätt ska sköta snöröjningen.

7.2 Balkong, uteplats och terrass

För att göra balkongen lite extra trevlig är det många som sätter sin personliga prägel på balkongen. Inred din balkong med eftertanke och var aktsam med husets fasad. Vill du sätta upp blomlådor så gör det på insidan av balkongräcket. Balkongräcke och glas rengörs med milt alkaliskt rengöringsmedel och vatten.

Om du har lägenhet i markplan ansvarar du själv för att sköta om växter och markbeläggning inom upplåtelseområdet, dvs området som ingår i din bostadsrätt. Kontakta din styrelse om du har några frågor.

Balkongplattan och uteplats ska hållas fri från snö och is en halvmeter ut från fasaden för att garantin ska gälla, tösalt får dock inte användas.

Markiser

Om du vill sätta upp en markis ska den passa till huset och du behöver godkännande av bostadsrättsföreningens styrelse. Styrelsen har tillsammans med arkitekten tagit fram kulör och utformning på markiser i din förening.

Din styrelse har beslutat att följa arkitektens val av markiser och balkonginklädnad:

Fabrikat:	Sandatex 987/727
Färg:	Ljust grå

Tala med din styrelse som kan ge dig råd och anvisningar vart det är förberett för infästning av markisen. Anlita en behörig montör.

Inglasning av balkong

För att få glasa in en balkong krävs bygglov från kommunen och godkännande från bostadsrättsföreningens styrelse.

.

Weland skötselinstruktion

Handhavandebeskrivning, balkonger och räcken

ALUMINIUM
WELAND

Weland Aluminium handhavandebeskrivning

	Sid
Smide varmförzinkat	3
Smide (lackat, duplex)	4
Balkong (betong)	5
Balkong (aluminium)	6
Balkong (stål)	7
Räcke (anodiserat)	8
Räcke (lackerat)	9
Inglasning	10-11

Övrig information

- Weland Aluminium ansvarar endast för produkter som levererats av Weland.

OBS!

Bilder i denna broschyr är endast principbilder.

Grattis till en Weland Aluminiumprodukt

I denna skötselinstruktion har vi sammanställt tips och råd på rengöring och underhåll för att förlänga livslängden på produkten.

Beroende på olika materialegenskaper finns olika krav på underhåll för att livslängd och garantier skall gälla.

Anmärkningar, upptagna som inte reklamationsbara i denna skötselanvisning, är materialleverantörens eller branschspecifika regler och därmed inte påverkningsbart från Weland Aluminium.

Smide (varmförzinkat)

Allt varmförzinkat smide som levereras från Weland Aluminium skall uppfylla normen SS EN ISO 1461. Smide har som regel inget underhåll, men skall alltid efter transport och montage kontrolleras för ev skador i ytbehandlingen. Dessa skall då efterbehandlas med zinkpasta.

Anm:

Ibland uppstår flammighet eller ett visst rutmönster på en varmförzinkad yta. Detta beror på kiselhalten i materialet och påverkar inte varmförzinkningens livslängd. Även oxidering (mjölig yta) kan förekomma, ovanstående är inte påverkningsbart för varmförzinkningen och därför inte reklameringsbart.

Se Nordisk Förzinkningsförening.

Smide (lackat, duplex)

Lackerat och varmförzinkat är ett oslagbart rostskyddssystem. Varmförzinkningens skydd in- och utvändigt samtidigt som man kan välja kulör. Weland använder system Duplex enligt nedan:

1. Över varmförzinkad yta svepblästras till ytråhet "Fin" enligt ISO 8503/2 (G).
2. Järnglimmerpigmenterad Epoxy 80 my.
3. Två komp acryllack i valfri kulör 40 my.

Anm:

Lackeringen är mycket motståndskraftig mot mekanisk åverkan och behöver normalt inget underhåll, men skall alltid efter transport och montage, kontrolleras för ev skador i ytbehandlingen. Vid skador kontakta Weland Aluminium.

Balkong (betong)

Betongbalkonger från Weland Aluminium levereras alltid i Btg klass 1, K40.VT. Betongbalkong har i regel inget underhåll, men skall efter transport och montage alltid efterlagas (ev lyftöglor på ovansidan). Betongytan får endast sopas. Inga kemikalier eller saltning (vintertid) får förekomma. Plastmattor eller tras-mattor, som binder fukt/vatten, rekommenderas ej. Gäller även heltäckningsmattor.

Lyftögla skall alltid användas vid lyft.

Anm:

Kalkutfällning kan förekomma på betongytan, men påverkar inte betongens livslängd. Kalkutfällning beror till viss del på hög luftfuktighet vid gjutningen och är inte reklamationsbart.

Balkong (aluminium)

Aluminiumbalkongen från Weland Aluminium är uppbyggd av en helt underhållsfri aluminiumprofil, samt gavelprofiler i rostfritt stål eller aluminium. Balkongen kan sopas eller under våren / sommaren spolas med vatten. OBS! Inga frätande kemikalier eller salt (vintertid) får förekomma. Trasmattor, plastmattor (typ plastgräs), bastmattor, heltäckningsmattor som binder fukt/vatten rekommenderas ej.

Anm:

I aluminiumprofilerna kan färgskiftning förekomma, beroende på lagring (före montage) eller ojämn miljöpåverkan. Dessa skiftningar jämnar oftast ut sig med tiden. Vid vissa bocklinjer i de rostfria detaljerna kan ibland en rand uppstå. Detta är inget som påverkar livslängden (resultat av en prägling efter bockverktyget).

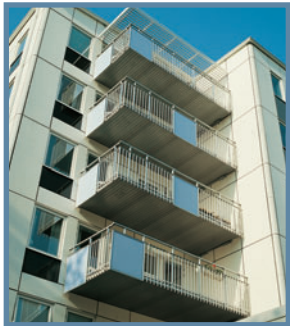
Balkong (stål)

Stålbalkongen är en lätt konstruktion uppbyggd av varmförzinkad stålprofil med en cementbaserad skiva på ovansidan (kan bytas mot annat material). Balkongen är underhållsfri. Kan sopas. OBS! Inga frätande kemikalier eller salt (vintertid) rekommenderas. Trasmattor, plastmattor (typ plastgräs), bastmattor och heltäckningsmattor, som binder fukt/vatten, rekommenderas ej.

Anm:

Cementskivan är ett naturbaserat material där färgskiftningar eller nätmönster kan förekomma. Detta är ej reklamationsbart.

Räcke (anodiserat)

Weland aluminiumräcke levereras alltid med profilerna anodiserade eller lackerade. Anodiserat räcke kan tvättas med vatten och svagt tvättmedel/tvållösning. Inga frätande eller starka kemikalier får förekomma. Detta gäller även skivmaterial typ Perstorp. Anodiseringen är väderbeständig och bibehåller sin ytfinish.

Anm:

Kapsnitt efterbehandlas ej.

Räcke (lackerat)

Weland aluminiumräcke kan även levereras i pulverlackerat utförande. Pulverlackeringen levereras enligt IVF:s kvalitetskrav. Med ytfinish typ B = Beträktningsavstånd 3 meter för exteriört bruk. Pulverlackerat räcke kan tvättas med vatten och svagt tvättmedel/tvållösning. Pulverlackeringen är väderbeständig och bibehåller sin ytfinish.

Anm:

Kapsnitt efterbehandlas ej.

Glas i balkongräcken och balkonginglasningar

Glas i balkongräcken eller balkonginglasningar bör rengöras i samma omfattning som fönster, ca 1 gång varannan månad eller oftare om så erfordras. Glasen rengörs med fönsterputs- eller handdiskmedel och vatten. Även ingående aluminiumprofiler och räckesstolpar (anodiserade eller pulverlackerade) rengörs på samma sätt.

Welands inglasningssystem är att betrakta som ett vindskydd för att förlänga vår- / höstsäsong samt att sänka ljudnivån vid hårt trafikerade vägar. Ett balkonginglasningssystem får aldrig betraktas som ett uterum. Det bör därför inte inredas med permanent golv eller mattor som kan skadas vid vattenintrång.

Anm:

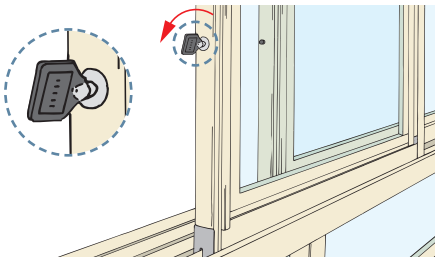
Regnvatten i kontakt med färsk betong eller cementfog blir starkt alkaliskt. Vatten, som rinner eller stänker på glasen, bör snarast avlägsnas för att skador inte skall uppstå på glasen. Detta gäller även för ingående aluminiumprofiler och räckesstolpar (anodiserade eller pulverlackerade).

Glas, som skadas på detta sätt, är inte påverkbart av glasleverantören och är därför inte reklamationsbart.

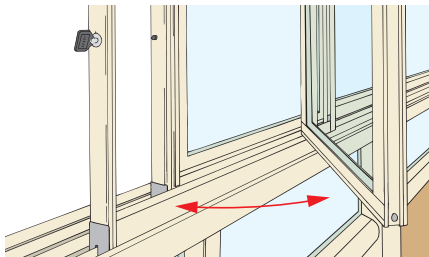
Handhavande beskrivning

Inglasning skall hållas stängd vid blåst och regn för att förhindra stormskador och vatteninträngning.

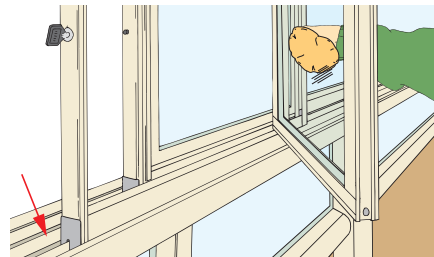
Inglasning (Focus) Öppna vid putsning av utsida

Lås upp i sidan av skjutluckan med medlevererad nyckel.

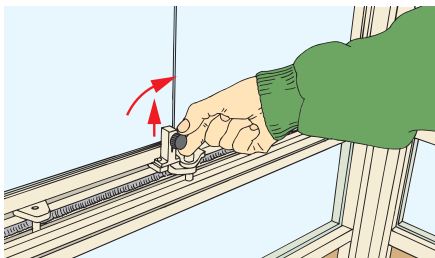

Glaset är inåtgående.

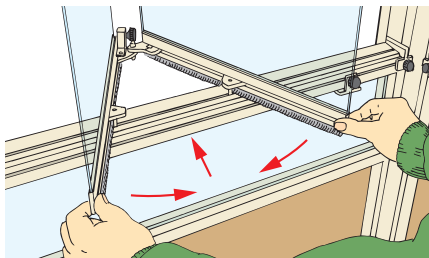

Nu kan du stå tryggt på balkongen och putsa glaset på både in- och utsida. Torka även i rälsprofilen.

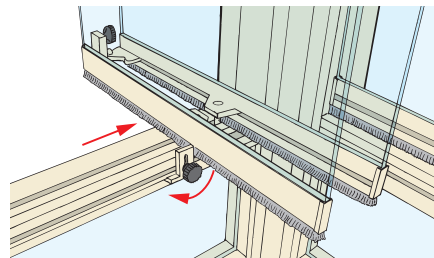
Inglasning (Vikbar) Öppna inglasningen

Lyft upp låssprinten, vrid ett kvarts varv.

Tryck på mitten och för ihop glaset.

Tryck i mitten på glaspaketet. Glaset kan parkeras till höger eller vänster. Lås med stoppskruven.

WALUMINIUM
WELAND

Weland Aluminium AB
Gåvetorp • 342 92 Alvesta
Tel. 0472-445 00 • Fax 0472-400 29
info@welandalumi.se • www.welandalumi.se

8. Leverantörsregister

Här finns en förteckning över leverantörer till produkter i din bostad. En fullständig förteckning över de produkter som används vid byggandet av huset finns hos din styrelse.

Produkter	Leverantör
Badrumsinredning	Aspen www.aspenbad.se
Blandare	Tapwell www.tapwell.se
Duschväggar	Inr AB www.inr.se
Dörrar	Jeld-Wen www.jeld-wen.se
Golvbrunn	Purus Group www.purus.se
Fönster och balkongdörrar	Elitfönster AB www.elit.se
Fönsterbänkar	Stenentreprenad, Hesselholm www.stenentreprenader.se
Kakel och klinkerplattor	Centro www.centro.se
Kökssnickerier och garderober	Marbodal www.marbodal.se
Låsservice	Certego www.Certego.se (f.d. Swesafe)
Parkettgolv	Esta Parkett www.estaparket.eu
Skjutdörrsgarderober	Elfa Lumi www.elfa.com
Spiskåpa	Franke AB www.franke.se
Vitvaror	Electrolux www.electrolux.se
Toaletter/ badkar/ handfat	Ido www.ido.se
Badkar	Svedbergs www.svedbergs.se

9. Felanmälan

9.1 Garantier och rutiner för felanmälan i din bostad

Du bor i en bostadsrättsförening som har entreprenadavtal med JM och genom avtalet har du garanti på material och arbete som utförts i din bostad. Garantin gäller under fem år på allt arbete och material som ingått i JMs entreprenad utom på vitvaror, blandare/VS-armaturer, invändiga målningsarbeten och tapetseringar som har två års garanti. Garantitiden gäller från det startdatum som fastställts vid slutbesiktning. Vart du ska vända dig beror dels på vilket fel som uppstått och även hur lång tid som gått sedan tillträdet av lägenheten.

År 1-2 (se även nästa sida)

Fel som inte upptäckts på slutbesiktning ska anmälas inom sex månader från slutbesiktningsdatum. Funktionsfel, exempelvis en köksblandare som droppar, kan anmälas till JM Kundtjänst Bostad under garantitiden. Fel som gäller gemensamma ytor såsom innergården eller trappuppgång anmäls i första hand till styrelsen. Strax innan två år har passerat från garantitidens startdatum genomför JM en garantibesiktning av hela entreprenaden.”

År 3-5

Fel som täcks av garantin under denna period anmäls av medlemmarna till bostadsrättsföreningens styrelse. Styrelsen reklamerar vidare till JM.

Allmänt

Vid en reklamation tar JM ställning till om felet omfattas av garantin, eventuellt sker detta efter viss undersökning/utredning. Fel och skador som beror på bristande underhåll, felaktig skötsel, användning eller förslitning omfattas inte av garantin. Fel och skador som orsakats av yttre påverkan omfattas inte heller av garantiåtagandet. Exempelvis ingår inte normal justering av dörrar och fönster eller åtgärder enligt underhållsplan i garantiåtagandet. JM har rätt att avhjälpa fel på allt som ingått i entreprenaden. Innan bostadsrättsföreningen påbörjar reparationer av det som anses vara garantifel ska JM kontaktas i frågan.

9.2 Felanmälan år 1-2

Gemensamma ytor

För gemensamma ytor såsom trappuppgången eller innergården sker felanmälan till styrelsen genom bostadsrättsföreningens hemsida.

Vitvaror

Vid fel på vitvaror i bostaden kontakta din vitvaruleverantör direkt,

Electrolux på telefon 0771-11 44 77

Uppge alltid vad felet är samt namn, adress, telefon, E-nr och FD-nummer (var du hittar dessa nummer för respektive produkt anges i bruksanvisningen).

Tv, telefoni och dator

Om du får problem med TV-, telefon- eller Internetanslutning se instruktion under avsnitt "Tv, telefoni och dator". Du kan även ringa Telia support på telefonnummer 020-240 250

Hiss

Vid fel på hiss kontakta leverantören Kone direkt på telefon 0771-50 00 00

Övrig felanmälan under kontorstid

JM Kundtjänst Bostad

Tel. 020-731 731

E-mail: kundservice@jm.se

Öppettider: Mån-Fre 07.00-16.00

tom 2018-06-30

Akuta fel efter kontorstid

Vid akuta fel efter kontorstid, dvs efter 16.00 på vardagar samt helger, kontakta jouren på telefon 08-657 64 00

Detta bör undvikas och ska endast ske:

- Vid fel eller haveri där det finns risk för följdskador (exempelvis vid vattenläckage).
- Vid andra brådskande fall, exempelvis om värmeanläggningen inte fungerar vintertid.

OBS! Jourutryckning för icke akuta fel, debiteras den som anmält felet. Om du själv orsakat felet, t.ex. stopp i avloppet, blir du betalningsskyldig.